

2016/3

Magyar

Bioetikai Szemle

Hungarian Review of Bioethics

Magyar Bioetikai Szemle

A Magyar Bioetikai Társaság
negyedévente megjelenő tudományos folyóirata

XXII. évf. 3. sz. 2016.

A Szerkesztőbizottság elnöke:
dr. med. Makó János CSc

Főszerkesztő:
dr. jur. Hámori Antal PhD, lic. iur. can.

Szerkesztő:
Prof. em. dr. habil. Veress Gábor DSc,

A Szerkesztőbizottság tagjai:

Prof. dr. habil., dr. jur. Bándi Gyula DSc
dr. med. Blaskovich Erzsébet
Prof. dr. habil., dr. jur. Frivaldszky János PhD
dr. med. Jávor András
dr. jur. Kertész Gábor PhD, lic. iur. can., LLM
Prof. dr. habil. Kuminetz Géza PhD, lic. theol.
Prof. dr. habil., dr. pharm. Lipták József CSc, PhD
Nyéky Kálmán lic. theol.
dr. univ. Pruzsinszky József
dr. med. Rojkovich Bernadette PhD
dr. med. Somosi György
Szabó Kármén Ráhel lic. theol.
Prof. em. dr. habil., dr. med. Tringer László CSc
Turgonyi Zoltán PhD
dr. univ. Zlinszky János PhD

A cikkeket a főszerkesztő e-mail címére kérjük
megküldeni: Hamori.Antal@uni-bge.hu

Kiadó: Magyar Bioetikai Társaság
1114 Budapest, Eszék u.18.
Képviselő: Dr. Rojkovich Bernadette

A folyóirat megrendelhető a kiadó címén.

Korábbi számok interneten is elérhetők.
A honlap címe: <http://www.hrb.hu>

Nyomdai munkák:
Bodnár Nyomda Bt.
1091 Budapest, Üllői út 185.

HU ISSN 1218-3911

A folyóirat tartalma legalább két lektor által
anonim módon lektorált.

Hungarian Review of Bioethics

Quarterly
Hungarian Society of Bioethics

Vol. 22. No. 3. 2016.

President:
Dr. János MAKÓ

General editor:
Dr. Antal HÁMORI

Editor:
Prof. Dr. Gábor VERESS

Members of the Editorial Board:

Prof. Dr. Gyula BÁNDI
dr. med. Erzsébet BLASKOVICH
Prof. Dr. János FRIVALDSZKY
dr. med. András JÁVOR
Dr. Gábor KERTÉSZ
Prof. Dr. Géza KUMINETZ
Prof. Dr. József LIPTÁK
lic. theol. Kálmán NYÉKY
dr. univ. József PRUZSINSZKY
Dr. Bernadette ROJKOVICH
dr. med. György SOMOSI
lic. theol. Kármén Ráhel SZABÓ
Prof. Dr. László TRINGER
Dr. Zoltán TURGONYI
Dr. János ZLINSZKY

Magyar Bioetikai Társaság

Alapítva: 1993

Elnök:
Dr. Rojkovich Bernadette

Örökös elnök:
+ Prof. Dr. Gaizler Gyula

Örökös tiszteletbeli elnök:
+ Dr. Gyökössy Endre

Korábbi elnökök:
Prof. Dr. Bándi Gyula (2006–2013)
+ Prof. Dr. Ferencz Antal (1997–2005)
+ Prof. Dr. Gaizler Gyula (1993–1996)
alapító elnök

LECTORI SALUTEM!

Szeretettel és tisztelettel köszöntjük az Olvasót!

Folyóiratunk ez évi harmadik számában, a Magyar Bioetikai Társaság és a Magyar Bioetikai Szemle Szerkesztőbizottságának alapító elnökére, *Dr. Gaizler Gyula* (1922–1996) tanár úrra emlékezve, különösen az emberi élet védelmére, és annak „szentélyére”, a családra, szükséges oltalmára helyezük a hangsúlyt.

Először *Gaizler Gyula* professzor úr által a Magyar Bioetikai Társaság 1994. évi konferenciáján tartott előadás szerkesztett változatának az emberi élet védelmére vonatkozó részét, majd *Dr. Makó János* tanár úr megemlékezését tesszük közzé.

Ezt követően a családvédelmi szempontoknak a kamarai tagsággal járó tevékenységek szüneteltetése és a betegállomány idején történő hatékonyabb figyelembevételét célzó javaslatokat megfogalmazó tanulmányunkat publikáljuk, továbbá a *Fórum* rovatunkban reflektálunk a Magyar Orvosi Kamara jelenleg hatályos Etikai Kódexének „az ún. orvosi javallatra történő abortusz lehetősége” szövegrészére, az orvosok jogait (is) sértő vonatkozásra is felhívva a figyelmet.

A *Dokumentumok* körében foglalkozunk az abortált emberi magzatokból származó sejtekből előállított oltóanyagokkal, azok alkalmazásával, így a *Gaizler Gyula*-emlékérem idei kitüntetettje, *dr. Leszkovszky Gy. Pál* OP atya fordításában közreadjuk a Pápai Életvédő Akadémia releváns dokumentumát, ehhez kapcsolódóan a Magyar Katolikus Orvosok Szent Lu-kács Egyesületének az emberi embrionális sejtek felhasználásával készült védőoltásokról szóló állásfoglalását, az alapvető jogok biztosa és a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes témába vágó közös jelentésének kivonatát, az Életvédő Fórumnak az emberi embrionális őssejtekkel kapcsolatos kutatásról szóló, valamint a születendő gyermek nemének megválasztására irányuló beavatkozásról szóló állásfoglalását; továbbá olvasható *Ferenc* pápának az irgalmasság cselekedeteiről szóló beszéde, illetőleg a teremtéssel való törődés világnapjára kiadott üzenete.

Mindezek után *Hírek – események* következnek: tudósítunk két új imahely létrehozásáról, a családok gyermekáldásáért és a meg nem született gyermekekért, *dr. Leszkovszky Gy. Pál* OP atya, *Prof. dr. habil. Bándi Gyula* DSc, *Társaságunk* előző elnöke és *dr. med. Faigl Iлона* tagtársunk kitüntetéséről, főszerkesztői programunkról, ez évi közgyűlésünkről és tudományos üléseinkről.

Soron következő számaink várható témái közül kiemeljük, továbbra is, az emberi élet és a család fokozott védelmét, tiszteletét, annak szükségességét, a mesterséges megtermékenyítés etikai és jogi kérdéseit, a környezetvédelmet, és a homeopátiát, a „homeopátiás gyógyszer” elnevezést, szabályozását is tárgyaljuk.

Szívből kívánva és remélve, hogy jelen kiadványunk is Mindenki igazi, örök javát szolgálja!

Hámori Antal

GAIZLER GYULA

BIOETIKAI GONDOK HAZÁNKBAN^T

A Magyar Bioetikai Társaság nemcsak a bioetika humán vonatkozású területeivel foglalkozik, hanem hasonló súlyt helyez a környezetvédelem etikai kérdéseire is. A bioetika humán vonatkozásainak aktuális kérdéseit három részre osztva tárgyalom: az élet kezdetének és végének elvi és gyakorlati kérdései, valamint az orvos és beteg kölcsönös bizalmának kérdéseit boncolgató „tájékozott beleegyezés” jelen gondjai.

Röviden megemlítem az egyik legjelentősebb, de a bioetika összefüggéseiben hazánkban alig tárgyalt témát, az „allocatio”-t, ami magyarul nagyjából a pénzelosztásnak felel meg. „Who lives? Who dies?” (Nyers fordításban: „Ki él, ki maradhat élve, és ki hal meg?”) címmel John F. Kilner könyvet írt a betegek kiválasztásáról. Az egészségügy sehol a világon nem képes minden beteg teljes ellátására. Mekkora összeget szán az állam a krónikus betegek kezelésére, mekkorát a szervátültetésre, és mekkorát a mesterséges megtermékenyítésre? Mi volt a célja az 1994-ben Kairóban megrendezett népesedési kérdésekkel foglalkozó nemzetközi konferenciának? Volt, aki cinikusan a következőket árulta el: „Nem köthetek egy fejlődő országban úgy szerződést, hogy kijelentem, csak akkor támogatom őket, ha a fogamzásgátló tablettákat megfelelően terjesztik, használják. Persze, ha erről nemzetközi határozat lesz, melyet a fejlődő országok is elfogadnak, az egészen más.” Így Malthus követői az elmaradott országokban el tudják érni a céljaikat. Mások ezzel kapcsolatban új holocaustot, faji diszkriminációt emlegetnek, holott szerintük bőven el lehetne látni, megfelelő elosztás esetén akár a jelenlegi lakosság két-háromszorosát élelemmel. Ilyen cíkcímet is olvastam: „Stop UN’s Killer Conference” („Állítsátok meg az Egyesült Nemzetek Gyilkos Konferenciáját!”).

Nézzük most a közvetlenül bioetikainak tartott kérdéseket! Mikor kezdődik az élet, illetve mikor kezdődik az emberi személy élete? Ennek a kérdésnek megválaszolásától függ, hogy milyen álláspontot foglalunk el az abortusz, a mesterséges megtermékenyítés és a géntechnológia terén. Fordítva is igaz: milyen álláspontot foglalunk el az abortusz, a mesterséges megtermékenyítés és a géntechnológia kérdésében, ettől függ: mely időpontot tekintjük az emberi személyi élet kezdetének. Első könyvem egyik fejezetének címe is ezt igyekezett kifejezni: *Mikor kezdődik a várt gyermek élete? És a nem várt magzaté?*

A kérdésre különböző korokban különböző választ adtak. „...nem segítek hozzá egyetlen asszonyt sem magzata elhajtásához” – így hangzik a gyakorlati kötelezettség a Hippokratészi Esküben. Az ezt modern formában követő genfi deklaráció így hangzott: „Az emberi életet a fogamzástól kezdve a legteljesebb tiszteletben tartom; fenyegetés hatására sem fogom orvosi tudásom az emberiség törvényeivel szembenálló módon felhasználni.” Ez a fogalmazás legfeljebb azt tette vitathatóvá, mit értenek „legteljesebb tisztelet” alatt. (Persze nehéz ezt úgy magyarázni, hogy abba a magzat „kiiktatása” is beleférjen.) 1983-ban azonban a szöveget megváltoztatták, azóta így szól: *Az emberi életet a kezdetétől fogva a legteljesebb tiszteletben tartom; fenyegetés hatására sem fogom orvosi tudásom az emberiség törvényeivel szemben-álló módon felhasználni.* Ki-ki tehát saját felfogása szerint helyezheti különböző időpontra az emberi élet kezdetét. Eszerint alakul a továbbiakban nézete az említett kérdésekben: például szabad-e abortuszt végezni, szabad-e embriókon kísérletet végezni.

^T* Részletek a Magyar Bioetikai Társaság 1994. évi konferenciáján elhangzott előadás szerkesztett változatából; ld. Magyar Bioetikai Szemle 2 (1996/1) 32-36.

Hazánkban, mint ez köztudott, a várandós nő úgynevezett „súlyos válsághelyzete” esetén a magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvény csak alig védi a magzat életét. Az abortusz „eredményével”, az „abortummal” gyakorlatilag azt tesznek, amit akarnak. Gyógyszer előállításához például felhasználják a máját, agyszöveit. Adott esetben az anyától engedélyt kérnek ehhez. Valódi védője a magzatnak nincs, nem tekintik személynek. Nyilvánvaló, hogy az az anya, aki elpusztítja saját magzatát, nem tekinthető a magzat gyámolítójának, gyámjának, védőügyvédjének.

A mesterséges megtermékenyítés kapcsán több erkölcsi nehézség is felmerül. Az úgynevezett „in vitro fertilisatio” során jóval több petesejtet termékenyítenek meg, mint amennyit beültetnek, hogy ezzel megkönnyítsenek egy későbbi újabb beültetést, ha az első nem járt sikerrel. Mi történik azonban a mégis fennmaradó úgynevezett „számfeletti” embrióval? Ember, és eszerint kell védeni? Vagy ez csak okvetetlenkedő kérdés, amellyel a beültetést végzőkre akarnak lelki nyomást gyakorolni? Ha olyan álláspontot foglalhat el valaki, hogy nem ember, akkor természetesnek tartja, hogy kísérletezni is szabad vele. (Persze csak az éppen megengedett határig, jelenleg általában tilos állati és emberi részletek összeolvasztása.) Mindenekelőtt tisztázni kell(ene), ki vagy kik illetékesek dönteni ezekben a kérdésekben? Másik erkölcsi nehézség, hogy ha már mesterséges megtermékenyítést végez valaki, teheti ezt bárkinek az ivarsejtjeivel (heterológ módszer), vagy csak a szülőké jön-e szóba (homológ módszer). E kérdésben a katolikus egyház álláspontja az, hogy a mesterséges megtermékenyítés általában nem fogadható el... Külön kérdés az is, hogy vajon ennek költségeit a betegbiztosítás vállalja-e. Ez attól függ, hogy az adott országban a meddőséget betegségnek tekintik-e.

Nézzük, hogyan alakul a kérdés az élet végén. Ez elsősorban a szervátültetések szempontjából jelentős korunkban. Régebben a szívhalál, illetve a légzés megszűnése volt a döntő. Ma ezt mesterségesen fenn tudjuk tartani, de nehéz lenne élő embernek tekinteni az így fenntartott, véglegesen minden kommunikációs képességtől megfosztott, de életműködést mutató testet. Ezért vált oly fontossá az agyhalál fogalma. A kérdés megítélése változik. Az első szívátültetés után Bauer – akkor még nyugat-németországi államügyész – úgy vélekedett, hogy ha ez náluk történt volna, akkor csak az lenne a kérdés, hogy egyszerűen emberölés vagy gyilkosság miatt kell-e vádat emelni. Itt megjegyzem, hogy például Japánban éppen azért nem terjedt el a szervátültetés, mert ők ragaszkodnak ahhoz, hogy a szív működésének megszűnte jelenti a halál beálltát.

Ugyancsak az élet végén felmerülő probléma, hogy meddig kell, meddig szabad meghosszabbítani az életet, illetve szabad-e siettetni a halál beálltát. Különösen arra figyeljünk itt is, hogy miért és kinek fontos ez, milyen szempontok befolyásolják cselekedeteinket. Hippokratész állásfoglalása még a következő volt: „*Senkinek sem adok halálos mérget, akkor sem, ha kéri, és erre vonatkozólag még tanácsot sem adok.*” Tehát ebben a kérdésben sem elméleti álláspontokkal foglalkozik, hanem gyakorlati kérdésben ad előírást tanítványainak, követőinek. A kérdés ma újra felvetődött, eutanázia néven és az öngyilkosság elősegítésében. Itt manapság nem az élet végének meghatározását tekintik döntőnek, hanem az emberi személy független elhatározásának jogát hirdetik, mondván, hogy ki-ki maga határozhatja meg, mikor akar meghalni (és az orvos segítsen ebben neki, kívánják ennek hirdetői). Fontosnak tartom itt megjegyezni, hogy nagyon élesen el kell különíteni a halál tudatos elősegítését a haldoklás meghosszabbításának kérdésétől. A haldoklást nem kell, sőt, nem is szabad meghosszabbítani, mert nincs jogunk a beteg szenvedéseinek értelmetlen fenntartására.

Végül ki szeretném hangsúlyozni, hogy az említett kérdések mélyén az ősi kérdés rejtezik: Az életet becsülöm-e többre vagy az élettelen javakat? Még mélyebben: Az életet választom-e vagy a halált?

MAKÓ JÁNOS

PROF. DR. GAIZLER GYULÁRA EMLÉKEZEM!

A Magyar Bioetikai Szemle 2006/3-4. számában dr. Pruzsinszky József és Nyéky Kálmán megemlékezett Prof. Dr. Gaizler Gyuláról, a Magyar Bioetikai Társaság alapító elnökéről, halála után tíz évvel. Most, a 20. évfordulón is visszaemlékezünk kivételes személyiségére. Jelen írásomban személyes élményeimről számolok be, amelyekkel igyekszem hozzájárulni sokoldalú egyéniségének megismeréséhez.

1976-ban ismerkedtem meg vele. Ebben az évben kerültem a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Urológiai Klinikájára, ahol ő mint kandidátus adjunktus a radiológiai osztályt vezette. A Klinika vezetősége őt jelölte ki az egyik, orvosok részére tartandó ideológiai továbbképzés megtartására, amelynek témája a tudomány és a hit kapcsolata volt, marxista szemlélettel, egy adott anyag alapján. Rendkívül ügyesen beszélt. Éreztem, hogy neki más a véleménye, mint amit mondania kellett. Az előadás után négy szemközt megkérdeztem, hogy neki tényleg az a véleménye, amit elmondott? Meglepődve nézett rám, mert ilyen témáról még nem beszélgettünk, hiszen csak néhány napja voltunk munkatársak. Visszakérdezett: „Miért, neked más a véleményed?” „Igen”, feleltem, és ezután őszinte beszélgetésbe kezdtünk, amelyből kiderült, hogy világnézetünk azonos. Barátságunk kialakulásának ez volt a kezdete.

A Klinika munkatársai tisztelték pontos munkájáért, szerették, mert csaknem mindig mosolyogva teljesítette kéréseiket. Idegesnek, ingerültnek sohasem láttuk, bármennyi munkája is volt. A mindennapi rutin feladatok mellett részt vett a tudományos munkában is. Szakmai együttműködésünket a következő közlemények jelzik: J. Makó–M. Lengyel–Gy. Gaizler–M. Kökény–A. Hamvas–F. Balogh, Über die Bedeutung der Echocardiographie bei urämischer Pricarditis, 3. Donausymposium für Nephrologie 1978, Linz, 222-223.; Gy. Gaizler–J. Makó –J. Szücs–J. Juhász–F. Balogh, Röntgenveränderungen bei chronischer urämischer Osteodystrophie; Gaizler Gy.–Makó J.–Szücs J.–Juhász J., Kónikus veseelégtelenségben szenvedő betegek radiológiai vizsgálata, Korányi Sándor Társaság Tudományos Ülései XVI. 1979. 251-257.; Makó J.–Szücs J.–Gaizler Gy.–Lengyel M.–Mérei J., Krónikus haemodialyzissal kezelt betegek perikarditise és csontelváltozásai közötti összefüggés, Orvosi Hetilap 1982, 123, 3199.

Két előadást is tartottunk, amelyekből nem készítettünk közleményt: Gaizler Gy.–Makó J.–Bognár B.–Jansen J., Veränderungen im Thorax-Röntgenbilde von Patienten mit chronischer Niereninsuffizienz infolge einmaliger Hämodialyse, Congressus Societatis Nephrologicae Hungaricae, Debrecen, 1981; Makó J.–Mérei J.–Lengyel M.–Gaizler Gy.–Szücs J., Möglichkeiten zwischen dem Zusammenhang von Peercarditis der chronisch haemodialysierten Patientzen und deren Hyperparathyreosis, Congressus Societatis Nephrologicae Hungaricae, Debrecen, 1981. Ezek az előadások és közlemények ízelítőt adnak Gaizler professzor úr kevésbé ismert orvosi tudományos munkájából.

Klinikánk professzora docensi kinevezésre ajánlotta őt. Az Egyetem Debrecenből jött professzora azonban – ismerve Gaizler Gyula 1956-os debreceni tevékenységét – a kinevezését „megvétózta”: „Amíg én a SOTE professzora leszek, Gaizler Gyula nem lesz docens.” – mondta. Klinikánk professzora közölte ezt Dr. Gaizler Gyulával. Ő rövid gondolkodás után úgy döntött, hogy 55 éves korában kéri nyugdíjaztatását, amit veszélyes

munkaköre miatt meg is kapott. Az ezután következő évek alatt derült ki, hogy a magyar keresztény szellemű bioetika mennyit nyert a docensi kinevezés megakadályozásával.

Dr. Gaizler Gyula beiratkozott a Római Katolikus Hittudományi Akadémia nappali tagozatára, amit a szokásosnál rövidebb idő alatt fejezett be. Doktori értekezésének megírásában felhasználta a művese osztályon kezelt, és veseátültetésre váró betegekben szerzett tapasztalatait. Disszertációját a vese-transzplantáció etikai kérdéseiről írta.

Az orvosi munkáját hivatalosan befejezve képességeit a katolikus hit és erkölcs területén kamatoztatta. Megszervezte az egészségügyben dolgozók havonkénti találkozóját a Haller téri római katolikus templomban. Ez a közösség lett később a Keresztény Orvosok Magyarországi Társaságának egyik jelentős tényezője. Nyolctagú kis közösséget szervezett, amelynek feleségemmel mi is tagjai lettünk. Havonta találkoztunk. Vezetésével a hit és erkölcs aktuális kérdéseiről beszélgettünk, és közösen imádkoztunk. A lakásán havonta szervezett teljesen nyílt beszélgetésekre ismert előadókat hívott meg. Ezeken az estéken olyan sokan voltunk, hogy alig fértünk be a nem kis lakásába. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy ez még a rendszerváltás előtt történt.

Bár orvosi munkát már nem végzett, sokat foglalkozott az orvosi etikával. „*Felelős döntés, vagy ítéletvégrehajtás? Orvosetika változó világunkban*” című könyvének lektorálására, és az utószó megírására kért fel. E munka során megismerhettem egyrészt nyitottságát a párbeszédre, másrészt logikus érvelését véleményének megvédésére. Sokat tanultam tőle. A könyv a Szent István Társulat kiadásában jelent meg. Életének utolsó éveiben a keresztény szemléletű bioetika elterjesztésén fáradozott. Előadásokat tartott, orvos-továbbképző tanfolyamokat szervezett, könyveket írt.

Megemlékezésemet a halála után megjelent, „*A bioetika alapkérdései*” című könyvbe Bevezetésének egyik mondatával fejezem be, amely úgy gondolom, kifejezi életszeretét, munkásságának célját: „*Ahhoz, hogy ... érezni és szeretni tudjunk, először élni kell, lehetőleg az életet továbbadni, fejleszteni kell.*”

Gaizler Gyula (Debrecen, 1922. május 26. – Budapest, 1996. november 22.) 1939-ben kitüntetéses eredménnyel érettségizett, 1953-ban summa cum laude minősítéssel szerzett orvosi diplomát, 1971-ben az orvostudományok kandidátusa lett, 1982-ben summa cum laude rk. teológiai doktorátust szerzett; 1993-ban címzetes egyetemi tanári címet adományoztak neki, 1996-ban Szent II. János Pál pápa a Pápai Életvédő Akadémia (Pontificia Academia pro Vita) tagjává nevezte ki. Bioetikát oktatott a Debreceni Orvostudományi Egyetemen, a Haynal Imre Egészségtudományi Egyetemen, a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen és a Semmelweis Orvostudományi Egyetemen.

Főbb művei: *Mint orvos és mint teológus... Kalandozások az orvostudomány és a filozófia – teológia határterületein*, Ecclesia, Budapest, 1989. 143 o.; *Felelős döntés vagy ítéletvégrehajtás? Orvosetika változó világunkban*, Orvosoknak, betegeknek, mindnyájunknak, Gyepűjárás, Szent István Társulat, az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, é. n. [1992] 183 o.; *A bioetika alapkérdései*, Magyar Bioetikai Alapítvány, Budapest, 1997. 422 o.

Többek között tagja volt az Egészségügyi Tudományos Tanács Tudományos és Kutatás-etikai Bizottságának, a Jeruzsálemi Szent Sír Lovagrendnek (Ordo Equestris Sancti Sepulcri Hierosolymitani), alapító elnöke a Keresztény Ökumenikus Baráti Társaságnak, a Magyar Bioetikai Társaságnak és a Magyar Bioetikai Szemle Szerkesztőbizottságának, alapító alelnöke a Keresztény Orvosok Magyarországi Társaságának.

HÁMORI ANTAL

**JAVASLATOK A CSALÁDVÉDELMI SZEMPONTOK
HATÉKONYABB FIGYELEMBEVÉTELÉRE KAMARAI TAGSÁGGAL JÁRÓ
TEVÉKENYSÉGEK SZÜNETELTETÉSE ÉS BETEGÁLLOMÁNY IDEJÉN**

1. Bevezetés

Jelen írásomban kamarai tagsággal járó tevékenységet folytató szakembereket (pl. ügyvédeket, egészségügyi dolgozókat, mérnököket, építészeket, könyvvizsgálókat) és családjaikat érintő problémákkal, nevezetesen kamarai, egyesületi tag- és felelősségbiztosítási díjfizetés szabályozásának deficitjeivel foglalkozom: betegállomány, szülési szabadság (szüneteltetés) idejére, különösen a (szüneteltetés előtti) várandósság esetére vonatkozóan, „A szüneteltetés alatt a segélyezéstől elesvén?” kérdésre is válaszolva, a család(ok) védelme, támogatása felől közelítve, jogalkotói és jogalkalmazói megoldással (javaslatokkal) is szolgálva. Teszem ezt abban a reményben, hogy az élet- és családvédelem, a beteg, szorult helyzetben lévő emberek fokozottabb védelme, támogatása a szóban forgó reguláció körében is minél előbb nagyobb teret nyer.

A téma szükségessé teszi a család értékének, jelentőségének és jelenlegi jogi védelmének, támogatásának némi bemutatását, hogy a kritika tárgyává tett rendelkezések hiányosságai – a megfogalmazott módosítási javaslatok elfogadása, a családbarát szemlélet erősödése érdekében – nyilvánvalóbbá váljanak. Ezt követően megvizsgálom az ügyvédi tevékenység szüneteltetése alatti kamarai tagdíjfizetési kötelezettség törvényi és kamarai szabályozását, a kamarai tagdíjkedvezmény szabályozását, megfogalmazva javaslataimat a problémák orvoslására, majd a felelősségbiztosítási díj- és egyesületi tagdíjfizetési kötelezettség regulációját elemzem, s a szünetelés alatti segélyezés kérdését is érintem. Mindezek után más kamarai tagsággal járó tevékenységet folytató szakemberek szóban forgó helyzetét is megnézem, s tanulmányomat konklúzióval befejezem.

**2. A család értéke, jelentősége és jogi védelmének, támogatásának
néhány alapvető eleme**

Előljáróban fontosnak tartom megemlíteni, hogy a rászorulókat, a betegeket, a várandósokat, a családok fokozott védelme és támogatása – Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) és nemzetközi egyezmények szerint is – kiemelt feladat (követelmény).¹ Hazánkban az utóbbi években e tekintetben (is) egyre jelentősebb előrelépések történtek; különösen a családok védelméről szóló sarkalatos törvény² megalkotása, a családok támogatásáról szóló törvény, a

1 Ld. pl. Alaptörvény Nemzeti hitvallás, L) cikk (1)-(3) bek., II. cikk, VI. cikk (1) bek., XV. cikk (5) bek., XVI. cikk (1)-(4) bek. [vö. uo. XI. cikk (1)-(2) bek.], XVIII. cikk (1)-(2) bek., XIX. cikk (1)-(4) bek., XXX. cikk (2) bek.; a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény (kihirdette: 1991. évi LXIV. tv.) preambuluma szerint a családnak a társadalom alapvető egységeként és valamennyi tagja fejlődésének és jólétének természetes környezeteként meg kell kapnia azt a védelmet és támogatást, amelyre szüksége van ahhoz, hogy a közösségben szerepét maradéktalanul betölthesse.

2 Ld. pl. Frivaldszky János: Szempontok a családvédelmi törvény értékeléséhez, in Iustum Aequum Salutare 8 (2012/2) 57-69.

gyermek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény módosításai, valamint a különböző rendeletek vonatkozó normái – a munkajogi, a közigazgatási jogi és a pénzügyi jogi szabályoknak is rendkívül fontos szerepük van (ld. pl. családi adó- és járulékkedvezmény, családi otthonteremtési kedvezmény, pénzbeli és természetbeni családtámogatások szabályozása) – alapvető változásokat hoztak: mondhatni, *középpontba került a család*.

A családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. törvény (Csvt.) szerint³ a családok védelme és a családok jólétének erősítése az állam, az önkormányzatok, a civil szervezetek, a médiaszolgáltatók⁴ és a gazdasági élet szereplőinek egyaránt feladata, e célok megvalósítására a vallási közösségek is kiemelt figyelmet fordítanak.⁵ Az állam elősegíti és támogatja a *családbarát szemlélet* kialakulását és fenntartását a társadalmi és a gazdasági élet valamennyi területén; gondoskodik a családi élettel összefüggő hatósági eljárások egyszerűsítéséről, valamint törekszik arra, hogy a családok az őket megillető támogatásokat, szolgáltatásokat a lehető legkisebb ügyintézési teher mellett vehessék igénybe.⁶

A Csvt. rögzíti, hogy az állam – *önmagukban vett méltóságuk és értékük miatt is* – védi a *család* és a *házasság* intézményét; a rendezett családi viszonyok védelme különös jelentőséggel bír a testi, a szellemi és a lelki egészség megóvása érdekében; az állam a nemzet fennmaradását biztosító népesedési folyamatok érdekében külön törvényekben foglaltak szerint támogatja a *gyermekvállalást*, és segíti a szülők gyermekvállalási szándékainak megvalósulását;⁷ az állam – annak érdekében, hogy minden gyermek családban nevelkedhessen fel – támogatja az örökbefogadást, és gyors, méltányos határidőn belüli, a gyermek érdekeit szem előtt tartó örökbefogadási eljárás kialakítására törekszik.⁸

A Csvt. preambuluma szerint *a család* az emberi történelemben már a jog és az állam kialakulását megelőzően létrejött önálló közösség, amely erkölcsi alapokon nyugszik, Magyarország legfontosabb nemzeti erőforrása, a társadalom alapegységeként a nemzet fennmaradásának biztosítója és az emberi személyiség

3 Ld. Csvt. preambuluma.

4 Vö. uo. 5. §.

5 Ld. pl. Az Igazságosság és Béke Pápai Tanácsa, Az Egyház társadalmi tanításának kompendiuma (Szent István Kézikönyvek 12.), Szent István Társulat (SZIT), Budapest, 2007. 433 (fordította: Dér Katalin és Horváth Pál), 209-254. pont; Szent II. János Pál pápa: Centesimus annus kezdetű enciklika a szociális kérdéstről, 1991. május 1., in Acta Apostolicae Sedis 83 (1991) 793-867., SZIT, Budapest, 1991. 96 (fordította: Balogh Gábor, Barabás Miklós, Goják János), 39. pont; Kuminetz Géza: A család mivolta és rendeltetése a katolikus egyház tanításában, jogrendjében és lelkipásztori tevékenységében, in Deliberationes (2011/2) 177-205.

6 Ld. Csvt. 6. § (1)-(2) bek.

7 Vö. Alaptörvény L) cikk (1)-(3) bek.; a Nemzeti hitvallás egyebek mellett tartalmazza, hogy együttélésünk legfontosabb keretei a család és a nemzet; a VI. cikk (1) bekezdése többek között rögzíti: mindenkinek joga van ahhoz, hogy családi életét tiszteletben tartsák; a XV. cikk (5) bekezdése alapján Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket; a XXX. cikk (1)-(2) bekezdése kimondja, hogy teherbíró képességének, illetve a gazdaságban való részvételének megfelelően mindenki hozzájárul a közös szükségletek fedezéséhez, e hozzájárulás mértékét a gyermeket nevelők esetében a *gyermeknevelés kiadásainak figyelembevételével* kell megállapítani.

8 Ld. Csvt. 1. § (1)-(4) bek. Vö. pl. a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 4:119-145. §; a gyermek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 34. § (7) bek., 62-62/D. §, 69/A-69/H. §, 75/A. §, 128. § (3) bek., 135-135/A. §, 135/C. §, 141. § (1) bek. f) pont, 141/E-141/F. §; a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet 37-53/C. §; a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 21. § (6) bek., 22. § (2) bek. a) pont, (10)-(10a), (12), (15) bek., 23. § (4), (8)-(11) bek.; az örökbefogadást elősegítő és az örökbefogadás utánkövetését végző közhasznú szervezetek tevékenységéről és működésük engedélyezéséről szóló 72/2014. (III. 13.) Korm. rendelet; a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 144-148/E. § (az utóbbi néhány évben az örökbefogadás, az azzal kapcsolatos eljárás szabályozása vonatkozásában is jelentős előrelépések történtek).

kibontakozásának természetes közege, amit az államnak tiszteletben kell tartania (a családban történő nevelkedés biztonságosabb minden más lehetőséghez képest); létrejöttének biztos alapja a *házasság*, amely az egymás szeretetén és tiszteletén alapuló életközösség, ezért az mindenkor megkülönböztetett megbecsülést érdemel; akkor tölti be szerepét, ha az anya és az apa tartós és szilárd kapcsolata a gyermekek iránti felelősségben teljesebb ki.

A Csvt. preambuluma azt is kimondja, hogy gyermekek születése és a családok gyarapodása nélkül nincs fenntartható fejlődés és gazdasági növekedés; a *gyermekvállalás* nem eredményezheti a család szegénységbe süllyedését; harmonikusan működő családok nélkül nincs jól működő társadalom; a családok életében kitüntetett jelentőséggel bírnak a nemzedékeken átívelő – köztük a nagyszülők és az unokák közötti – kapcsolatok;⁹ az állam segíti a munkavállalás és a családi élet összeegyeztetését.¹⁰

A családvédelem részeként a Csvt. azt is kimondja, hogy a *magzat* életét a fogantatástól kezdve védelem és tisztelet, valamint külön törvényben foglaltak szerint támogatás illeti meg; az *emberi élet* értékéről, az egészséges életmódról, a házasságra való felkészítésre szolgáló, felelősségteljes párkapcsolatról és a családi életről szóló ismeretanyag az alap- és középfokú oktatási intézményekben folytatott oktatás tárgya.¹¹

A Csvt. értelmében a *családok támogatása* a szociális rászorultság alapján működtetett ellátórendszerrel elkülönül; az állam elsősorban a gyermekek felelős felneveléséhez járul hozzá támogatások formájában, s törekszik arra, hogy a kiskorú gyermeket nevelő családok számára az *otthonteremtés* és a *lakhatás* feltételeit biztosítsa; Magyarország mindenkori költségvetésének tervezésekor előresorolt tényező a családok támogatása.¹²

Az állam a gyermeket nevelő családok munkából szerzett jövedelme után fizetendő közterhek megállapításánál figyelembe veszi a gyermekvállalással és -neveléssel együtt járó költségeket; ennek érvényesítése érdekében külön törvényben foglaltak szerint a gyermekek után járó *családi kedvezmény*rel támogatja a családokat.¹³

Az állam *pénzbeli támogatás* vagy *természetbeni ellátás* formájában hozzájárul a várandóssággal, a szüléssel, a szülőnek a gyermek – legalább hároméves koráig történő – gondozásával és nevelésével, valamint a tanítatásával összefüggő költségeihez. A támogatás formája és mértéke külön törvényben foglaltak szerint – így különösen a család szerkezetére, a családban nevelt gyermekek számára és életkorára, a gyermek tartósan beteg vagy súlyosan fogyatékos állapotára, továbbá a szülő külön törvény szerinti társadalombiztosítási jogviszonya fennállásának tényére és annak előzetes időtartamára tekintettel – családonként eltérő. A támogatás mértékére, valamint a támogatásra való jogosultság időtartamára és feltételeire vonatkozó rendelkezések módosítása esetén – kivéve, ha az az ellátás jogosultjára nézve kedvező tartalmú – a módosítás hatálybalépésére a kihirdetésétől számított legalább egy év felkészülési időt kell biztosítani.¹⁴

A *családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény* (Cst.) szerint a családnak mint a társadalom alapvető egységének sokoldalú segítése, a *családi élet biztonságának és a gyermekvállalás feltételeinek javítása* az állam egyik legfontosabb feladata.¹⁵

Az ismertetett rendelkezések mutatják, hogy az állam az utóbbi években még nagyobb hangsúlyt helyez a családok védelmére, a családok jólétének erősítésére, a gyermekvállalás támogatására, a családbarát szemlélet kialakulására és fenntartására. A Csvt. szerint a családok védelme és a családok jólétének erősítése az önkormányzatok, a civil szervezetek, a médiaszolgáltatók és a gazdasági élet szereplőinek is feladata. Ezekre a követelményekre a

9 Vö. Csvt. 14. §, 25. § (1)-(2) bek.

10 Vö. uo. 4. § (1)-(3) bek., 15. § (1)-(2) bek., 16. § (1)-(2) bek., 19. §, 21. §, 24. §.

11 Ld. uo. 3. § (1)-(2) bek. Vö. Alaptörvény II. cikk.

12 Ld. Csvt. 2. § (1)-(2) bek.

13 Ld. uo. 22. § (1)-(2) bek.

14 Ld. uo. 23. § (1)-(3) bek.

15 Ld. Cst. 3. § (1) bek.

Bevezetésben jelzett körben is értelemszerűen figyelemmel kell lenni; a szabályozásnak ekként kell megjelenie.

3. Ügyvédek és családjaik védelme

3.1. A szüneteltetés alatti kamarai tagdíjfizetési kötelezettség törvényi és kamarai szabályozása

Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény (Üt.) 18. §-ának (3) bekezdése kimondja: „A szüneteltetés alatt az ügyvéd nem gyakorolhatja a kamarai tagságból eredő jogokat, és – a szüneteltetés alatt fizetendő tagdíj, valamint a Magyar Ügyvédek Biztosító és Segélyező Egyesületének járó tagdíj fizetése kivételével – nem terhelik az abból fakadó kötelezettségek.”; vagyis a szüneteltetés alatt – miközben az ügyvéd nem gyakorolhatja a kamarai tagságból eredő jogokat¹⁶ – a kamarai és az egyesületi tagdíjat fizetni kell.¹⁷ Az Ut. 10. §-ának (2) bekezdése szerint az ügyvéd az ügyvédi tevékenysége körében okozott kár megtérítésére, sérelemdíj megfizetésére köteles felelősségbiztosítási szerződést kötni és azt ügyvédi tevékenysége alatt fenntartani,¹⁸ a 106. § (2) bekezdésének j) pontja alapján a kamarai tagdíj összegét a területi kamara elnöksége határozza meg.

Az Ut. 18. §-ának (1)-(2) bekezdése a következőket tartalmazza: „(1) Az országgyűlési képviselői, nemzetiségi szószólói vagy polgármesteri megbízatás időtartama alatt az ügyvédi tevékenységet szüneteltetni kell. A kamara engedélyezése nem szükséges az országgyűlési képviselői, a nemzetiségi szószólói vagy a polgármesteri megbízatás miatti szüneteltetéshez. Ez esetben a szüneteltetés időtartama a megbízatás lejártáig tart. Az ügyvéd az ilyen szüneteltetést köteles a kamarának bejelenteni. (2) Az ügyvédi tevékenység szüneteltetésének időtartama alatt létesített munkaviszony, közalkalmazotti vagy köztisztviselői jogviszony nem ütközik a 6. § (1) bekezdésének a) pontjába.” Az Ut. 6. § (1) bekezdés a) pontja szerint az ügyvéd nem állhat munkaviszonyban, szolgálati viszonyban, munkavégzési kötelezettséggel járó más jogviszonyban; nem lehet közalkalmazott, köztisztviselő, közjegyző és főállású polgármester.¹⁹

16 Vö. pl. Ut. 12/B. § (5) bek. c) pont: „(5) Az ügyvéd nem használhatja az elektronikus aláírást, ha [...] c) ügyvédi tevékenységét szünetelteti.”

17 Az Ut. 12/A. § (1) bek. c) pontja alapján az ügyvédi tevékenység szüneteltetésének engedélyezése kamarai hatósági ügynek minősül, vagyis ilyenkor a területi kamara a közigazgatási hatósági eljárás általános szabályairól szóló törvény szerinti közigazgatási hatóságként jár el.

18 Az Ut. 13. § (3) bek. e) pont szerint a területi kamarába – kérelemre – ügyvédként való felvétel feltétele többek között az, hogy az illető „a Magyar Ügyvédek Biztosító és Segélyező Egyesületének tagja, vagy a kamara által elfogadott más felelősségbiztosítása van” [vö. uo. 12. § (3) bek.: „(3) Az ügyvédi kamara területi kamaraként (a továbbiakban: kamara) és országos kamaraként (Magyar Ügyvédi Kamara) működik.”]. A Magyar Ügyvédi Kamara teljes ülése a felelősségbiztosítás legalacsonyabb összegéről szabályzatot ad ki [ld. Ut. 111. § (2) bek. e) pont, 112. § (1) bek. e) pont, A Magyar Ügyvédi Kamara 7/2011. (X. 24.) MÜK sz. szabályzata az ügyvédi felelősségbiztosítás legalacsonyabb összegéről].

19 Az ügyvédi tevékenység szüneteltetésének törvényi szabályozásához ld. még Ut. 17. § (1)-(4) bek.: „(1) Az ügyvéd a tevékenységét – a kamara engedélyével – szüneteltetheti. A szünetelés legrövidebb időtartama 3 hónap. A szüneteltetés engedélyezését a kamara abban az esetben tagadhatja meg, ha az ügyvéd nem gondoskodott megfelelően megbízásainak átadásáról vagy megszüntetéséről, valamint – ha a szüneteltetést bejelentő ügyvéd alkalmazott ügyvédet, ügyvédjelöltet foglalkoztat – az alkalmazott ügyvéd, illetve ügyvédjelölt munkaviszonyának a Munka Törvénykönyve szerinti rendezéséről. (2) A szüneteltetés iránti kérelem elbírálására a 15. §-t kell alkalmazni. (3) Ha az ügyvéd a tevékenységét a szüneteltetés engedélyezésekor megjelölt határidő lejárta előtt folytatni kívánja, ezt köteles a kamarának bejelenteni. (4) A tevékenység folytatásának tényét a kamara a nyilvántartásba bejegyzi. A kamara ellenőrizheti, hogy az ügyvédi tevékenység folytatásához szükséges feltételek fennállnak-e.”. Az Ut. 15. §-a szerint a területi kamara elnöksége a kérelemről a beérkezését követő első ülésén, de legkésőbb a kérelem beérkezését követő naptól számított negyven napon belül dönt [a területi elnökség első fokon, a Magyar Ügyvédi Kamara elnöksége másodfokon határoz az ügyvédi tevékenység

Véleményem szerint a szüneteltetés alatti kamarai tagdíjfizetési kötelezettség törvényi szabályozása differenciálatlan (hiányos), mert a kamarai tagdíj összegének meghatározását egységesen – a szüneteltető ügyvédek körülményeire (jövedelmi viszonyaira), a szüneteltetés okaira tekintet nélkül (a kellő differenciáláshoz szükséges garanciák hiányával) – a területi kamara elnökségére bízta. Például az országgyűlési képviselő és a várandós, szülési szabadságon, illetve betegállományban lévő ügyvéd jövedelme között jelentős különbség van, amelyre – alaptörvényi követelménynek eleget téve – a törvényhozónak és a területi kamara elnökségének is figyelemmel kell lennie. A nem azonos helyzetben lévő jogalanyokra vonatkozóan a szóban forgó esetben sem szabad azonos szabályokat alkotni, és azt meg sem szabad engedni (a különbségtételnek, a nem azonos helyzetben lévő jogalanyokra vonatkozó azonos szabályozásnak a jelen esetben sincsen objektíve ésszerű indoka).²⁰

Területi ügyvédi kamara elnökségének határozata – az Üt. 106. § (2) bekezdés j) pontja alapján – tartalmazza, hogy: „A tevékenység szüneteltetésének időtartama, valamint a tevékenység gyakorlásának felfüggesztése alatt a fizetendő kamarai tagdíj mértéke – a szünetelés vagy felfüggesztés kezdő napját követő naptári negyedév első napjától – a kamarai tagdíj 20 %-a.”²¹ A Határozat 5. pontja alapján: „Az ügyvéd, az alkalmazott ügyvéd, az európai közösségi jogász, az alkalmazott európai közösségi jogász, valamint a külföldi jogi tanácsadó után fizetendő tagdíj mértéke – a jelen határozatban meghatározott kivételekkel – negyedévenként 27.000,- Ft.”²² E szabályozás szerint tehát a területi elnökség sem differenciál a szüneteltetés okai (a szüneteltető ügyvédek körülményei, jövedelmi viszonyai) szerint, ami a kifejtettek értelmében helytelen, és minél előbb megfelelően változtatni kellene rajta.

Véleményem szerint – összhangban különösen az Alaptörvény, a Csvt., a munka törvénykönyvről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) vonatkozó, hivatkozott, illetve az alábbiakban szereplő családvédelmi, családbarát rendelkezéseivel – a várandósság, a szülés, a gyermeknevelés, -gondozás, illetve a betegség miatti szüneteltetés esetén törvényi szabályozással – de addig is területi elnökségi regulációval – biztosítani kellene a szóban forgó tagdíjfizetési kötelezettség alóli mentességet.

A Csvt. 20. § (1) bekezdés c) pontja és (2) bekezdése értelmében a család gyermekvállalással és gyermekneveléssel kapcsolatos feladatai ellátásának segítésére – külön törvényben foglaltak szerint – a várandós, illetve szülő nő *szülési szabadságra* jogosult;²³ a szülési szabadság időtartama nem lehet rövidebb huszonnégy hétnél, kivéve, ha az anya a szülést követően nem tudja, vagy nem akarja a gyermekét gondozni; a 17. § tartalmazza, hogy a szülőt külön törvény szerinti *fizetés nélküli szabadság* illeti meg a gyermeke otthoni a) gondozása céljából legalább a gyermek harmadik életéve, illetve tartósan beteg, súlyosan fogyatékos gyermek, ikergyermekek nevelése esetén a külön törvény szerinti korhatár betöltéséig, b) ápolása céljából legalább a gyermek tizenkettedik életéve betöltéséig, illetve ezt követően a személyes ápolás indokoltságának igazolása alapján.²⁴

szüneteltetéséről – Üt. 106. § (2) bek. f) pont, 113. § (2) bek. f) pont]; a 75. § alapján: ahhoz, hogy az ügyvédi iroda tagja az ügyvédi tevékenységét szüneteltethesse, az iroda előzetes hozzájárulása is szükséges.

20 Vö. Alaptörvény XV. cikk (1)-(2) bek.

21 Ld. A Budapesti Ügyvédi Kamara Elnökségének 2015. Eln. 470/01/28. számú határozata a kamarai tagdíjról (Határozat) 17. pont. Vö. uo. 15. pont.

22 Ld. még Határozat melléklete.

23 A Csvt. 20. § (1) bek. a)-b) pontja alapján mindkét szülő pótszabadságra, a gyermekét szoptató anya munkaidő-kedvezményre jogosult.

24 Vö. uo. 18. §: „A szülő külön törvény szerinti felmondási védelem alatt áll, ha a) háromévesnél fiatalabb gyermeket nevel, b) beteg gyermekét ápolja, c) várandós, szülési szabadságon vagy a gyermek otthoni gondozása céljából igénybe vett fizetés nélküli szabadságon van, illetve emberi reprodukciós eljárással összefüggő kezelésben vagy gyermek örökbefogadására irányuló eljárásban vesz részt.”. Az emberi reprodukcióra irányuló különleges eljárások kritikájához ld. pl. *Hámori Antal: Igazságosság, emberi méltóság, szabadság és felelősség, élet- és családvédelem, Tanulmányok az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottsága részére* (2006–2009), Axol Print, Budapest, 2009. 46-53.

Az Mt.²⁵ 127. §-ának (1)-(5) bekezdése szerint az *anya* egybefüggő 24 hét *szülési szabadságra* jogosult azzal, hogy ebből két hetet köteles igénybe venni; a szülési szabadság annak a nőnek is jár, aki a gyermeket örökbefogadási szándékkal nevelésbe vette; a szülési szabadságot – eltérő megállapodás hiányában – úgy kell kiadni, hogy legfeljebb négy hét a szülés várható időpontja elé essen; a szülési szabadság igénybe nem vett részét, ha a gyermeket a koraszülöttek ápolására fenntartott intézetben gondozzák, a szülést követő egy év elteltéig a gyermeknek az intézetből történt elbocsátása után is igénybe lehet venni; a szülési szabadság tartamát a kifejezetten munkavégzéshez kapcsolódó jogosultságot kivéve, munkában töltött időnek kell tekinteni; a 128. § alapján a munkavállaló gyermeke harmadik életéve betöltéséig – a gyermek gondozása céljából – *fizetés nélküli szabadságra* jogosult, amelyet a munkavállaló kérésének megfelelő időpontban kell kiadni.²⁶

Az Mt. 130. §-a és 131. §-ának (1)-(2) bekezdése szerint a munkavállalónak gyermeke személyes gondozása érdekében – az említetteken túl – fizetés nélküli szabadság jár a gyermek tízedik életéve betöltéséig a gyermekgondozási segély folyósításának tartama alatt; a munkavállalónak hozzátartozója tartós – előreláthatólag harminc napot meghaladó – személyes ápolása céljából, az ápolás idejére, de legfeljebb két évre fizetés nélküli szabadság jár; a tartós ápolást és annak indokoltságát az ápolásra szoruló személy kezelőorvosa igazolja.

3.2. A kamarai tagdíjkedvezmény szabályozása

A Határozat 21.1.6. alpontja értelmében a 90 napot meghaladó folyamatos betegállomány esetében a fogyatékkal élő személyekre vonatkozó szabályok értelemszerűen irányadók; vagyis kérelemre a kamara elnöke – legfeljebb 50%-os mértékű – kedvezményt engedélyezhet (e tagdíjkedvezmény a kérelem előterjesztését követő negyedévtől a naptári év végéig adható).²⁷

A Határozat 22.1.-22.2. pontja kimondja, hogy a kamarai tagdíj megfizetésére kötelezett kérelmére a kamarai tagdíj alanya után fizetendő kamarai tagdíjból kamarai tagdíjkedvezmény adható a gyermeke születése negyedévtől a gyermeke 3 éves korának betöltése negyedévéig, vagy a gyermeke örökbefogadása negyedévtől a gyermeke 3 éves korának betöltése negyedévéig; a 22.3. pont alapján e kedvezményt a gyermek születését követő negyedévtől a gyermek egy éves korának betöltése negyedévéig, vagy a gyermek örökbefogadása negyedévtől a gyermek egy éves korának betöltése negyedévéig az anya – vagy különös méltánylást érdemlő esetben az apa – számára, a gyermekét egyedül nevelő anya vagy apa számára, ha a kérelmező a fenti körülményeket okirattal igazolja, minden további vizsgálat nélkül meg kell adni, mértéke 50%. Az e pont szerinti kedvezmény kedvezőtlen jövedelmi és vagyoni helyzet, vagy más különleges méltánylást érdemlő körülmény kérelmező által igazolt fennállása esetén a 22.3. pont szerinti feltételek fennállása hiányában is megadható, mértéke legfeljebb 50%.²⁸

25 Vö. pl. Üt. 86. § (4) bek.: „Az alkalmazott ügyvéd munkaviszonyára egyebekben a Munka Törvénykönyve az irányadó.”

26 Vö. Mt. 129. § (1)-(2) bek.: „(1) A 127-128. §-ban meghatározott szabadság megszűnik a) a gyermek halva születése esetén, b) ha a gyermek meghal, a halált követő tizenötödik napon, c) ha a gyermeket – a külön jogszabályban foglaltak szerint – ideiglenes hatállyal elhelyezték, átmeneti vagy tartós nevelésbe vették, továbbá harminc napot meghaladóan bentlakásos szociális intézményben helyezték el, a gyermek elhelyezését követő napon. (2) Az (1) bekezdésben megjelölt esetben a szabadság tartama – a szülést követően – hat hétnél rövidebb nem lehet.”

27 Ld. Határozat 21. pont. Vö. uo. 21.2. pont (a kedvezmény iránti kérelemhez a 90 napot meghaladó keresőképzetlenséget igazoló okiratot csatolni kell, kivéve, ha az egészségromlás véglegességét korábbi kérelemben már igazolták).

28 Ld. Határozat 22.4. pont. Vö. uo. 22.5., 23., 24., 25. pont.

Véleményem szerint a Határozat 21.1.6. alpontja szerinti betegállomány esetében törvényi rendelkezéssel – de addig is kamarai szabály alapján – tagdíjmentességet kellene biztosítani; ez az emberbaráti, egyetemes felebaráti, kollegiális, segítő (alkotmányos) hozzáállás, mert nem elég, hogy a szegény (beteg) embert az ág(y) is húzza, vagyis nem tud ügyvédkedni, csak egy kevéske táppénzben részesülni (vö. pl. katás ügyvéd), a kamara – a törvényhozó által eltérve (megengedve) – még minimum 50% tagdíjjal is sújtja, ami helytelen, mert a semmiből nem lehet fizetni, ráadásul „A beteg embertől, a bajba jutottól pénzt követelni?” (vö. pl. táppénz és megélhetési, orvosi, gyógyszerkiadások) – lehetetlent ugyanis senkitől sem szabad követelni (természet törvény).²⁹

A Határozat 22.3. pontja szerinti kötelezőséggel egyetértek, az 50%-os mértéket azonban – noha ugyan ebben az esetben nincs szó szüneteltetésről, vagyis az ügyvéd ügyvédkedik – nem tartom kellően rugalmasnak (vö. pl. betegség). E kedvezmény a szüneteltetés alatti 20%-ot a 22.3. pont szerinti ügyvédek esetében sem kompenzálja elfogadhatóan, mert hiába „kap” a „család” később 50% kedvezményt, ha előtte már éhen haltak; vagyis akkor kell a 20%-ot „ellensúlyozni” (megakadályozni), amikor az fenyeget – a megélhetést; tehát nem szabad azzal sújtani a szüneteltetőt, különösen, ha várandós, újszülöttes, csecsemős, kisgyermekes, vagy beteg, mert akkor az összeroppantja őt (és családját).

A Határozat 22.1.-22.2. és 22.4. pontját illetően – a (meg)adhatóságra tekintettel – szükségesnek tartom az objektíve ésszerű mérlegelés szerinti, kellően differenciált (alkotmányos) szempontrendszer törvényi – de addig is kamarai – meghatározását; a legfeljebb 50%-os mérték, a szüneteltetés lehetősége ellenére, nem tűnik kellően rugalmasnak (vö. pl. betegség).

3.3. Javaslatok a problémák orvoslására

Az eddigiekben említett problémák állami orvoslására – a törvényességi felügyelet gyakorlásán túl – az Üt. módosítása látszik indokoltnak, amely tekintetben az alábbiakban megfogalmazom javasolataimat.³⁰

Az Üt. módosítására vonatkozó javasolataim:

Javasolom, hogy az Üt. 18. §-ának (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lépjen: „(3) A szüneteltetés alatt az ügyvéd nem gyakorolhatja a kamarai tagságból eredő jogokat, és – a szüneteltetés alatt fizetendő tagdíj, valamint a Magyar Ügyvédek Kölcsönös Biztosító Egyesületének járó tagdíj fizetése kivételével – nem terhelik az abból fakadó kötelezettségek. Várandósság, szülés, gyermeknevelés, gyermekgondozás, illetve betegség miatti szüneteltetés esetén nem állnak fenn e tagdíjfizetési kötelezettségek.” – egyúttal az Üt. 13. § (3) bekezdés e) pontjában, 68. § (2) bekezdés c) pontjában (és egyéb helyen) lévő „Magyar Ügyvédek

²⁹ Vö. pl. Alaptörvény I. cikk (1)-(2) bek., II. cikk, XIX. cikk (1) bek.

³⁰ A törvényességi felügyelet szabályait az Üt. XVII. Fejezete tartalmazza. E rendelkezések között szerepel, hogy az igazságügyért felelős miniszter törvényességi felügyeletet gyakorol a területi kamarák és a Magyar Ügyvédi Kamara (a továbbiakban e fejezetben együtt: kamara) működése felett. Az igazságügyért felelős miniszter a törvényességi felügyeleti jogkörében ellenőrzi a kamarák alapszabályait, szabályzatait, iránymutatásait és határozatait, továbbá azt, hogy a működésük megfelel-e a jogszabályoknak, az alapszabálynak és a szabályzatoknak. [Ld. Üt. 121. § (1)-(2) bek.] Ha az igazságügyért felelős miniszter azt állapítja meg, hogy az alapszabály, szabályzat, iránymutatás, határozat vagy a kamarai szerv működése jogszabályba, alapszabályba vagy szabályzatba ütközik, felhívja az érintett kamarát a jogszabálysértés megszüntetésére. [Ld. uo. 122. § (1) bek.] Ha az érintett kamara a jogszabálysértést nem szüntette meg, az igazságügyért felelős miniszter – a felhívásában megadott határidő lejártától számított 30 napon belül – az illetékes törvényszékhez fordulhat. [Ld. uo. 123. § (1) bek. első mondat.] Az Alapszabály, a területi alapszabály, a szabályzat, a területi szabályzat, az iránymutatás és a területi iránymutatás nem lehet jogszabállyal ellentétes, a jogszabályba ütköző rendelkezése semmis. [Ld. uo. 125. § (2) bek.]

Biztosító és Segélyező Egyesületének” szövegrész helyébe a „Magyar Ügyvédek Kölcsönös Biztosító Egyesületének” szövegrészt léptetve.

Javasolom továbbá, hogy az Üt. 106. §-a a következő (2a) bekezdéssel egészüljön ki: „(2a) A területi elnökség a kamarai tagdíj összegét objektíve ésszerű mérlegelés szerinti, kellően differenciált – a jövedelmi és vagyoni viszonyokat is megfelelően szem előtt tartó – szempontrendszer alapján határozza meg azzal, hogy az egy negyedévet elérő folyamatos betegállomány esetében tagdíjfizetési kötelezettség nem áll fenn, és a várandósság, a szülés, a gyermeknevelés, gyermekgondozás, különösen a gyermekét, gyermekeit egyedül nevelő szülő körülményeire tekintettel, illetve a betegség esetére – a jogszabályi rendelkezésekkel összhangban – kellően, akár tagdíjmentességgel is figyelemmel kell lenni.”

A szóban forgó eseti körben a tagdíjmentesség a szüneteltetés jogkövetkezményeire is tekintettel indokolt lehet.³¹

31 A Budapesti Ügyvédi Kamara honlapján is felhívják a figyelmet: „Szüneteltetést tervező kismamák figyelmébe! Felhívjuk az ügyvédi tevékenység szüneteltetését tervező kismamák figyelmét, hogy amennyiben a szüneteltetés kezdő napja a szülés időpontját több mint 42 nappal megelőzi, a kismama nem jogosult terhességi-gyermekágyi segélyre, valamint gyermekgondozási díjra, mivel a szünetelés kezdő napjától a biztosítási jogviszony megszűnik. Törvényi hivatkozás a teljesség igénye nélkül: Az 1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatás fedezetéről »8. § Szünetel a biztosítás e) az ügyvédi tevékenység szünetelésének ideje alatt, a közjegyző, a szabadalmi ügyvivő kamarai tagságának szüneteltetése alatt.« Az 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól Terhességi-gyermekágyi segély »40. § (1) Terhességi-gyermekágyi segélyre jogosult, aki a szülést megelőzően két éven belül 365 napon át biztosított volt, és a) a biztosítási tartalma alatt vagy a biztosítás megszűnését követő negyvenkét napon belül szül, vagy b) a biztosítás megszűnését követően negyvenkét napon túl baleseti táppénz folyósításának az ideje alatt vagy a folyósítás megszűnését követő huszonnyolc napon belül szül.« Gyermekgondozási díj »42/A. § (1) Gyermekgondozási díjra jogosult a) a biztosított szülő, ha a gyermekgondozási díj igénylését – a gyermeket szülő anyja esetén a szülést – megelőzően két éven belül 365 napon át biztosított volt, b) a terhességi-gyermekágyi segélyben részesült anyja, akinek a biztosítási jogviszonya a terhességi-gyermekágyi segély igénybevételének időtartama alatt megszűnt, feltéve, hogy a terhességi-gyermekágyi segélyre való jogosultsága a biztosítási jogviszonyának fennállása alatt keletkezett és a szülést megelőzően két éven belül 365 napon át biztosított volt, és a gyermeket saját háztartásában neveli.« Fentiekre tekintettel javasoljuk, hogy a szüneteléssel kapcsolatban kérelmet az anyasági ellátás folyósítását követően terjesszék elő.” Ld. <http://www.bpugyvedikamara.hu/kamarank/kamarai-ugyintezes> (olvasva: 2016. február 10.). Vö. (a jelenleg hatályos szöveggel) Magyarország 2015. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2014. évi XCIX. törvény 220. § 2-7.: „A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény [...] 2. 8. § a) pont aa) alpontjában a „terhességi-gyermekágyi segély” szövegrész helyébe a „csecsemőgondozási díj” szöveg, 3. 9. § (3) bekezdés a) pontjában a „terhességi-gyermekágyi segélyben” szövegrész helyébe a „csecsemőgondozási díjban” szöveg, 4. 14. § (2) bekezdés b) pont ba) alpontjában a „terhességi-gyermekágyi segély” szövegrész helyébe a „csecsemőgondozási díj” szöveg, 5. 16. § (1) bekezdés a) pontjában a „terhességi-gyermekágyi segélyben” szövegrész helyébe a „csecsemőgondozási díjban” szöveg, 6. 28. § (1) bekezdés a) pontjában a „terhességi-gyermekágyi segélyben” szövegrész helyébe a „csecsemőgondozási díjban” szöveg, 7. 29. § (4) bekezdés a) pontjában a „terhességi-gyermekágyi segélyben” szövegrész helyébe a „csecsemőgondozási díjban” szöveg lép.”; 443. §: „Ahol törvény csecsemőgondozási díjat említ, azon terhességi-gyermekágyi segélyt kell érteni, ha az ellátásra való jogosultság 2015. január 1-jét megelőzően nyílt meg.”; ad hatálybalépés: 442. § (1)-(2) bekezdés; a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény 40. § (1) bekezdés: „(1) Csecsemőgondozási díjra jogosult, aki a szülést megelőzően két éven belül 365 napon át biztosított volt, és a) a biztosítás tartalma alatt vagy a biztosítás megszűnését követő negyvenkét napon belül szül, vagy b) a biztosítás megszűnését követően negyvenkét napon túl baleseti táppénz folyósításának az ideje alatt vagy a folyósítás megszűnését követő huszonnyolc napon belül szül.”, 42/A. § (1) bekezdés: „(1) Gyermekgondozási díjra jogosult a) a biztosított szülő, ha a gyermekgondozási díj igénylését – a gyermeket szülő anyja esetén a szülést – megelőzően két éven belül 365 napon át biztosított volt, b) az anyja, valamint a 40. § (4) bekezdésében meghatározott személy, aki részére csecsemőgondozási díj került megállapításra és a biztosítási jogviszonya a csecsemőgondozási díjra való jogosultságának időtartama alatt megszűnt, feltéve hogy a csecsemőgondozási díjra való jogosultsága a biztosítási jogviszonyának fennállása alatt keletkezett és a szülést megelőzően két éven belül 365 napon át biztosított volt, és a gyermeket saját háztartásában neveli.” (részletesen ld. 40-42. §, 42/A. §-42/F. §).

3.4. Felelősségbiztosítási díj- és egyesületi tagdíjfizetési kötelezettség betegállomány, „szülési szabadság” idején, különösen a (szüneteltetés előtti) várandósság esetén?

A biztosítási tevékenységről szóló 2014. évi LXXXVIII. törvény 21. § (1) bekezdésének c) pontja szerint a kölcsönös biztosító egyesület alapszabályában – a Ptk.-ban foglaltakon túl – rendelkezni kell a tagdíj kialakításának elveiről, mértékéről, fizetésének módjáról; a 25. § (1) bekezdése alapján a tagdíjakat, a pótlólagos befizetések és a szolgáltatások csökkentésének lehetőségét, valamint esetköreit az alapszabályban kell meghatározni, azonos feltételek esetén azonos alapelvek szerint.

Magyar ügyvédek kölcsönös biztosító egyesületének³² alapszabálya tartalmazza, hogy: „Az Egyesület tagja a felelősségbiztosítási díj fizetése alól az ügyvédi tevékenysége szünetelésének időtartamára mentesül. Az Egyesület tagjának tagdíjfizetési kötelezettsége a szünetelés időtartama alatt is fennáll.”³³ „Az ügyvédi tevékenység szünetelését az Egyesület tagja kamarai határozattal köteles bejelenteni és igazolni. A szünetelés időtartama alatt az Egyesület kockázatviselése nem áll fenn.”³⁴ A negyedéves biztosítási díj I. 25 500 Ft; a tagdíjjal együtt 28 500 Ft;³⁵ tehát a negyedéves tagdíj összege 3 000 Ft, amit az Alapszabály szerint a szünetelés alatt is meg kell fizetni.

Az Alapszabály szerint a biztosítási díjat a szünetelés ideje alatt nem kell megfizetni; a (szünetelés előtti) betegállomány ideje alatt viszont igen, ami véleményem szerint – a kamarai tagdíjjal kapcsolatban már említett okok miatt (vö. pl. „a semmiből nem lehet fizetni”, lehetetlent senkitől sem szabad követelni) – aránytalan, igazságtalan, és például a várandósság esetén – a szüneteltetés említett jogkövetkezményeire is tekintettel (vö. csecsemőgondozási díj és gyermekgondozási díj szabályozása) – *nem családbarát*.

A visszaélésekkel szemben (vö. pl. „táppénzcsalás”, okirat-hamisítás, kölcsönös biztosító egyesületnek jogellenes károkozás – az ügyvéd betegállomány ideje alatt „ügyvédkedik”) megfelelően, hatékonyan, polgári jogi és büntetőjogi eszközökkel fel kell lépni, és nem szabad a szegény, ártatlan beteg ügyvédek a betegállomány ideje alatt biztosítási és tagdíjjal sújtani. Az ügyvédnek sem szabad betegállomány ideje alatt ügyvédi tevékenységet végeznie, ilyen értelemben ilyenkor ő sem ügyvédkedhet, így ügyvédként (az ügyvédi tevékenysége körében) nem tud kárt, sérelmet okozni. Ezért a betegállomány idejére vonatkozóan a biztosítási díjnak nincs erkölcsi és jogi alapja. A betegállomány ideje alatt ügyvédkedők jogsértéseit nem szabad a jogkövető beteg ügyvédeken „megtorolni”, mert az igazságtalan, jogellenes, nem azt adja a másoknak, ami neki jár (a csalónak, a hazugnak a felelősségre vonást, az ártatlan betegnek pedig – az említett okok miatt – a díjmentességet).

A betegállományban, illetve a szüneteltetés alatt lévő szegény beteg, illetve várandós, újszülöttes, csecsemős, kisgyermekes számára minden ezer forint számít, akkor is, ha ügyvéd (vö. pl. táppénz és megélhetési, orvosi, gyógyszerkiadások); a negyedévenkénti háromezer forintos tagdíj is aránytalanul megterhelő lehet. Ezért véleményem szerint a tagdíj Alapszabály szerinti meghatározása a biztosítási tevékenységről szóló törvény – 25. §-ának (1) bekezdésében szereplő – „azonos feltételek esetén azonos alapelvek szerint”-i követelménye szempontjából (is) aggályos, és a kifejtettek szerint módosítandó. Ez akkor is áll, ha a betegállomány, illetve a szüneteltetés ideje alatti aránytalan terhet (díjat) a segélyezés

32 Ld. a biztosítási tevékenységről szóló 2014. évi LXXXVIII. törvény 17-30. §.

33 Ld. A Magyar Ügyvédek Kölcsönös Biztosító Egyesületének módosított és egységes szerkezetbe foglalt Alapszabálya (2014. április 28.; Alapszabály; olvasva: 2016. február 8.; www.mubse.hu – Letöltések) 3.7. pont.

34 Ld. Alapszabály 3.5. pont. Vö. Alapszabály 1. számú melléklet [Magyar Ügyvédek Kölcsönös Biztosító Egyesületének módosított ügyvédi felelősségbiztosítási feltétele (biztosítási feltételek), 2014. április 28.; olvasva: 2016. február 8.; www.mubse.hu – Letöltések] 8.1.-8.3. pont.

35 Ld. www.mubse.hu – Hírek [Tájékoztató a 2016. évi biztosítási díjakról és tagdíjról 2015-12-01 (a negyedéves biztosítási díj II. 49 500 Ft, a tagdíjjal együtt 52 500 Ft; a negyedéves biztosítási díj III. 78 000 Ft, a tagdíjjal együtt 81 000 Ft); olvasva: 2016. február 8.].

intézménye (szabályozása) – a szüneteltetés ideje alatt is biztosítva – „ellensúlyozza”, mert a szabályozás szerint a segélyezés nem automatikus, a díjfizetés viszont – mentességet nem engedő módon – kötelező.³⁶

3.5. A szünetelés alatti segélyezés kérdése

Az Alapszabály 3. számú mellékletét képező Segélyezési Szabályzat³⁷ – idézve az Alapszabály 2.1.1. pontját – kimondja, hogy: „Az Egyesület célja... a tagdíjakból segélyek biztosítása.” (I. 1. pont);³⁸ és egyebek mellett meghatározza a segélyezés indokait, vagyis azt, hogy mikor terjeszthető elő segélykérelem (II. 3. pont), például egy hónapnál hosszabb ideig tartó betegség, illetve egyesületi tag *gyermekének születése* esetén (a. és d. alpont), ami *családbarát* rendelkezés.³⁹ Sem az Alapszabály, sem a Szabályzat nem foglal magában olyan szabályt, amely kizárná a szünetelés alatti segélyezést; ebből következően *segélykérelem előterjesztésének – helyesen – ilyenkor is helye van.*

4. Orvosok, fogorvosok, gyógyszerészek, egészségügyi szakdolgozók és családjaik védelme

Az egészségügyben működő szakmai kamarákról szóló 2006. évi XCVII. törvény (Ekt.) 14/B. § (2) bekezdésének első mondata szerint a szüneteltetés ideje alatt a tagsági viszonyból eredő valamennyi jog és kötelezettség szünetel.⁴⁰ Az Ekt. 29/A. §-ának (1)-(2) bekezdése kimondja, hogy: „(1) A szakmai kamarai tagdíj mértékét – a (2) bekezdésben foglalt követelmények betartásával – a szakmai kamara alapszabályában kell meghatározni. (2) A szakmai kamarai tagdíj egy naptári évre eső mértéke nem haladhatja meg az adott naptári évben a kamarai tagra irányadó kötelező legkisebb munkabér, illetve garantált bérminimum egyhavi összegének a) a Magyar Egészségügyi Szakdolgozói Kamara esetében: tizennyolc százalékát, b) a Magyar Gyógyszerészi Kamara esetében ba) a személyi joggal rendelkező gyógyszerész kamarai tagok tekintetében: hatvan százalékát, bb) a ba) alpont hatálya alá nem tartozó kamarai tagok esetében: harminc százalékát, c) a Magyar Orvosi Kamara esetében: harminc százalékát.”

A *Magyar Orvosi Kamara Alapszabályának*⁴¹ 16. pontja szerint a kamarai tagdíj mértéke 2014. február 16-tól kezdődően havi 2.300 Ft, évi 27.600 Ft; a tagdíjra vonatkozó kedvezmények körét, mértékét és a 63. pontban meghatározott pótdíj mértékét, a tagdíj fizetésének módját a Területi Szervezetek Tanácsa által elfogadott Tagdíjszabályzat tartalmazza. A Kamara honlapján ugyancsak elérhető Tagdíjszabályzat II. 1. pontja alapján a mindenkori tagdíj 50%-át fizetik – többek között – azok a tagok, akik: „GYES-en, GYED-en, vagy GYET-en (főállású, legalább 3 kiskorú gyermekes anya) vannak és emellett részmunkaidős (kevesebb, mint heti 30 óra) jövedelemszerző tevékenységet folytatnak”; a 2. pont szerint a mindenkori tagdíj 25%-át fizetik – többek között – azok a tagok, akik: „GYES-

36 Vö. a biztosítási tevékenységről szóló 2014. évi LXXXVIII. törvény XXII. Fejezet (A Felügyelet intézkedései).

37 Ld. www.mubse.hu – Letöltések (2014. április 28.; Szabályzat; olvasva: 2016. február 8.).

38 Vö. Alapszabály 2.2. pont: „Az Egyesület célja elérése érdekében a tagok rendszeresen tagdíjat, és felelősségbiztosítási díjat fizetnek, továbbá az Elnökség határozata alapján pótlólagos befizetést teljesítenek. [...]”; 4.1. pont: „A tagdíj az Egyesület Küldöttgyűlése által a biztosítási időszakra meghatározott díj. Az egyesületi tagdíj részben az Egyesület működésének feltételeit, továbbá az egyesületi tagok segélyezését szolgálja. [...]”; és 6.7. pont.

39 Vö. Szabályzat II. 4. pont.

40 A szüneteltetéshez ld. még Ekt. 14/A. § (3)-(4) bek., 14/B. § (1) bek., (2) bek. második mondat, (3) bek.

41 Ld. www.mok.hu

en, GYED-en, vagy GYET-en vannak, és mellette nem folytatnak jövedelemszerző tevékenységet”, „3 hónapot meghaladóan táppénzen vannak, a 4. hónaptól a táppénzes állomány megszűntéig”.⁴²

Véleményem szerint az Ekt. azon szabályából, hogy a szüneteltetés ideje alatt a tagsági viszonyból eredő valamennyi jog és kötelezettség – tehát nyilvánvalóan a tagdíjfizetési kötelezettség is – szünetel, egyértelműen következik, hogy a szüneteltetés ideje alatt a szakmai kamarai tagdíjat nem kell fizetni. Ebből a szempontból az Ekt. az Üt.-hez képest kedvezőbb. A Tagdíjszabályzat idézett rendelkezéseit az Ekt.-vel összhangban értelmezve egyértelmű, hogy ezekben olyan tagokról van szó, akik nem szüneteltetnek, mivel a szüneteltetőknek a szóban forgó tagdíjat nem kell fizetniük. Ez részben az Ekt. 14/B. § (2) bekezdésének második mondatából is következik: „A kamarai tagságát szüneteltető egészségügyi dolgozó – a 14/A. § eltérő rendelkezése hiányában – egészségügyi tevékenységet nem végezhet.”; márpedig a Tagdíjszabályzat II. 1. pontjának említett szabálya szerint jövedelemszerző tevékenységet folytató tagokról van szó. A Tagdíjszabályzat II. 2. pontja viszont részben felveti az ügyvédek esetében már említett problémákat: „Miért csak tagdíjkezdmény van, és miért csak a negyedik hónaptól, ha a tag táppénzen van?” (ld. pl. veszélyeztetett várandós, hiszen akkor nem folytathat jövedelemszerző tevékenységet, és a szóban forgó tagdíjmérték lehet, hogy aránytalan terhet jelent a számára). A GYES-en, GYED-en, vagy GYET-en lévő, jövedelemszerző tevékenységet nem folytató tagok – mentesülendő a tagdíjfizetési kötelezettség alól – választhatják a szüneteltetést (ha nem választják, lehet, hogy a jogokért); egy-két hónapos táppénzes állomány (betegség) esetén azonban a szüneteltetés aránytalan lehet még, miközben lehet, hogy a tagdíjmérték is aránytalan terhet ró. Mindenesetre az ügyvédek sújtó szabályozáshoz képest e szabályozás differenciáltabb és kedvezőbb (ld. pl. 50%-os és 25%-os megoldás, táppénzes állomány esetén 75%-os kedvezmény), és a kedvezmény automatikus (normatív).

Ugyancsak differenciáltabb és rugalmasabb, kedvezőbb szabályozást tartalmaz a *Magyar Gyógyszerészi Kamara Alapszabálya*:⁴³ a kamarai tagdíj, a tagdíj megfizetése, a tagdíjfizetés elmulasztásának következményei a IV. részben (összesen tizenhárom pontban) vannak szabályozva.⁴⁴ Témánk szempontjából a 3. b.) és a 6. pont említendő meg. Az előbbi szerint egészségügyi tevékenységet nem folytató gyógyszerész: a „jogfenntartó gyógyszerész (így különösen: nem dolgozó nyugdíjas, GYÁS, GYES, GYED, tartós külföldi szolgálat)”; az „aktív gyógyszerész (így különösen: gyógyszeripar, államigazgatás, oktató intézmények, tudományos intézetek, stb.)”; „e kategórián belül tagdíjmentességet élveznek, akik a 75. életévüket betöltötték”. Az utóbbi pont – figyelemre méltó módon, de csak „90 napot meghaladóan”, viszont akár tagdíjmentességet is biztosítva – a következőket tartalmazza: „A Kamara azon tagja, aki 90 napot meghaladóan keresőképtelen, illetve testi fogyatékkal végzi tevékenységét, jövedelmi viszonyaira tekintettel az országos elnökségtől kérheti tagdíjmentesség, illetve tagdíjkezdmény megadását. A kérelemben igazolni kell a tagdíjmentességre, illetve a tagdíjkezdményre alapot adó okot, valamint azokat a – kérelem előterjesztését megelőző tizenkettő hónapban fennálló – jövedelmi viszonyokat, amelyekre tekintettel a fizetési kedvezményt kérik. A kérelmezőnek nyilatkoznia kell arról is, hogy a megelőző tizenkettő hónapban milyen összegű, a személyi jövedelemadó alapját képező jövedelemmel rendelkezett. A kérelem elbírálásakor az országos elnökség a tagdíjmentességre, tagdíjkezdményre alapul szolgáló ok súlyának, valamint a kérelmező személyi, vagyoni körülményeinek mérlegelésével határoz.”

A Magyar Gyógyszerészi Kamara honlapján közzétett tájékoztató⁴⁵ szerint: „A tagdíjfizetés gyakoriságát a kamarai tag választhatja meg az Alapszabályban biztosított

42 Ld. még Tagdíjszabályzat I. 2. b) pont, 3. a) pont.

43 Ld. www.mgyk.hu; hatály: 2016. április 2-től.

44 A szüneteltetés szabályozásához ld. III. rész 3. és 4. pont.

lehetőségek közül. Ennek értelmében évi egyösszegű tagdíjfizetésre vagy félévenkénti tagdíjfizetésre van lehetőség. Az Alapszabály értelmében, aki éves tagdíját egy összegben határidőre rendezi, az félévi tagdíjkezdvezményre jogosult. Ha az évi két alkalommal történő tagdíjfizetést választja, akkor az első féléves tagdíj fizetésének határideje 2016. február 15-e, a második féléves tagdíj fizetési határideje 2016. szeptember 15-e lesz. Az alapszabályban rögzített február 15-i határidő mulasztása esetén, a tagdíjkezdvezmény nem vehető igénybe! A 75 éven felüli egészségügyi tevékenységet nem folytató kollégák tagdíjmentesek.”

	A. „kedvezményes”	B.	éves tagdíj mértéke
Kamarai tagdíj mértéke (személyi jogos gyógyszerész)	46.000 Ft/év	24.000 Ft /félév	48.000 Ft/év
Személyi jogos gyógyszerész tagdíja (12 millió Ft/hó nettó forgalomnál alacsonyabb forgalmú gyógyszerész esetén)	34.500 Ft/év	18.000 Ft /félév	36.000 Ft/év
Alkalmazott gyógyszerészek tagdíja	23.000 Ft/év	12.000 Ft /félév	24.000 Ft/év
Nem egészségügyi tevékenységet folytató aktív gyógyszerészek tagdíja	11.500 Ft/év	6.000 Ft /félév	12.000 Ft/év
Jogfenntartói tagdíj	3.450 Ft/év	1.800 Ft /félév	3.600 Ft/év

Ld. www.mgyk.hu Tájékoztató a kamarai tagdíjfizetéséről – 2016

A Magyar Gyógyszerészi Kamara Alapszabályának III. számú melléklete a 2017. január 1-étől hatályos tagdíjat, valamint annak az országos és a területi szervezet közötti megosztását is tartalmazza. E szerint személyi jogos gyógyszerész tagdíja az előző évi garantált bérminimum 50%-a*; személyi jogos gyógyszerész tagdíja 12 millió Ft/hó nettó forgalomnál alacsonyabb forgalmú gyógyszerész esetén az előző évi garantált bérminimum 30%-a*; alkalmazott gyógyszerészek tagdíja az előző évi garantált bérminimum 20%-a*; nem egészségügyi tevékenységet folytató aktív gyógyszerészek tagdíja 14.000 Ft/év; jogfenntartói tagdíj 4.000 Ft/év.⁴⁵

A fentiek alapján, véleményem szerint a tagdíjmentesség, illetve a tagdíjkezdvezmény biztosítása a 90 napot meg nem haladó keresőképtelenség (betegség, veszélyeztetett várandósság) esetén is indokolt lehet, ezért a szabályozás ennek megfelelően e Kamaránál is módosítást kíván.

A Magyar Egészségügyi Szakdolgozói Kamara (MESZK) Alapszabályának⁴⁷ 44.) pontja – egyebek mellett – kimondja: „A Tagsági viszony szünetel a tag írásbeli kérelme alapján, ha ezt a kamarai tag kéri, és amennyiben tagdíjtartozása van azt a MESZK országos tagdíjszámlájára egy összegben befizeti. A szüneteltetés ideje alatt a tagsági viszonyból eredő valamennyi jog és kötelezettség szünetel. A kamarai tagságát szüneteltető egészségügyi dolgozó – a 38.)-41.) eltérő rendelkezése hiányában – egészségügyi tevékenységet nem végezhet. A tagsági viszony megszűnéséről és szüneteltetéséről a területi elnökség határozatot hoz.”;⁴⁸ az 52.) c) pontja szerint a MESZK tagjának kötelessége, hogy megfizesse az országos küldöttközgyűlés határozatában megállapított tagdíjat. Az 58.)-60.) pontok értelmében a tagdíj tényleges mértékét – az Ekt. keretei között – az országos elnökség és a Területi Elnökök Tanácsa ajánlása alapján az Országos Küldöttközgyűlés határozza meg és az

45 Ld. Tájékoztató a kamarai tagdíjfizetéséről – 2016. Vö. Magyar Gyógyszerészi Kamara Alapszabályának III. számú melléklete.

46 *1000 Ft-ra kerekítve.

47 Ld. www.meszk.hu; hatály: 2016. március 18-tól.

48 Kiemelés: H. A.

Alapszabályban rögzíti; a tagdíj mértéke a mindenkori minimálbér 0,65%-a;⁴⁹ a tagok a tagdíjat a MESZK országos tagdíjszámlájára fizetik be, melynek módjai előzetes nyilatkozat alapján: a) munkabérből, munkáltató általi levonással az esedékes hónapot követő hónap 10. napjáig átutalva, vagy b) átutalással havonta az esedékes hónap 15. napjáig, vagy c) csekken vagy átutalással félévente: a tárgyév március 15-ig és szeptember 15-ig, vagy d) csekken vagy átutalással évente egy összegben, a tárgyév május 15-ig, vagy e) a munkáltató számla ellenében, átutalással átvállalja a tagok nevesítésével, évente, vagy félévente, a fenti időpontokra tekintettel, f) webes felületen történő bankkártyás fizetés.⁵⁰

Az Alapszabály 62.) pontja alapján: „a.) A mindenkori tagdíj 50%-át fizetik a.) a nyugdíjasok, amennyiben más kereső tevékenységet nem folytatnak, a.b.) a havi 87 órát meg nem haladó részmunkaidős foglalkoztatottak. b.) Tagdíj mentességben részesül az a szakdolgozó: b.a) aki a 65. életévét betöltötte, b.b) az önkéntes segítő, b.c.) a szakdolgozó az első egészségügyi szakképesítés megszerzésének évében. Tagdíjfizetési kötelessége következő év január 1-től lesz hatályos. b.d.) CSED-en, GYES-en, GYED-en lévők, amennyiben más kereső tevékenységet nem folytatnak. b.e) a munkanélküli szakdolgozó, ha munkanélküli státuszát 3 havonta igazolja a Területi Szervezet felé. Az a.), b.b.), b.c.), b.d.), b.e.) pontban jelölt kedvezményezett tagot az 52.) b.) pont alapján bejelentési kötelezettség terheli – egységes nyomtatványon –, a jogosultság keletkezésével és megszűnésével kapcsolatban egyaránt. A tagdíjkedvezmény a bejelentést követő hónaptól illeti meg a tagot. Tagdíjkedvezmény visszamenőleges érvényesítésére nincsen lehetőség. A tagdíj kedvezmények akkor vehetők igénybe, ha a kérelmezőnek – nem új belépő esetén – nincs két hónapot meghaladó tagdíjtartozása a kedvezmény felhasználásakor. Tagdíj kedvezmények nem vonhatóak össze.”

A MESZK Alapszabálya alapján megállapítható, hogy a tagdíjmentesség és a tagdíjkedvezmény szabályozása – a fentiekben kifejtettek szerint – a keresőképtelenség eseti körében (betegség, veszélyeztetett várandósság) is indokolt.

5. Mérnökök, építészek és családjaik védelme

A tervező- és szakértő mérnökök, valamint építészek szakmai kamaráiról szóló 1996. évi LVIII. törvény 29. § (1) bekezdésének a) pontja értelmében a tag kötelezettsége, hogy megfizesse a területi alapszabályban rögzített határidőig és az országos küldöttgyűlés által megállapított mértékű tagdíjat.

A *Magyar Mérnöki Kamara* (MMK) Alapszabályának⁵¹ 7.2.3. pontja a következők szerint szabályozza a tagdíjakat: „a) A kamara tagjainak éves tagdíját az éves költségvetési terv keretében kell meghatározni. b) Az éves tagdíjak országosan egységes mértékűek. c) A 65 év feletti és a gyermekgondozási támogatásban részesülő kamarai tagokat kedvezményben kell részesíteni. A 70 év feletti kamarai tagok mentesek a kamarai tagdíj fizetése alól azzal, hogy jogosultak önkéntesen tagdíjfizetési kötelezettséget vállalni. A kamarai tagokat az életkor alapján megillető kedvezmények tekintetében a tárgyév január 1. napján betöltött életkor az irányadó. A 65 év és a 70 év feletti kamarai tagok kedvezményére, valamint tagdíjfizetési mentességére vonatkozó szabály nem érvényes, ha szakmagyakorlási jogosultsághoz kötött mérnöki tevékenységet végeznek. d) A tiszteletbeli tagok és az örökös tagok mentesülnek a tagdíjfizetés alól, kivéve, ha szakmagyakorlási jogosultsághoz kötött

49 A MESZK honlapján közzétett (2016. MESZK Tagdíj mértéke – 2016. január 7.) tájékoztatás szerint (is) a 2016. évi kamarai tagdíj: havonta 722 Ft; félévente 4.332 Ft; évente 8.664 Ft.

50 Ld. még uo. 61.) pont: „A tagdíjfizetési kötelezettség a tagfelvételtől hozott határozatot követő teljes hónaptól keletkezik, és ekkortól esedékes az év hátralévő részére arányosan. Amennyiben a munkáltató a tagdíjfizetésre vonatkozó előzetes átvállalásának nem tesz eleget, a tag köteles a tagdíj megfizetésére.”

51 Ld. www.mmk.hu; hatály: 2016. május 22-től.

mérnöki tevékenységet végeznek. e) A tagdíj megfizetése egy évre egy összegben a területi kamarák részére, a tárgyév március 31. napjáig esedékes. A tagdíj részletfizetése egyéni elbírálás alapján engedélyezhető. f) A tárgyév június 30. napját követően, de szeptember 30. napjáig belépők az éves tagdíj felét, a szeptember 30. napját követően belépők az éves tagdíj negyedét fizetik. g) Kettős, mérnöki és építész kamarai tagság esetén a mérnök kamarai tag kedvezményes tagdíjat fizet, amelynek mértéke a tagdíj 70%-a.”⁵²

Az MMK Alapszabálya vonatkozásában elmondható, hogy szabályozása témánk szempontjából rendkívül szikárnak tűnik (vö. pl. szüneteltetés, vonatkozó mentesség regulációjának hiánya, kedvezményezettek körének szűkös volta), módosítása a kifejtettek szerint indokolt (vö. pl. betegség, veszélyeztetett várandósság eseti köre).

A 15/2015. (V. 16.) MMK Küldöttgyűlési határozat alapján a 2016. évre a) kamarai tagsághoz kötött jogosultsággal vagy tanúsítvánnyal rendelkező tag tagdíja 37.500 Ft; b) kamarai tagsághoz kötött jogosultsággal vagy tanúsítvánnyal rendelkező tiszteletbeli, örökös, és 70 év feletti tagok tagdíja 25.000 Ft; c) kamarai tagsághoz kötött jogosultsággal vagy tanúsítvánnyal rendelkező tag tagdíja, *GYES/GYED igénybevétele esetén 22.000 Ft*; d) kamarai tagsághoz nem kötött jogosultsággal rendelkező tag tagdíja 18.500 Ft; e) jogosultsággal vagy tanúsítvánnyal nem rendelkező tag tagdíja 12.500 Ft; f) jogosultsággal vagy tanúsítvánnyal nem rendelkező tiszteletbeli, örökös, és 70 év feletti tagok tagdíja 0 Ft; g) gyakornokok tagdíja 5.000 Ft.

A *Magyar Építész Kamara Alapszabályának*⁵³ 4.1.2 b.) pontja szerint: „A tárgyévre vonatkozó költségvetési tervet, annak részeként a tagdíj összegére vonatkozó javaslatot az elnökség a tárgyévet megelőző év november 1. és december 31. között, a területi elnökök testületével előzetesen egyeztetett módon terjeszti elő a küldöttgyűlésre jóváhagyásra. [...] Abban az esetben, ha a tagdíj összege december 31-ig nem kerül meghatározásra úgy a tagdíj összege a tárgyévet megelőző év tagdíjával azonos marad.” A 2016. évben az éves tagdíj összege: 50.000 Ft; nyugdíjasok esetében, ha írásbeli nyilatkozatot tesz, hogy az előző évben kamarai tagsághoz kötött tevékenységből nem volt jövedelme: 15.000 Ft.⁵⁴

6. Könyvvizsgálók és családjaik védelme

A Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről szóló 2007. évi LXXV. törvény (Kkt.) 26-29. §-ai szabályozzák a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenység szüneteltetését. A kamarai tag könyvvizsgáló a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenység ellátását – kérelemre kiadott – engedély alapján szüneteltetheti, illetve fegyelmi eljárás során kiszabott büntetés alapján szünetelteti (a továbbiakban: szüneteltetés). A szüneteltetés legrövidebb időtartama – a Kkt. 26. §-ának (6) bekezdése szerinti szüneteltetés kivételével – kérelemre kiadott engedély alapján történő szüneteltetés esetén három, fegyelmi eljárás során kiszabott büntetés alapján tizenkét hónap.⁵⁵ A kamarai tag könyvvizsgáló köteles kérni a szüneteltetés engedélyezését, ha nem tud eleget tenni a Kkt.

52 Vö. pl. Budapesti és Pest Megyei Mérnöki Kamara Alapszabálya (az utolsó módosítás szerinti hatály: 2013. július 1.) 6.2 pont; ld. www.bpmk.hu. Az MMK Alapszabályának 7.2.4. pontja alapján: „a) A névjegyzékben szereplő, tervezői jogosultsággal rendelkező, de kamarai tagsággal nem rendelkező technikusok, valamint a kamarai tagsággal szintén nem rendelkező, de a vonatkozó rendelet alapján a Kamara által nyilvántartott szakmagyakorlók éves nyilvántartási díjat fizetnek. b) A nyilvántartásba vett vállalkozás éves regisztrációs díjat fizet. c) A nyilvántartási díj és a regisztrációs díj országosan egységes éves mértékét a Küldöttgyűlés állapítja meg.”

53 Ld. www.mek.hu; az utolsó módosítás szerinti hatály: 2015. április 24-től.

54 Ld. <http://www.budapestiepitesszkamara.hu/index.php?c=hivatal> (olvasva: 2016. június.14.).

55 Ld. Kkt. 26. § (1) bek. Vö. Út. 19. § (1) bek.

11. § (1) bekezdés c) vagy d) pontjában vagy az 53. §-ban foglalt követelményeknek.⁵⁶ A szüneteltetés engedélyezése tekintetében a kamara felvételi bizottsága jár el.⁵⁷ A szüneteltetés engedélyezését legkésőbb a Kkt. 11. § (1) bekezdés c) vagy d) pontja szerinti jogviszony létesítésétől, illetve az 53. § szerinti összeférhetetlen tevékenység megkezdésétől számított hatvan napon belül kell kérni.⁵⁸ A szüneteltetés engedélyezése megtagadható, ha a kamarai tag könyvvizsgáló nem gondoskodott a) megbízásainak átadásáról vagy megszüntetéséről, továbbá b) a vele munkaviszonyban lévő kamarai tag könyvvizsgáló, könyvvizsgáló-jelölt jogviszonyának megszüntetéséről.⁵⁹ Nem szükséges engedély az európai parlamenti képviselői, az országgyűlési képviselői, a nemzetiségi szószólói és a polgármesteri megbízatás miatti szüneteltetéshez. A szüneteltetést ez esetben a képviselői vagy a polgármesteri megbízatás kezdőnapját követő 15 napon belül kell írásban bejelenteni a kamara felvételi bizottságának. A szüneteltetés időtartama a megbízatás lejártáig tart.⁶⁰

A szüneteltetés időtartama alatt a kamarai tag könyvvizsgálóra nem vonatkoznak a Kkt. 11. § (1) bekezdésének a), c)-e) pontjában, valamint az 53. §-ban foglalt előírások.⁶¹ A szüneteltető kamarai tag könyvvizsgálót – a Kkt. 27. §-ának (3) bekezdésében foglaltak kivételével – nem illetik meg a kamarai tagságból eredő jogok, és nem terhelik az abból fakadó kötelezettségek.⁶² A szüneteltetés alatt a kamarai tag könyvvizsgáló a) tanácskozási joggal részt vehet a lakóhelye szerinti kamarai területi szervezet és meghívás alapján a kamara egyéb szerveinek tevékenységében, b) jogosult a kamara küldöttgyűlésében a szüneteltető kamarai tag könyvvizsgálókat képviselő küldött választásában részt venni és ilyen küldötté választható, c) jogosult a kamara szolgáltatásait igénybe venni, d) szakmai továbbképzési kötelezettségeit a Kkt. 106. §-ában foglaltak, valamint a kamara alapszabálya és szakmai továbbképzési szabályzata szerint köteles teljesíteni, e) köteles a kamara alapszabályában meghatározott, a kamara által nyújtott szolgáltatásokkal *arányos* tagdíjat fizetni, f) köteles megtartani a kamara önkormányzati szabályzataiban a szüneteltető tagokra előírt szabályokat, g) köteles haladéktalanul, de legkésőbb tizenöt napon belül bejelenteni, ha a Kkt. 33. §-ának (1) bekezdésében felsorolt adataiban változás következett be, h) köteles teljesíteni a Kkt. 189. §-ának (6) bekezdése szerinti adatszolgáltatást, i) köteles részt venni az őt érintő minőségellenőrzésen, illetve a kamarai minőségellenőrzésen.⁶³ E szabályok közül témánk

56 Ld. Kkt. 26. § (2) bek. Vö. Üt. 6. § (1) bek. a) pont.

57 Ld. Kkt. 26. § (3) bek.

58 Ld. uo. (4) bek.

59 Ld. uo. (5) bek. Vö. Üt. 17. § (1) bek.

60 Ld. Kkt. 26. § (6) bek. [vö. uo. (7) bek.: „A (6) bekezdés hatálya alá tartozó kamarai tag könyvvizsgálónak, valamint a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenység ellátását fegyelmi eljárás során kiszabott büntetés alapján szüneteltető kamarai tag könyvvizsgálónak is eleget kell tennie az (5) bekezdés szerinti kötelezettségeknek.”]. Vö. Üt. 18. § (1) bek.

61 Ld. Kkt. 27. § (1) bek.

62 Ld. uo. (2) bek.

63 Ld. uo. (3) bek. Vö. Üt. 18. § (3) bek. A szüneteltetés időtartamára a könyvvizsgálói igazolványt átvételi elismervény ellenében be kell vonni, a kamarai tag könyvvizsgálók nyilvántartásában a könyvvizsgáló jogállásának változását be kell jegyezni (ld. Kkt. 28. §). A tevékenységét szüneteltető tag – kérelemre kiadott – engedéllyel kezdhet ismét jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységet végezni. A fegyelmi eljárás során kiszabott büntetés alapján szüneteltető tag a fegyelmi határozatban meghatározott időpontot követően terjesztheti elő erre irányuló kérelmét [ld. uo. 29. § (1) bek.]. Az ezen engedélyezési eljárás tekintetében a kamara felvételi bizottsága jár el [ld. uo. (2) bek.]. Az engedély megadását meg kell tagadni, ha a kamarai tag könyvvizsgáló nem tesz eleget a Kkt. 11. § (1) bekezdésének c)-d) pontjában, valamint az 53. §-ban foglalt előírásoknak [ld. uo. (3) bek.]. Ha a felvételi bizottság engedélyezi a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenység végzését, a kamarai tag könyvvizsgálói igazolványát átvételi elismervény ellenében vissza kell szolgáltatni a tagnak, és a kamarai tag könyvvizsgálók nyilvántartásában a könyvvizsgáló jogállásának változását be kell jegyezni [ld. uo. (4) bek.]. Ld. még Magyar Könyvvizsgálói Kamara (MKVK) alapszabálya (www.mkvk.hu; az utolsó módosítás szerinti hatály: 2016. június 4.) 124-136., 138-139. és 176-177. pontok.

szempontjából kiemelendő az *arányosság* követelményének megjelenítése: a szüneteltetés alatt a kamara által nyújtott szolgáltatásokkal arányos tagdíjat kell fizetni; ebben az esetben – szemben az Üt. 18. §-ának (3) bekezdésével – a szüneteltető kamarai tagot megilletik jogok is.

A Kkt. 22/A. §-ának (1)-(2) bekezdése kimondja: „(1) A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodónál jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységet végző kamarai tag könyvvizsgáló köteles olyan, Magyarország területén végzett, jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységére is kiterjedő hatályú könyvvizsgálói felelősségbiztosítással rendelkezni, amelynek biztosítási összege eléri a 100 millió forintot. (2) Nem kell a kamarai tag könyvvizsgálónak az (1) bekezdés szerinti feltételeknek megfelelni, ha kizárólag könyvvizsgáló cég nevében végez közérdeklődésre számot tartó gazdálkodónál jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységet.”

A Kkt. 111. §-ának g)-h) pontja alapján a tagdíjak és a hozzájárulási díjak összegét, valamint a kötelező könyvvizsgálói felelősségbiztosításra vonatkozó szabályokat a küldöttgyűlés állapítja meg.⁶⁴

Az MKVK alapszabályának 140-142. és 144-148. pontjai szabályozzák a tagdíjat.⁶⁵

64 Az MKVK feletti miniszteri törvényességi felügyelet szabályaihoz ld. Kkt. 198-200. §, MKVK alapszabálya 456-459. pontok.

65 „140. A jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységet nem szüneteltető és nem egyéni vállalkozó kamarai tag könyvvizsgáló tagdíja egy fix összegű alaptagdíjból és a Kkt. 3. §-ában meghatározott tevékenységekből származó előző évi bruttó bevétel után fizetendő százalékos mértékű kiegészítő tagdíjból (bevételearányos tagdíj) áll. Az alaptagdíj összege 45 ezer forint/év, a bevételarányos (kiegészítő) tagdíj mértéke az árbevétel (bevétel) 0,7 százaléka. 140/A. Az egyéni vállalkozóként könyvvizsgálói tevékenységet folytató kamarai tag könyvvizsgáló a 140. pont szerinti alaptagdíj mellett valamennyi tevékenysége után köteles kiegészítő tagdíjat fizetni, melynek alapja és mértéke • a személyi jövedelemadó hatálya alá tartozó egyéni vállalkozó esetében az adóalapba beszámító előző évi teljes bevétel, • a kisadózó egyéni vállalkozó esetében az értékesítés előző évi teljes nettó árbevétele, • az egyszerűsített vállalkozói adó (eva) hatálya alá tartozó egyéni vállalkozó esetében az általános forgalmi adó nélkül számított előző évi teljes árbevétele 0,7 százaléka, de legalább 31 ezer forint/év. 141. A jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységet szüneteltető kamarai tag könyvvizsgáló fix összegű tagdíjat fizet, melynek összege 45 ezer forint/év. 142. A tárgyévben a 70. életévét betöltött kamarai tag könyvvizsgáló tagsági jogállásától függetlenül az alapszabály 141. pontjában meghatározott összegű alaptagdíjat fizet. A főtitkár az előző körbe tartozó és a kamarai tagdíjat átvállalás hiányában maga viselő kamarai tag könyvvizsgáló méltányossági kérelmére az éves alaptagdíj összegét 31 ezer forintra mérsékli. A tagdíjmérséklésre abban az esetben kerül sor, amennyiben a kamarai tag könyvvizsgáló a tárgyévet megelőző évben a nyugdíján kívül egyéb bevétellel és jövedelemmel nem rendelkezett. A kamarai tag könyvvizsgáló méltányossági kérelmében a feltételek fennállásáról nyilatkozni köteles.” „144. Az alapszabályban meghatározott tagdíjat – az alapszabály 146. pontjában foglaltak szerint – a kamarai tag könyvvizsgáló két részletben fizeti meg. 145. A kamarai tagságukat nem szüneteltető tagok a kiegészítő tagdíjból jogosultak levonni a saját és az alkalmazásukban álló könyvvizsgálóktól átvállalt és a kamarának befizetett alaptagdíj 50 százalékát, de ezen a jogcímen történő beszámítás csak a kiegészítő tagdíj 31 000 forintot meghaladó részéből vehető figyelembe. Amennyiben a kamarai tag az átvállalt tagdíjat késedelmesen, a területi szervezet írásbeli felszólításában rögzített 15 napos fizetési póthatáridőt követően fizeti be, a kedvezmény visszavonásra, a levont összeg a kamarai tag felé kiszámlázásra kerül. A kamarai tag számlázási időszakonként jogosult a kedvezmény igénybevételére. 146. A tagdíj fizetésének rendje: a kamarai tag könyvvizsgáló tárgyév január 31-éig előleget köteles fizetni, melynek összege az alaptagdíj 50 %-a. Az alaptagdíj második felét és a kiegészítő (bevételearányos) tagdíjat a tárgyévben augusztus 31-ig kell megfizetni. Az ehhez szükséges, a tárgyévet megelőző év adatait tartalmazó adatszolgáltatást – mellyel a kamarai tag a kamarai minőségellenőrzési adatszolgáltatási kötelezettségének és a Kkt. 189. § (6) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettségének is eleget tesz – a tárgyévben július 15-ig kell teljesíteni. A tagdíj késedelmes megfizetése esetén a tag a késedelembe esés időpontjától kezdve a Ptk. szerinti késedelmi kamat fizetésére kötelezett azzal, hogy amennyiben a kifizetett összeg az egész tartozás kiegyenlítésére nem elegendő, azt elsősorban a költségekre, majd a kamatokra és végül a főtartozásra kell elszámolni. 147. A kamarai tag könyvvizsgáló a felvétel évében időarányos alaptagdíjat fizet. 148. A kamarai tag könyvvizsgáló a tagsági viszony megszűnésének évében időarányos tagdíjat köteles fizetni. A tagsági jogállás (könyvvizsgálói tevékenységet szüneteltető, illetve nem szüneteltető) megváltoztatásának évében a kamarai tag könyvvizsgáló időarányosan megosztva köteles az alapszabály 140. és 141. pontja szerint tagdíjat fizetni.” Az MKVK alapszabályának 149., 151., 153. és 154. pontjai szerint: „A jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységet nem szüneteltető kamarai tag könyvvizsgáló – nem ideértve a kizárólag könyvvizsgáló cég nevében jogszabályi kötelezettségen alapuló

A rendelkezések alapján úgy tűnik, hogy az MKVK alapszabálya nem differenciál például betegség, veszélyeztetett várandósság szerint.

7. Konklúzió

A szegény (beteg, illetve várandós, különösen a veszélyeztetett várandós, s újszülöttes) embert az ág(y) is húzza – akár hét hónapon át, ne tetézzé aránytalan díjak súlya! A betegállomány – például veszélyeztetett várandósság – esetén, illetve „szülési szabadság” (szüneteltetés) idején kamarai és egyesületi díjmentesség indokolt lehet, ezért a díjszabályozások a kifejtettek szerint módosítandók, és a hasonló kamarai és egyesületi regulációk is felülvizsgálandók.

Fontosnak tartjuk a kellően differenciált, arányos és átlátható szabályozást, a rászoruló betegek, családok fokozott védelmét, kíméletét (szemben a fentiek szerinti sokszínű és sokszínű, nagyon különböző képpel). E követelménynek a kritika tárgyává tett regulációk a kifejtettek szerint, az említett okok miatt jelentős részben nem felelnek meg. Sokat segíthet az emberbarát, családbarát, életvédő szemlélet, amely például az ügyvédekben sem hazug csalókat lát, az ártatlanság véelmét sem tévesztve szem elől, megfelelően üldözi az üldözendőt, s kellően segíti a rászorulót.

A fentiekre figyelemmel javasolom, hogy – javítandó az eltérően többszintű (ld. pl. törvényi, alapszabályi, határozati – országos és területi), hol nem kellően differenciált, hol még kevésbé differenciált (nem eléggé, illetve kevésbé ember-, s családbarát) szóban forgó szabályozásokat – a kellő garancia érdekében törvényi szinten, a kamarai törvényekben, értelemszerűen, ott és annyiban, ahol, s amennyiben nem jelenik meg, jelenjen meg:

a) különösen várandósság, szülés, gyermeknevelés, gyermekgondozás, illetve betegség miatti szüneteltetés esetén nem állnak fenn a tagdíjfizetési kötelezettségek;

b) a kamarai tagdíj összegét objektíve ésszerű mérlegelés szerinti, kellően differenciált – a jövedelmi és vagyoni viszonyokat is megfelelően szem előtt tartó – szempontrendszer alapján kell meghatározni azzal, hogy az egy negyedévet elérő folyamatos betegállomány esetében tagdíjfizetési kötelezettség nem áll fenn, és a várandósság, a szülés, a gyermeknevelés, gyermekgondozás, különösen a gyermekét, gyermekeit egyedül nevelő szülő körülményeire tekintettel, illetve a betegség esetére – a jogszabályi rendelkezésekkel összhangban – kellően, akár tagdíjmentességgel is figyelemmel kell lenni.

könyvvizsgálói tevékenységet végző könyvvizsgálót – felelősségbiztosítási szerződésének érvényességét köteles könyvvizsgálói igazolványának visszavonásáig fenntartani.” „A felelősségbiztosítási szerződésben biztosítási eseményenkénti kártérítés felső határának (a biztosítási összegnek) meghatározásakor figyelembe kell venni a kamarai tag könyvvizsgáló által vállalt könyvvizsgálói megbízások kockázati tényezőit és azok mértékét. A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodónál jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységet végzők körén kívüli kamarai tag könyvvizsgálók esetében a biztosítási eseményenkénti és az éves kártérítési minimális összeghatárt a küldöttgyűlés állapítja meg.” „A könyvvizsgálói felelősségbiztosítás folyamatos fenntartását a kamara főtitkári hivatala ellenőrzi.” „Mentesül a könyvvizsgálói felelősségbiztosítás fenntartásának kötelezettsége alól a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységet szüneteltető kamarai tag könyvvizsgáló, azonban a könyvvizsgálói felelősségbiztosítási szerződésének hatályát ajánlott mindaddig fenntartani, amíg a könyvvizsgálói tevékenysége kapcsán kártérítési felelősség terhelheti.”

HÁMORI ANTAL

**REFLEXIÓ A MAGYAR ORVOSI KAMARA
2012. JANUÁR 1-ÉN HATÁLYBA LÉPETT ETIKAI KÓDEXÉNEK
„AZ ÚN. ORVOSI JAVALLATRA TÖRTÉNŐ ABORTUSZ LEHETŐSÉGE”
SZÖVEGRÉSZÉHEZ**

A cím szerinti szövegrész a Kódex II. 10. pont (5) bekezdésében ekként szerepel: „Az anya életét veszélyeztető, vagy súlyos betegségét okozó terhesség, illetve a magzat életképtelensége vagy gyógyíthatatlan betegsége esetén felmerül az ún. orvosi javallatra történő abortusz lehetősége. A döntés ilyenkor is a szülők joga. Az orvos kötelessége a betegségről részletes, árnyalt, minden részletre kiterjedő választ adni.” Ennek értelmében az „orvosi javallat” körébe az anya életveszélye, súlyos betegsége, a magzat életképtelensége és gyógyíthatatlan betegsége tartozik.

Ez a „javallat” azonban azt az erkölcsi ítéletet feltételezi (foglalja magában), hogy az anya egészsége a „magzat” életénél alapvetőbb, nagyobb érték, amely tehát alapvetően nem orvos-szakmai, hanem erkölcsi ítélet. A szóban forgó „orvosi javallat”-ot voltaképpen megelőzi egy erkölcsi ítélet.

Véleményem szerint az abortusszal összefüggésben a „duplex effectus”, illetve a „kisebbik rossz” elve körében (ld. pl. releváns rákos betegség, „méhen kívüli terhesség”) lehet beszélni orvosi javallatról. Az orvos ugyanis a „magzat” életét is köteles védeni. A kérdés az, hogy az (anyai, magzati) egészség vagy az (embrionális, magzati) élet az alapvetőbb, nagyobb érték. A kifogásolt „javallat” szerint – erkölcsi ítéletet mondva – az előbbi, meggyőződésem szerint azonban az utóbbi (az élet alapvetőbb, nagyobb érték, mint az egészség), ezért nem lehet szó a szóban forgó „javallat”-ról.⁶⁶

66 Ld. pl. HÁMORI Antal: A mai magyar abortusz-szabályozás problémái és az ezen szabályozást is sértő magatartások I-II. (Problems in Abortion Regulation of Today in Hungary and Behaviours Trespassing Even on This Regulation I-II.). Magyar Katolikus Orvosok Szent Lukács Egyesületének Tudósítója 33 2016/1. 10-22., 32 2015/4. 145-166.; HÁMORI Antal: Az emberi élet védelme etikai, erkölcssteológiai, jogi, kánonjogi szempontból (az abortusz, az „eutanázia” és a túlbuzgó gyógyítás problémája az Egyház tanításában) I-II., Protection of Human Life from Ethical, Moral Theological, Juristic and Canon Juristic Points of View (The Problems of Abortion, Euthanasia and Therapeutic Obstinacy in the Teaching of the Church) I-II. Magyar Katolikus Orvosok Szent Lukács Egyesületének Tudósítója 32 2015/3. 94-105., 2015/2. 50-67.; HÁMORI Antal: Az abortusz-szabályozás problémái. Magyar Bioetikai Szemle 21 2015/1. 22-29.; HÁMORI Antal: A „magzat” életének védelme az új alkotmányban. Vigilia 78 2013/1. 20-26.; HÁMORI Antal: A még meg nem született ember életének védelme Magyarország új alkotmányában. Magyar Sion 6 (48) 2012/2. 163-173.; HÁMORI Antal: A születés előtti emberi élet alkotmányos védelme (alkotmányozás, alkotmánybíráskodás). Magyar Jog 59 2012/1. 17-27.; HÁMORI Antal: Mikortól ember az ember a 21. századi Magyarország jövőképeben – a jog tükrében? In: BESZTERI Béla és MAJOROS Pál (szerk.): A huszonegyedik század kihívásai és Magyarország jövőképe. Veszprém, MTA VEAB, Budapesti Gazdasági Főiskola, Komárom város, Széchenyi István Egyetem, Pannon Egyetem, 2011. (MTA Veszprémi Területi Bizottsága Gazdaság-, Jog- és Társadalomtudományi Szakbizottsága által 2011. május 23-án, Komáromban rendezett tudományos konferencia előadásai, 468, ISBN 978-963-7159-40-4) 411-425.; HÁMORI Antal: A magzati élet védelme az új alkotmányban (Protection of Embryonic Life in the New Hungarian Constitution). A Magyar Katolikus Orvosok Szent Lukács Egyesületének Tudósítója 28 2011/4. 136-163.; HÁMORI Antal: A magzati élet védelme Magyarország Alaptörvényében. Magyar Bioetikai Szemle 17 2011/3-4. 130-150.; HÁMORI Antal: Az orvos lelkiismereti szabadsága és a duplex effectus elve az állapotos nő életveszélye esetén. Egyházjogi aspektusok. Magyar Sion 5 (47) 2011/2. 197-226.; HÁMORI Antal: Életvédelem a katolikus Egyház jogrendjében világi jogi összehasonlítással. Budapest, Szent István Társulat, az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, 2006. XVIII, 475 (imprimatur: Erdő Péter; cenzor: Szuromi Szabolcs; ISBN

Ide tartozik a Kódex II. 10. pont (4) bekezdése negyedik mondatának kritikája. E (4) bekezdés, amely értékes tartalommal is bír, a következő: „A törvény meghatározott körülmények és feltételek esetén lehetővé teszi a művi terhesség-megszakítást. Az orvos kötelessége, hogy a terhesség megtartása érdekében érveljen. Az orvosi hivatás alapvető törvénye az emberi élet tiszteletben tartása és védelme. *Minden orvos joga, hogy lelkiismereti okból elzárkózzék a nem orvosi javallat alapján kezdeményezett terhesség megszakítás végzésétől, vagy abban közreműködéstől.* Munkahelyén ezért hátrányos megkülönböztetés nem érheti. A fogamzásgátlástól el kell különíteni azokat a módszereket, amelyek a már megtermékenyített petesejt gyógyszeres, vegyszeres, vagy eszközös elpusztítására irányulnak. Ezeket az eljárásokat abortusznak kell tekinteni. Családtervezésnek – ebben a vonatkozásban – a terhesség megelőzését kell tekinteni.”⁶⁷

A negyedik mondat – figyelemmel az idézett (5) bekezdés kifogásolt részére – a mai magyar állami szabályozáshoz képest is részben (leszűkítően), az orvosok jogait sértve helytelen (ellentétes). Egész pontosan annyiban, hogy az orvosoknak nem csak a Kódex szóban forgó, idézett „orvosi javallatá”-n kívüli esetekben van joguk megtagadni a művi abortusz végzését, illetve az abban való közreműködést. *A magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. „törvény” 14. §-a* ugyanis a következő rendelkezést tartalmazza: „*A terhességmegszakítás elvégzésére, illetve az abban való közreműködésre – az állapotos nő életét veszélyeztető ok kivételével – orvos és egészségügyi szakdolgozó nem kötelezhető.*”⁶⁸

A Kódex II. 2.2. pontjának (16) bekezdése szerint: „A különleges kezelési helyzetekkel – így különösen [...] az abortusszal [...] kapcsolatos jogszabályi rendelkezések vétkes megszegése egyben etikai vétségnek is minősül.” – *A Kódex említett hibáit sürgősen orvosolni kell!*

A Kódex értékes tartalma a témában, különösen: „Az orvos kötelessége, hogy a terhesség [helyesen: *magzat* – H. A.] megtartása érdekében érveljen.” [II. 10. (4) bek. második mondat]; „Az orvosi hivatás alapvető törvénye az emberi élet tiszteletben tartása és védelme.” [uo. harmadik mondat]; „Munkahelyén ezért hátrányos megkülönböztetés nem érheti.” [uo. ötödik mondat]; „A fogamzásgátlástól el kell különíteni azokat a módszereket,

963 361 740 5, ISSN 1586-0957); HÁMORI Antal: A magzatvédelem kánonjogi aspektusai és az orvos lelkiismereti szabadsága (Canon Law Aspects of Embryo Protection and the Physician's Liberty of Conscience). A Magyar Katolikus Orvosok Szent Lukács Egyesületének Tudósítója 23 2006. Supplementum 173-204.; HÁMORI Antal: „Lehetnek-e igényeink és lehetőségeink az abortuszra?” (egyházjogi aspektusok) I-II. Magyar Bioetikai Szemle 11 2005/3. 117-122., 2005/4. 190-200.; HÁMORI Antal: Magzatvédelem a magyar jogban. Családi Jog 3 2005/1. 7-16.; HÁMORI Antal: Magzatvédelem a magyar jogban I-II. Magyar Bioetikai Szemle 10 2004/3. 8-21., 2004/4. 22-34.; HÁMORI Antal: A communio ekkleziológiai alapjai és kánonjogi vetülete az abortusz tükrében (mint a krisztushívők kötelességeinek és jogainak mértéke). Magyar Bioetikai Szemle 10 2004/2. 19-26.; HÁMORI Antal: A magzatkorú gyermek büntetőjogi védelme az Egyház jogrendjében (magyar állami jogi összehasonlítással). Távlatok 13 2003/1. (59) 18-29.; HÁMORI Antal: „Várandóság – cselekvőképtelenség” (A cselekvőképtelen állapotos személy véleményének figyelembevétele, illetőleg a törvényes képviselő „kérelem”-előterjesztési jogának határai a „terhesség”-megszakítás iránt indított eljárásban). Magyar Bioetikai Szemle 9 2003/1. 36-40.; HÁMORI Antal: A magzat élethez való joga a magyar bírói gyakorlatban. Magyar Jog 49 2002/4. 227-231.; HÁMORI Antal: Az abortusz büntetendő cselekményének kánonjogi tényállása (magyar állami jogi összehasonlítással). Magyar Bioetikai Szemle 8 2002/3. 11-22., Kánonjog 4 2002/1-2. 85-96.; HÁMORI Antal: A magzatkorú gyermek élethez való joga, „Taigetosztól Dávodig”. Magyar Bioetikai Szemle 7 2001/2-3. 37-42.; HÁMORI Antal: A magzat élethez való joga. Magyar Bioetikai Szemle 6 2000/3. 1-10.; HÁMORI Antal: A magzat élethez való joga. Budapest, Logod Bt., 2000. 153 [lektor: Lábady Tamás; ISBN 963 00 2758 5]; HÁMORI Antal: A magzat jogalanyisága és perbeli jogképessége a hatályos magyar jogban I-II. Magyar Bioetikai Szemle 5 1999/4. 8-17., 6 2000/1. 7-14.; HÁMORI Antal: A magzat életjoga. Budapest, Alfa Magzat-, Csecsemő-, Gyermek- és Családvédelmi Szövetség, 1997. 76 (Anyország-könyvek 1. Sorozatszerkesztő: Téglásy Imre; lektor: Gaizler Gyula és Kőrös András; ISBN 963 04 8828 0, ISSN 1417-5330).

67 Kiemelés: H. A.

68 Ld. még pl. Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) VII. cikk (1) bekezdés, 64/1991. (XII. 17.) AB határozat, 48/1998. (XI. 23.) AB határozat.

amelyek a már megtermékenyített petesejt gyógyszeres, vegyszeres, vagy eszközös elpusztítására irányulnak. Ezeket az eljárásokat abortusznak kell tekinteni. Családtervezésnek – ebben a vonatkozásban – a terhesség megelőzését kell tekinteni.” [uo. hatodik-nyolcadik mondat];

„Minden orvos joga, hogy lelkiismereti okból elzárkózzék sterilizáció végzésétől, vagy abban részvételtől. Munkahelyén ezért hátrányos megkülönböztetés nem érheti.” [uo. (3) bek. harmadik-negyedik mondat; vö. „családtervezési célú” művi meddővé tétel – H. A.];

„Az orvos lelkiismereti okból megtagadhatja az asszisztált reprodukcióban való részvételt, ezért munkahelyén hátrány nem érheti.” [uo. 12. (9) bek.];

„Az orvosi etika alapelvei (1) Az élet és az emberi méltóság tisztelete.” (I.1.2.);

„Az orvosi hivatás alapvető törvénye: az emberi élet tisztelete és védelme (1) Salus aegroti suprema lex esto. (2) Az emberi élet alapvetően a legnagyobb érték, amitől a többi érték függ. (3) Az orvosi hivatás célja az emberi élet védelme, annak fogantatásától haláláig. (4) Ha olyan végletes szituáció alakul ki, hogy élet áll étellel szemben, akkor az orvosi szempontból jobban védhető életet kell előnyben részesíteni a kevésbé esélyessel szemben.” (I.1.3.).

Az életvédelem körében érdemes felhívni a figyelmet továbbá a Kódex alábbi értékes normáira is:

„Az orvos nem segédkezhet öngyilkosságban és nem segítheti betegét a halálba. Ennek megszegése kirívóan súlyos etikai vétség.” [II.1.3. (17) bek. – vö. uo. 2.2. (16)-(17) bek.];

„Az ember életének kioltását célzó tevékenység mind az orvosi hivatással, mind az orvosi etikával összeegyeztethetetlen, egyben kirívóan súlyos etikai vétség.” [uo. 2.2. (17) bek. első mondat].⁶⁹

69 Az „eutanázia” és az öngyilkosság témájához ld. pl. HÁMORI Antal: Az „eutanázia” és a katolikus erkölcssteológia. In: FAZAKAS Sándor–FERENCZ Árpád (szerk.): Ideje van az életnek, és ideje van a meghalásnak... Életvégi döntések keresztyén etikai megközelítése. Debrecen, Debreceni Református Hittudományi Egyetem Szociáletikai Intézete, 2014. (Szociáletikai Intézet Kiadványai 6., 250, ISBN 978-963-8429-80-3, ISSN 1785-6027) 97-125.; HÁMORI Antal: Az eutanázia és a túlbuzgó gyógyítás problémája, Etikai, jogi, teológiai szempontok. Budapest, Éghajlat Könyvkiadó Kft., 2013. 157 (lektor: Veres András; ISBN 978-963-9862-60-9); HÁMORI Antal: Az öngyilkosság kánonjogi nézőpontból. In: FILÓ Mihály (szerk.): Halálos bűn és szabad akarat. Öngyilkosság a jogtudomány tükrében. Budapest, Medicina Könyvkiadó Zrt., 2013. (Bibliotheca Iuridica, Az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar tudományos kiadványai, Acta Congressuum 20., 315, ISBN 978-963-226-431-8, HU ISSN 1587-8821) 88-100.; HÁMORI Antal: Az „eutanázia” és a túlbuzgó gyógyítás elutasításának megítélése a Katolikus Egyház tanításában (Judgement of Euthanasia and Renunciation of Therapeutic Obstinacy in the Teaching of the Catholic Church). A Magyar Katolikus Orvosok Szent Lukács Egyesületének Tudósítója 30 2013/4. 137-147.; HÁMORI Antal: Az „eutanázia” és a túlbuzgó gyógyítás elfogadhatatlansága. Magyar Bioetikai Szemle 19 2013/1-2. 31-37.; HÁMORI Antal: Az öngyilkosság kánonjogi aspektusai (Canon Law Aspects of Suicide). A Magyar Katolikus Orvosok Szent Lukács Egyesületének Tudósítója 29 2012/1. 10-25.; HÁMORI Antal: Az „eutanázia” problémája kánonjogi nézőpontból – világi jogi kitekintéssel. In: FILÓ Mihály (szerk.): Párbeszéd a halálról, Eutanázia a jogrend peremén. Budapest, Literatura Medica Kiadó, 2011. (Bibliotheca Iuridica, az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar tudományos kiadványai, Acta Congressuum 19., 271, ISBN 978 963 9948 14 3, ISSN 1587-8821) 120-140.; HÁMORI Antal: Az „eutanázia” fogalmához. Magyar Jog 57 2010/9. 561-568.; HÁMORI Antal: Az eutanázia fogalma és kánonjogi minősítése. Magyar Sion 4 (46) 2010/2. 177-190.; HÁMORI Antal: Az eutanázia problémája a katolikus egyházjogban (magyar állami jogi kitekintéssel). Iustum Aequum Salutare 6 2010/2. 25-44.; HÁMORI Antal: Az „eutanázia” megítélése a katolikus egyház tanításában. Vallástudományi Szemle 6 2010/1. 125-149.; HÁMORI Antal: A haldokló, beteg ember életének és méltóságának tisztelete az Egyház tanításában, Az „eutanázia” problémája erkölcssteológiai szempontból, profán szakirodalmi és jogi kitekintéssel. Budapest, JEL Könyvkiadó, 2009. 352 (Erkölcssteológiai Könyvtár 8. Sorozatszerkesztő: Tarjányi Zoltán; imprimatur: Erdő Péter; cenzor: Harsányi Ottó Pál; ISBN 978 963 9670 71 6, ISSN 1786-6898); HÁMORI Antal: Igazságosság, emberi méltóság, szabadság és felelősség, élet- és családvédelem. Tanulmányok az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottsága részére (2006–2009). Budapest, Axol Print Nyomdaipari és Kiadói Kft., 2009. (122; lektor: Beran Ferenc; ISBN 978-963-06-7805-6) 33-35.; HÁMORI Antal: Az emberi élet védelme a katolikus egyház tanítása szerint. Távlatok 19 2009/4. (86) 20-31.; HÁMORI Antal: Az életvédelem kritikus pontjai (abortusz, sterilizáció, drogfogyasztás, „eutanázia”). Teológia 43 2009/1-2. 18-51.; HÁMORI Antal: Az „eutanázia” fogalmi

PÁPAI ÉLETVÉDŐ AKADÉMIA

ERKÖLCSI MEGGONDOLÁSOK ABORTÁLT EMBERI MAGZATOKBÓL
SZÁRMAZÓ SEJTEKBŐL ELŐÁLLÍTOTT OLTÓANYAGOKRÓL (2005)

(fordította: Leszkovszky Gy. Pál)

A szóban forgó kérdés bizonyos oltóanyagok előállításának, elosztásának és felhasználásának törvényes voltát érinti, amelyek előállítása művi abortusz cselekedeteivel kapcsolatos. Élő vírusokat tartalmazó, magzati eredetű emberi sejtvonalakban előállított vakcinákra vonatkozik, amely sejtek forrásául abortált emberi magzatokból vett szöveteket használtak. A legismertebb, rendkívül széles körű elterjedtsége és majdnem egyetemes használata miatt talán a legfontosabb a rubeola elleni vakcina.

A rubeola és az ellene való vakcina

A rubeola a *Rubivirus* nembe tartozó egyik Togavirus által okozott, jellegzetes makulopapulózus kiütéssel járó vírus-betegség. Csecsemőkorban általános fertőzés. Az esetek felében nincs klinikai megnyilvánulása, magától gyógyul, és általában jóindulatú. Mindazonáltal a rubeola-vírus az egyik legerősebb kórokozó fertőző ágens az embrió és a magzat szempontjából. Ha egy asszony a várandósság idején, különösen az első három hónapban kapja meg a fertőzést, nagyon nagyarányú (körülbelül 95 %) a magzat fertőződésének a kockázata. A vírus maga a placentában szaporodik. Megfertőzi a magzatot, és a *veleszületett rubeola-szindróma* névvel jelölt rendellenesség-együttest okozza. Példának okáért az 1964-ben az Egyesült Államok nagy részét sújtó súlyos rubeola-járvány 20.000 veleszületett rubeola esetet okozott, ami 11.250 (spontán vagy művi) vetélést eredményezett, és 2.100 újszülött-halálozást, 11.600 esetben süketiséget, 3.580 esetben vakságot, 1.800 esetben mentális retardációt. Ez a járvány volt az, ami lökést adott a rubeola elleni hatásos vakcina kifejlesztésének és piacra dobásának, lehetővé téve így ennek a fertőzésnek a hatékony megelőzését.

A veleszületett rubeola súlyossága és az általa okozott maradandó károsodások indokolják az ellene való rendszeres védőoltást. Nagyon nehéz, sőt talán lehetetlen is elkerülni várandós asszony fertőződését, még akkor is, ha egy vele kapcsolatban álló személy rubeola fertőződését a kiütés megjelenésének első napjától kórismézték. Ezért megpróbáljuk megakadályozni a fertőzés továbbadását a fertőzés forrásának az oltatlan gyermekek közötti rezervoárjának felszámolásával, minden gyermek korai immunizálása (univerzális vakcináció) által. A mindenkire kiterjedő védőoltás a veleszületett rubeola előfordulásában jelentős, 100.000 élve születésre számított 5 esetre való csökkenést eredményezett. Ez a haladás azonban nem volt stabil eredményű. Az Egyesült Államokban, példának okáért, a veleszületett rubeola esetek számának elsöprő, évenként csupán néhányra, azaz 100.000 élve születésre számított 0.1 alá való csökkenése után néhány évvel, 1991-ben új járvány-hullám jelent meg, 0,8 pro 100.000-ig emelkedő incidenciával. A rubeola kiújulásának ilyen

meghatározása, erkölcsi és jogi minősítése. Magyar Bioetikai Szemle 13 2007/1. 24-32.; HÁMORI Antal: Életvédelem a katolikus Egyház jogrendjében világi jogi összehasonlítással. Budapest, Szent István Társulat, az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, 2006. (XVIII, 475; imprimatur: Erdő Péter; cenzor: Szuromi Szabolcs; ISBN 963 361 740 5, ISSN 1586-0957) 20-24.

¹ J.E. Banatvala, D.W.G. Brown, *Rubella*, The Lancet, 3rd April 2004, vol. 363, No. 9415, pp. 1127-1137

² Rubella, Morbidity and Mortality Weekly Report, 1964, vol. 13, p.93. S.A. Plotkin, Virologic Assistance in the Management of German Measles in Pregnancy, JAMA. 26th October 1964, vol.190, pp.265-268

hullámaikat láttuk 1997-ben és 2000-ben is. Ezek a kiújulási hullámok nyilvánvalóvá tették, hogy a vírus állandóan kering fiatal felnőttek körében, ami elégtelen oltási lefedettség következménye. Ez az utóbbi helyzet lehetővé teszi, hogy személyek jelentős hányadában fennmaradjon a fogékonyság. Ők a fogamzóképes korú nem immunizált nőket időszakonként veszélyeztető járványok forrása. Ezért a veleszületett rubeola felszámolásáig terjedő csökkentése elsőbbséget élvező feladatnak számít a közegészségügyben.

Abortált magzatokból származó emberi sejtvonalak felhasználásával jelenleg gyártott vakcinák

Mindmáig két emberi, teljes kromoszóma-készletet tartalmazó sejtmagú (diploid) sejtvonal van, amelyeket eredetileg abortált magzatokból állítottak elő (1964-ben és 1970-ben), és gyengített élő víruson alapuló vakcina előállítására használnak: az első a WI-38 (Wistar Institute 38), emberi tüdő fibroblasztokkal, amelyek nőnemű magzattól származnak, akit elvetéltek, mert családja úgy érezte, hogy túl sok gyermekük van (G. Sven et al., 1969). Leonard Hayflick állította elő és fejlesztette ki 1964-ben (L. Hayflick, 1965; G. Sven et al., 1969), és a CCL-75-ös ATCC számot viseli. A WI-38-at használták a tudománytörténeti jelentőségű rubeola ellenes RA 27/3 vakcina előállításához (S.A. Plotkin et al., 1965)³. A második emberi sejtvonal az MRC-5 (Medical Research Council 5) (emberi, tüdő, magzati) (ATCC száma CCL-171), az Egyesült Királyságban „pszichiátriai okok” miatt, 27 éves nőtől abortált 14 hetes fi magzattól származó tüdő fibroblasztokkal. Az MRC-5-öt J.P. Jacobs állította elő és fejlesztette ki 1966-ban (J.P. Jacobs et al., 1970)⁴. Fejlesztettek ki további emberi sejtvonalakat is gyógyszergyártási célokra, de ezeknek nincs közülük a jelenleg forgalomban lévő vakcinákhoz.

A ma a WI-38 és MRC-5, abortált magzatokból származó emberi sejtvonalak felhasználásának vádjára alá eső vakcinák a következők:

³ L. Hayflick, The Limited In Vitro Lifetime of Human Diploid Cell Strains, *Experimental Cell Research*, March 1965, vol.37, no. 3, pp. 614-636. G. Sven, S. Plotkin, K. McCarthy, Gamma Globulin Prophylaxis; Inactivated Rubella Virus; Production and Biological Control of Live Attenuated Rubella Virus Vaccines, *American Journal of Diseases of Children*, August 1969, vol. 118, no. 2, pp.372-381.

⁴ S. A. Plotkin, D. Cornfeld, Th.H. Ingalls, Studies of Immunization With Living Rubella Virus, *Trials in Children With a Strain coming from an Aborted Fetus*, *American Journal of Diseases in children*, October 1965, vol. 110, no. 4, pp.381-389.

⁵ J.P. Jacobs, C.M. Jones, J.P. Bailie, Characteristics of a Human Diploid Cell Designated MRC-5, *Nature*, 11th July 1970, vol.277, pp.168-170.

⁶ Két további, tartósan fennálló emberi sejtvonalat fejlesztettek ki, a HEK 293 abortált magzati sejtvonalat, elsődleges emberi magzati vese-sejtekből, deformált 5-ös típusú adenovírustal átalakítva (a magzati vese-anyagot abortált magzattól szereztek, valószínűleg 1972-ben), és a PER.C6 magzati sejtvonalat, amelyet a 18. várandóssági héten abortált babából szerzett retina-szövet felhasználásával állítottak elő, adenovírus-vektorok gyógyszeripari gyártása céljából (gén-terápiához). Ezeket nem vonták be semmilyen jelenleg használatban lévő gyengített élő vírust tartalmazó vakcina előállításába, mivel daganatképző sejteket alakíthatnak ki a befogadóban. Azonban egyes, még a fejlesztés stádiumában lévő vakcinák, az Ebola vírus ellen (Crucell, NV and the Vaccine Research Center of the National Institutes of Health's Allergy and Infectious Diseases, NIAID), HIV ellen (Merck), influenza ellen (MedImmune, Sanofi pasteur), japán encephalitis ellen (Crucell N.V. and Rhein Biotech N.V.) a PER.C6 sejtvonal (Crucell N.V., Leiden, Hollandia) felhasználásával állnak gyártás alatt.

⁷ Ezek ellen a különböző fertőző betegségek ellen vannak egyes alternatív, állati sejtek vagy szervek felhasználásával gyártott és ezért erkölcsi szempontból elfogadható vakcinák. Ezek beszerezhetősége országonként különböző. Egyedileg az Egyesült Államok helyzetét tekintve, a rubeola, bárányhimlő és hepatitis A elleni védőoltásra jelenleg nincs más választási lehetőség, mint a Merck által ajánlott, a WI-38 és MRC-5 emberi sejtvonalak felhasználásával gyártott vakcinák. Van egy himlő elleni, az (afrikai zöld majom vese-sejtjeiből származó) Vero sejtvonallal előállított vakcina, ACAM2000 (Acambis-Baxter) (második generációs himlő vakcina, raktáron tárolva, nincs engedélyezve az UK-ban), ami így alternatívát jelent az Acambis 1000-hez képest. Vannak alternatív vakcinák mumpsz (Mumpsvox, Merck), kanyaró (Attenuvax, Merck) és veszettség (RabAvert, Chiron therapeutics) ellen, csirke-embrióból előállítva (azonban ilyen vakcinákkal kapcsolatban fordultak elő súlyos allergiás reakciók), poliomyelitis (IPOL, Aventis-Pasteur, majom vese sejtekkel előállítva) és himlő ellen (egy harmadik generációs himlő vakcina MVA, Modified Vaccinia Ankara, Acambis-Baxter).

A) Rubeola ellenes élő vakcinák:

- a rubeola elleni egykomponensű vakcinák, mint Meruvax®!! (Merck) (U.S.), Rudivax® (Sanofi Pasteur Fr.) és Ervevax® (RA27/3) (GlaxoSmithKline, Belgium);
- az MR rubeola és kanyaró elleni, M-R-VAX® (Merck, US) és Rudi-Rouvax (AVP, Franciaország) néven kereskedelemben bocsátott kombinált vakcina;
- a Biavax®!! néven (Merck, U.S.) forgalomba hozott rubeola és mumpsz elleni kombinált vakcina;
- az MMR rubeola, mumpsz és kanyaró elleni, M-M-R® II (Merck, U.S.), R.O.R.®, Trimovax® (Sanofi Pasteur, Fr.) és Priorix® (GlaxoSmithKline UK) néven forgalomba hozott kombinált vakcina.

B) Más, ugyancsak abortált magzatokból származó emberi sejtvonalak felhasználásával gyártott vakcinák:

- két, hepatitis A elleni vakcina, az egyik (VAQTA) előállítója a Merck, a másiké (HAVRIX) a GlaxoSmithKline, mindkettőt MRC-5 felhasználásával állítják elő;
- egy bárányhimlő elleni vakcina, Varivax®, amelyet a Merck állított elő, WI-38 és MRC-5 felhasználásával;
- egy poliomyelitis elleni vakcina, Poliovax® (Aventis-Pasteur, Fr.) inaktivált poliovírus vakcina, MRC-5 felhasználásával;
- egy veszettség elleni vakcina, Imovax®, amelyet az Aventis Pasteur állított elő, emberi diploid sejtekből (MRC-5 törzs) nyerve;
- egy himlő elleni vakcina, AC AM 1000, az Acambis által előállítva, MRC-5 felhasználásával, még kipróbálás alatt.

Az ezekkel a vakcinákkal kapcsolatos erkölcsi probléma

A vírus-betegségek, mint rubeola, mumpsz, kanyaró, bárányhimlő és hepatitis A megelőzésének szempontjából nyilvánvaló, hogy hatásos vakcinák előállítása az ezekhez hasonló betegségek ellen, valamint ezek felhasználása az ezek ellen a fertőzések ellen egészen gyökeres felszámolásukig folyó küzdelemben, az egész veszélyeztetett népesség kötelező oltása által, „mérőkövet” jelent az embernek a fertőző és ragályos betegségek elleni évszázados küzdelmében.

Mindazonáltal, minthogy ezek között az oltóanyagok között vannak olyanok, amik művi abortált magzatok szöveteiből származó emberi sejtvonalakban meggyengített és tenyésztett vírusokból készültek, vannak velük kapcsolatban erkölcsi problémák.

Világosan ki kell fejtenünk az erre a témára vonatkozó erkölcsi megfontolásokat, elsősorban a fentebb említett vakcináknak az előállításukhoz szükséges anyagot szolgáltató művi abortuszokkal való összefüggése miatt.

Ha valaki elveti az emberi magzatok művi abortálásának minden formáját, nem kerül-e ellentmondásba saját magával, ha megengedi, hogy saját gyermekein használják ezeket az élő gyengített vírusokat tartalmazó vakcinákat? Nem lenne ez a rosszban való tényleges (és meg nem engedhető) közreműködés, akkor is, ha ezt a rosszat negyven évvel ezelőtt követték el?

Az erre vonatkozó állásfoglalás előtt röviden emlékeztünkbe kell idéznünk a klasszikus erkölcsi tanításban elfogadott elveket a rosszban való közreműködés problémájáról. Ez a

Európában és Japánban kaphatók más, nem emberi sejtvonalak felhasználásával gyártott vakcinák rubeola és hepatitis A ellen. A Kitasato Intézet négy vakcinát állít elő rubeola ellen, a Takahashi, a TO-336 és a Matuba elnevezésű nyúl vese sejtekből állítva, és egyet (Matuura) fűrj-embrió sejteiből. A Kaketsuken Kemo-szeroterápiás Kutatóintézet egy másik, Ainmugen megnevezésű vakcinát állít elő hepatitis A ellen, majom vese sejtekből. Az egyetlen fennmaradó probléma a Varivax® bárányhimlő elleni vakcinával kapcsolatos, amelynek nincs alternatívája.

^a A rubeola elleni, a Wistar RA27/3 gyengített, WI-38 emberi diploid tüdő fibroblasztokban adaptált és szaporított rubeola vírus törzset használó vakcina áll a mostani, az abortált magzatokból származó emberi sejtvonalak felhasználásával gyártott vakcinák használatának erkölcsössége körüli vita középpontjában.

probléma mindig felmerül, ha erkölcsi cselekedetre képes alany azt észleli, hogy kapcsolat áll fenn saját cselekedetei és mások által végbevitt erkölcsileg rossz tevékenység között.

A rosszban való megengedett közreműködés elve

Az első, amit meg kell tennünk, a formális (szabályos, teljes) és materiális (csak mintegy anyagi) közreműködés közötti alapvető megkülönböztetés. Formális közreműködés valósul meg, ha az erkölcsi cselekedetre képes alany együttműködik valamely más személy erkölcstelen cselekedetével, osztozva az utóbbinak rossz szándékában. Materiális közreműködés esetéről van szó, ha az erkölcsi cselekedetre képes alany együttműködik valamely más személy erkölcstelen cselekedetével, anélkül, hogy osztozna rossz szándékában.

A materiális közreműködés tovább osztható a közvetlen (direkt) és közvetett (indirekt) kategóriákra, attól függően, hogy a közreműködés magában a (lényegénél fogva rossz) bűnös cselekedet végrehajtásában történik, vagy az alany tevékenykedése – akár eszközökről, akár eredményről való gondoskodással – feltételeket biztosít az erkölcstelen cselekedet elkövetéséhez. Tovább haladva, a közreműködés közelebbi és távolabbi formái különböztethetők meg, a közreműködő cselekedet és a másvalaki által elkövetett bűnös cselekedet közötti (akár időbeli, akár anyagi összefüggést illető) „távolságtól” függően. A közvetlen materiális közreműködés mindig közelebbi, míg a közvetett materiális közreműködés lehet közelebbi, vagy távolabbi.

Formális közreműködés erkölcsi szempontból sohasem engedhető meg, mert szándékos részvételt valósít meg más személy bűnös cselekedetében.⁹ A materiális közreműködés lehet olykor megengedhető (a „kettős hatás” vagy „közvetetten szándékos” cselekvés feltételeitől függően), de a közvetlen materiális közreműködés, ha emberi élet elleni súlyos támadásokra vonatkozik, a szóban forgó érték rendkívüli nagysága miatt¹ mindig tiltottnak tekintendő.

További megkülönböztetést tesz a klasszikus erkölcstan a rosszban való tevékeny (pozitív) és passzív (negatív) közreműködés között. Az előbbi más személy által végrehajtott bűnös cselekedetben való együttműködés tettének megvalósítását jelenti, az utóbbi más személy által végrehajtott bűnös cselekedet leplezésének vagy megakadályozásának elmulasztását, amennyiben erkölcsi kötelezettség állt fenn annak megtételére, amit elmulasztottak.² A passzív közreműködés szintén lehet formális vagy materiális, közvetlen vagy közvetett, közelebbi vagy távolabbi. Nyilvánvaló, hogy a formális passzív közreműködés minden alakja meg nem engedhetőnek (tiltottnak) tekintendő, sőt általában a passzív materiális közreműködés is kerülendő, jóllehet van több szerző, akik úgy vélik, hogy nem szigorúan kötelező az elkerülése olyan esetben, ha ez súlyos nehézséget jelentene.

Alkalmazás a műviileg abortált embriókból vagy magzatokból származó sejtekből előállított vakcinák használatára

A vizsgált kérdésben emberek három csoportja kerül a mások által végrehajtott (nyilvánvalóan rossz) abortusz cselekedetében való közreműködés körébe: a) azok, akik a művi abortuszokból származó emberi sejtvonalak felhasználásával előállítják a vakcinákat; b)

⁹ D.M. Prümmer O. Pr., De cooperatione ad malum, in Manuale Theologiae Moralis secundum Principia S. Thomae Aquinatis, Tomus I, Friburgi Brisgoviae, Herder & Co., 1923, Pars I, Trat. IX, Caput III, no. 2, pp. 429-434. K.H. Peschke, Cooperation in the sins of others, in Christian Ethics. Moral Theology in the Light of Vatican II, VOL.1, General Moral Theology, C. Goodliffe Neale Ltd., Arden Forest Industrial Estate, Alcester, Warwickshire, B49 6Er, revised edition, 1986, pp. 320-324.

¹⁰ A Fisher, Cooperation in Evil, Catholic Medical Quarterly, 1994, pp. 15-22. D. Tettamanzi, Cooperazione, in Dizionario di Bioetica, S. Leone, S. Privitera ed., Istituto Siciliano di Bioetica, EDB-ISBN, 1994, pp.194-198. L. Melina, La cooperazione con azioni moralmente cattive contra la vita umana, in Commentario Interdisciplinare alia 'Evangelium Vitae', E. Sgreccia, Ramon Luca Lucas ed., Libreria Editrice Vaticana, 1997, pp.467-490. E. Sgreccia, Manuale di Bioetica, vol. I, Reprint of the third edition, Vita e Pensiero, Milan, 1999, pp.362-363.

¹¹ Vö. II. János Pál, Evangelium Vitae enciklika, 74. sz.

¹² A Katolikus Egyház Katekizmusa, 1868. sz.

azok, akik részt vesznek ilyen vakcinák széleskörű forgalmazásában; c) azok, akiknek egészségi szempontok miatt szükségük van ezeknek a használatára.

Mindenekelőtt, erkölcsi szempontból meg nem engedhetőnek, tiltottnak kell tekintenünk a formális közreműködés (rossz szándékban való osztozás) minden formáját a művi abortusz végrehajtóinak tevékenységében, ami lehetővé tette magzati szövetek szerzését a vakcinák előállításához. Ezért bárki, aki – tekintet nélkül arra, hogy melyik említett csoportba tartozik – a vakcinák előállítását célnak tekintve osztozik a művi abortusz végrehajtásának szándékában, valamilyen módon közreműködik a művi abortuszban. Tehát formálisan, ténylegesen részt vesz ugyanabban az erkölcsi rosszban, mint az a személy, aki végrehajtotta az abortuszt. Ilyen részvétel történik abban az esetben is, ha valaki az abortusz szándékában osztozva, nem leplezi le, vagy nem ítéli el a tiltott tevékenységét, jóllehet erkölcsi kötelessége lenne, hogy így tegyen (passzív formális közreműködés).

Abban az esetben, ha nem áll fenn ilyen formális (szabályos, teljes) osztozás az abortuszt elkövető személy erkölcstelen szándékában, a közreműködés bármely formája materiális (csak mint-egy anyagi) lesz, a következő pontosításokkal:

Ami olyan vakcinák gyártását, elosztását és forgalmazását illeti, amelyeket művileg abortált magzatokból vett sejtekből származó biológiai anyag felhasználásával gyártottak, az ilyen folyamat, erkölcsi szempontból eleve tiltottnak minősül, mivel hozzájárulhat további művi abortuszok végrehajtására való bátorításhoz ilyen vakcinák előállítása érdekében. Mindemellett el kell ismernünk, hogy az előállítás – elosztás – forgalmazás láncolatán belül az egyes közreműködő személyek erkölcsi felelőssége különböző lehet.

Van azonban még egy megfontolandó szempont, és ez a passzív materiális közreműködésnek olyan esete, amelyet ezeknek a vakcináknak a gyártói valósíthatnak meg, ha nem leplezik le és utasítják vissza nyilvánosan az eredeti erkölcstelen cselekedetet (a művi vetélést), és ha nem szorgalmazzák együttesen az ugyanazok ellen a fertőzések ellen ható vakcinák előállítására szolgáló, de erkölcsi rossztól mentes alternatív lehetőségek kutatását és előmozdítását. Az ilyen passzív materiális közreműködés, ha előfordul, ugyancsak tiltott.

Ami azokat illeti, akiknek az egészség érdekében szükségük van ilyen vakcinák használatára, hangsúlyoznunk kell, hogy az orvosoknak vagy a gyermekeik érdekében ezeket a vakcinákat igénybe vevő szülőknek, annak ellenére, hogy ismerik eredetüket (művi abortusz) közreműködése, ha nem áll fenn részükről formális közreműködés semmilyen formája, az eredeti cselekmény (abortusz) végrehajtásában nagyon távoli, és ezért nagyon mérsékelt közvetett közreműködés. Közreműködésük az abortuszból származó sejtek értékesítésében materiális, közvetett, az ezekből a sejtekből előállított vakcinák felhasználásában közvetlen. A közreműködés ezért intenzívebb a hatóságok és az országos egészségügyi szervek részéről, amelyek engedélyezik ezeknek a vakcináknak a használatát.

Ebben a helyzetben a passzív közreműködés szempontja a legnagyobb jelentőségű. A becsületes és lelkiismeretes állampolgárok feladata, hogy szembeszálljanak, még lelkiismereti okból való tiltakozás által is, az egyre elterjedtebb élet elleni támadásokkal és a „halál kultúrájával”, amelyen ezek alapulnak. Ebből a szempontból olyan vakcinák használata, amelyeknek az előállítása művi abortusszal áll kapcsolatban, legalábbis az abortuszban való közvetett távolabbi passzív közreműködést jelent, és forgalmazásuk szempontjából közvetlen passzív materiális közreműködést. Ezen felül, az ilyen vakcinák használata erősíti a társadalom életében azt az általános egyetértést, amely támogatja az ezeket erkölcstelen úton gyártó gyógyszeripari vállalatok működését.

Ezért az orvosok és a családapák kötelesek alternatív vakcinákat³ igénybe venni (ha vannak ilyenek), és nyomást gyakorolni a politikai hatóságokra és egészségügyi szervekre, hogy legyenek hozzáférhetőek más, erkölcsi problémáktól mentes oltóanyagok. Ha szükség van rá, az abortált emberi magzathoz eredő sejtvonalak által előállított vakcinák elleni lelkiismereti tiltakozás⁴ alkalmazásához kell folyamodniuk. Tiltakozniuk kell minden módon (írásban, különböző egyesületek útján, tájékoztatási eszközökben) az olyan vakcinák ellen is, amelyeknek még nincs erkölcsi szempontból elfogadható alternatívájuk, nyomást gyakorolva abban az irányban, hogy állítsanak elő emberi magzat abortálásához nem kötött vakcinákat, és követelve a gyógyszeripari vállalatok szigorú törvényi ellenőrzését.

Ami azokat a betegségeket illeti, amelyekkel szemben nincs elérhető és erkölcsi szempontból elfogadható alternatív vakcina, helyénvaló tartózkodni az ilyen vakcinák használatától, ha ez megtehető anélkül, hogy a gyermekeket és közvetve a népet a maga egészében, egészségüket érő súlyos kockázatnak tennék ki. Azonban, ha ezek egészségüket érintő jelentős veszélynek vannak kitéve, ideiglenesen használhatók az erkölcsi szempontból problémát jelentő vakcinák is. Ennek erkölcsi alapja az, hogy a passzív materiális közreműködés elkerülése nem szigorúan kötelező, ha súlyos hátrányokat okoz. Ezért megfelelően indokoltnak látjuk ilyen vakcinák használatának az elfogadását, ha a gyermekek oltásának elmaradása a kórokozó ágens terjedésének veszélyét idézi elő vagy növeli.⁵

Mindenesetre fennmarad a harc folytatásának, minden törvényes eszköz felhasználásának erkölcsi kötelezettsége, hogy megnehezítsük a lelkiismeretlenül és erkölcstelenül működő gyógyszeripar ilyen irányú tevékenységét. Azonban ennek a fontos küzdelemnek a terhe nem sújthatja és nem szabad, hogy sújtsa az ártatlan gyermekeket és – különös tekintettel a várandós asszonyokra – a népesség egészségügyi helyzetét.

Összefoglalásul, a következőket kell rögzítenünk:

- súlyos felelősség kötelez alternatív vakcinák használatára és az erkölcsi szempontból problémát jelentők miatti lelkiismereti tiltakozásra;

³ A szóban forgó alternatív vakcinák azok, amelyeket nem emberi eredetű sejtvonalak felhasználásával állítottak elő, példának okáért a Vero sejtvonal (majmokból) (D. Vinnedge), nyulak vagy majmok vese-sejtjei, vagy csirke-embriók sejtjei. Meg kell azonban jegyezni, hogy egyes ilyen úton előállított vakcinákkal kapcsolatban előfordultak súlyos allergiás szövődmények. A rekombináns DNA technika alkalmazása új vakcinák kifejlesztését eredményezheti a közeljövőben, amelyekben nem lesz többé szükség emberi diploid sejtkultúrák használatára a vírus gyengítéséhez és szaporodásához, mert az ilyen vakcinákat nem gyengített vírusokból fogják előállítani, hanem a vírus genomjából és az így képezett antigénekből (G.C. Woodrow, W.M. McDonnell & F.K. Askari). Egyes kísérletes vizsgálatok már történtek a rubeola vírus genomjából származó DNA-val előállított vakcinákkal. Ezen túlmenően egyes ázsiai kutatók a bárányhimlő vírusát próbálják vektorként használni a rubeola vírus antigénjeit kódoló gének beültetéséhez. Ezek a vizsgálatok még előkészítő stádiumban vannak, és a klinikai gyakorlatban használható vakcina-készítmények finomítása hosszabb időszakot és komoly költséget fog igényelni. D. Vinnedge, *The Smallpox Vaccine*, *The National Catholic Bioethics Quarterly*, Spring 2000, vol.2, no. 1, p. 12. G.C. Woodrow, *An Overview of Biotechnology As Applied to Vaccine Development*, in «*New Generation Vaccines*», G.C. Woodrow, M.M. Levine eds., Marcel Dekker Inc., New York and Basel, 1990, see pp.32-37. W.M. McDonnell, F.K. Askari, *Immunization*, *JAMA*, 10th December 1997, vol.278, no.22, pp.2000-2007, see pp. 2005-2006.

⁴ Az ilyen kötelességből „lelkiismereti tiltakozás” alkalmazása következhet, ha a cselekmény, amelyről felismertük, hogy tiltott, az ország törvényei által engedélyezett vagy éppen ösztönzött cselekedet és fenyegetést jelent az emberi életre. Az *Evangelium Vitae* enciklika hangsúlyozta ezt a „kötelességet, hogy lelkiismereti tiltakozással szálljunk szembe” az olyan törvényekkel, amelyek megengedik az abortuszt vagy az eutanáziát (73.sz.).

⁵ Ez különösen igaz a rubeola elleni védőoltás esetében, a veleszületett rubeola szindróma veszélye miatt. Ez akkor fordulhat elő, súlyos veleszületett fejlődési rendellenességeket idézve elő a magzatban, ha a várandós asszony kapcsolatba kerül, még ha rövid időre is, a vírust hordozó nem immunizált gyermekekkel. Ebben az esetben a szülők, akik nem engedték meg gyermekeik védőoltását, felelősek lesznek a szóban forgó fejlődési rendellenességekért és magzatoknak fejlődési rendellenességeik észlelését követő abortálásáért.

- azokat a vakcinákat illetően, amelyeknek nincs alternatívájuk, újra hangsúlyoznunk kell, hogy küzdeni kell azért, hogy állítsanak elő helyettük mást. Ugyancsak meg kell erősítenünk, hogy ezek felhasználása a közbeeső időben megengedhető, amennyiben erre szükség van ahhoz, hogy komoly veszélyt hárítsunk el, amely nem csak valaki saját gyermekeinek, hanem, talán még kifejezettebben, a népességnek, mint egésznek – különösen a várandós asszonyoknak – egészségi viszonyait fenyegeti;

- az ilyen vakcinák használatának megengedhetőségét nem szabad úgy félreértelmeznünk, mintha ez az előállításuk, forgalmazásuk és használatuk jogos voltának megállapítása lenne. Úgy értendő, mint passzív materiális, és legenyhébb, legtávolabbi értelmében egyúttal aktív közreműködés, amelyet erkölcsi szempontból elfogadhatóvá tesz az ember gyermekei és gyermekekkel kapcsolatba kerülő személyek (várandós asszonyok) javáról való gondoskodás szükségének rendkívül súlyos érve;

- az ilyen együttműködés szülők lelkiismeretére nehezedő erkölcsi kényszer hatása alatt történik, akik arra a választásra kényszerülnek, hogy vagy lelkiismeretük ellen cselekednek, vagy ellenkező esetben gyermekeik és az egészében vett népesség egészségét teszik kockára. Ez igazságtalan választási kényszer, amelyet a lehető leghamarabb meg kell szüntetni.

A MAGYAR KATOLIKUS ORVOSOK SZENT LUKÁCS EGYESÜLETÉNEK ÁLLÁSFOGLALÁSA AZ EMBERI EMBRIONÁLIS SEJTEK FELHASZNÁLÁSÁVAL KÉSZÜLT VÉDŐOLTÁSOKRÓL (2012)

A védőoltások bevezetése a fertőző betegségek visszaszorítását eredményezte, ezért felbecsülhetetlen értékű a járványok megelőzésében. Ezért támogatjuk a hazai és nemzetközi tapasztalatokon alapuló oltási rend érvényesülését.

Vannak azonban a (vírus-betegségek elleni) védőoltások között olyanok, amelyeknek oltóanyagát művi abortuszból származó embrionális sejtvonalak felhasználásával állítják elő. Minthogy az emberi személy élete fogantatásától kezdődik, az emberi embriókra, magzatokra vonatkozólag is érvényes, hogy nem szabad őket megölni és sejtjeiket felhasználni, terápiás (védőoltási) vagy tudományos célból sem.

A világ gyógyszeriparában – ismereteink szerint – jelenleg két, abortált magzattól nyert emberi sejtvonalt (WI-38 és MRC-5) használatos oltások előállítására céljából. Ma Magyarországon életkorhoz kötötten kötelező a kombinált kanyaró, mumpsz és rubeola elleni védőoltás; nem kötelező a bárányhimlő elleni védőoltás, amelyek oltóanyagait abortált emberi embriók sejtjeinek felhasználásával készítik. Ezeknek jelenleg nincs etikai kifogás alá nem eső (állati sejtek felhasználásával előállított) alternatívájuk.

Ezért a jelenlegi kényszerhelyzetben az abortuszból származó emberi sejtek felhasználásával készült védőoltások használata, ami távoli közvetett közreműködés az abortusz büntetében, az oltások elmaradásából adódó károk miatt erkölcsileg megengedhető. (A vírus fennmaradása és cirkulálása oltatlan személyek körében járvány kialakulását eredményezheti, ami az egész társadalomra súlyos veszélyt jelent.)

Ez nem jelenti az ilyen vakcinák előállításának és forgalmazásának helyeslő jóváhagyását. Szigorú törvényi szabályozást sürgetünk tehát erkölcsileg elfogadható* védőoltások kifejlesztésének érdekében, hogy olyan védőoltások kerüljenek törzskönyvezésre

^T* Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 57-58. §, a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről szóló 18/1998. (VI. 3.) NM rendelet.

^{T**} Vö. pl. Dignitas personae instrukció 34-35.; Donum vitae instrukció I. 4., III.; Evangelium vitae enciklika 62-63., 73., 89.; Moral reflections on vaccines prepared from cells derived from aborted human foetus (Pontificia Academia pro Vita, 2005).

és forgalomba, amelyek előállításához nem használnak abortált emberi embriókból származó sejteket.

**AZ ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA ÉS A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK
VÉDELME T ELLÁTÓ BIZTOSHELYETTES KÖZÖS JELENTÉSE
AZ AJB-3119/2014. SZÁMÚ ÜGYBEN (KIVONAT)
(kivonatolta: Hámori Antal)**

Az alapvető jogok biztosa és a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes, AJB-3119/2014. számú ügyben meghozott, az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala honlapján (ld. www.ajbh.hu – Dokumentumok, Jelentések, indítványok, állásfoglalások) közzétett, 2014. novemberi közös jelentése tartalmazza, hogy a jelentés alapjául két beadvány szolgált, amelyben a panaszosok a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyetteshez címzett beadványon keresztül fordultak az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalához a mumpsz-kanyaró-rubeola elleni kötelező védőoltás (MMR oltás) során igénybe vehető vakcinák engedélyezésével kapcsolatban. A tizenegy oldalas jelentés 2-6. oldalán szereplő tényállás szerint a két, sok gyermeket nevelő panaszos gyermekei részére „ez idő tájt aktuális az MMR (mumpsz-kanyaró-rubeola) emlékeztetőoltás beadása. 2012-ben tudomásukra jutott azonban, hogy a Magyarországon egyedülként engedélyezett és forgalomban lévő oltóanyag (MMR-VAXPRO) előállítása során művi abortuszból származó sejtvonalat is felhasználnak, így annak beadása ellenkezik a lelkiismereti meggyőződésükkel. A Római Katolikus Egyház egy 2005. július 9-én kiadott állásfoglalásában az Apostoli Szentszék súlyos aggályait fejezi ki a művi abortuszból származó sejtvonalak segítségével előállított oltóanyagokkal kapcsolatban. A vatikáni állásfoglalás szerint az orvosoknak és a családoknak kötelességük alternatív vakcinák használatát kérni, amennyiben léteznek ilyenek. [...]” (2. o.)

A jelentés 6-11. oldalán olvasható „A vizsgálat megállapításai” című rész – „Az alapvető jogok tekintetében” – tartalmazza, hogy „[...] a panaszosok is alappal hivatkoztak lelkiismereti szabadságuk érintettségére a jelen ügyben.” (8. o.); továbbá – „Az ügy érdemében” –, a 39/2007. (VI. 20.) AB határozatot is idézve („ha többféle oltóanyag áll rendelkezésre, akkor lehetőség van az ésszerű keretek közötti alternatív magatartásra más összetételű oltóanyagok használatával” – 9. o.) kimondja: „A GYEMSZI-OGYI a kérelmek elbírálása során *kizárólag a jogszabály által megfogalmazott, fentiekben idézett szempontokat mérlegelheti, elsősorban objektív, orvosi-gyógyszerészi szakmai szempontokat vesz figyelembe.* A jogszabály szigorú értelmezése nem ad egyértelmű iránymutatást arra vonatkozólag, hogy lelkiismereti okra történő hivatkozással is lehet-e sikerrel kezdeményezni egy külföldi oltóanyag egyedi importját. Erre a körülményre jelen ügy is rávilágított, hiszen a hatóságok a kérelmet első alkalommal elutasították, és csak később, a tényállás és az irányadó jogszabály új értelmezésével jutottak arra a következtetésre, hogy a kérelemnek helyt lehet adni. A jelenlegi szabályozás a kötelező védőoltások esetén az alternatív vakcinák beszerzési lehetőségét látszólagossá teheti, hiszen a kötelező oltások esetén mindenképpen létezik a hazai piacon egy azonos védettséget biztosító készítmény, amely maga az államilag elismert vakcina, így a jogszabályszöveg szerint a különös méltánylást érdemlő betegellátási érdek lelkiismereti okból történő elutasítás esetén nem feltétlenül áll fenn.

Fontos kiemelni, hogy az állam meghatározott betegségek elleni védőoltások beadását írja elő, és nem közvetlenül egy adott gyártó által előállított vakcina beadását. Ezért a védőoltásra kötelezett elvileg nem csak a támogatott vakcina felvételével teljesítheti jogszabályszerűen oltási kötelezettségét, hanem bármely olyan oltóanyaggal is, amely hatóanyagában, és így hatásában is, ekvivalens az államilag elismert vakcinával. Jelen esetben létezik ilyen vakcina, azonban tekintettel arra, hogy hasonló indokok alapján behozatal engedélyeztetésére eddig nem került sor, a jogalkalmazás nem volt zökkenőmentes, amely szándékuk ellenére nagyban megnehezítette a panaszosok számára a jogkövető magatartást.

Vizsgálatunk során megállapítható volt, hogy egyes érintett hatóságok bizonyos esetekben az ügy kapcsán a lelkiismereti és vallásszabadság gyakorlásának indokoltságát és

az alapjog terjedelmét is minősítették (lásd a jelentés tényállásában kifejtetteket). Ennek kapcsán hangsúlyozni szeretnénk, hogy az emberi méltósághoz való jog érvényesüléséhez szükséges, hogy az állami szervek eljárásuk során az egyén magatartását értékítéletbeli megfontolások és elfogultság nélkül ítélik meg, és azt kizárólag hatá- és feladatkörök szerinti szakmai szempontok figyelembe vételével értékeljék.

A jogkövető magatartás iránt elkötelezett panaszosok az Alaptörvényben biztosított lelkiismereti szabadságuk gyakorlása érdekében jogos igénnyel fordultak a hatóságokhoz alternatív vakcina kérelmezése érdekében, tekintettel arra, hogy az általuk önerőből felkutatott alternatív oltóanyag a magyar hatóságok által is elismerten hatóanyagában megegyező a hazai forgalomban lévő készítménnyel, és az oltóorvosuk vállalta a készítmény beadását gyermekeiknek.

Álláspontunk szerint a társadalmi együttélés és demokratikus jogállam alappilléreiként szolgáló jogbiztonság, valamint a lelkiismereti és vallásszabadság érvényesítéséhez, továbbá annak érdekében, hogy a jogkövető magatartás (a kötelező oltás beadatása) véletlenül se járjon a lelkiismereti szabadság ellehetetlenítésével, szükséges, hogy a vakcinák engedélyezése során a jogi szabályozás lehetővé tegye a lelkiismereti aggályok mérlegelését abban az esetben, ha az alternatív vakcina hatóanyaga megegyezik a Magyarországon már forgalomban lévő, kötelezően beadandó vakcináéval. Ez a megoldás áll ugyanis összhangban a lelkiismereti szabadságnak az Alkotmánybíróság által is hangsúlyozott követelményével. A lelkiismereti szabadság folytán az állam nem kényszeríthet senkit sem olyan helyzetbe, amely meghasonlásba vinné önmagával, azaz amely összeegyeztethetetlen a személyiséget meghatározó valamely lényeges meggyőződésével. Továbbá az államnak nemcsak az a kötelessége, hogy efféle kényszertől tartózkodjék, hanem az is, hogy lehetővé tegye – ésszerű keretek között – az alternatív magatartást, azaz biztosítsa a lelkiismereti szabadság gyakorlásának reális lehetőségét. Mindezt a finanszírozás tekintetében azt tartjuk méltányos megoldásnak, ha az állam az államilag elismert és kötelezően alkalmazandó vakcina ártámogatásával azonos arányú vagy azonos mértékű anyagi támogatást biztosít azon oltásra kötelezetteknek, akiket lelkiismereti okok kényszerítenek választásra a jogkövető magatartás és a lelkiismereti és vallásszabadság gyakorlása között.

A fentiekből következően megállapítjuk, hogy a jelenlegi jogi szabályozás és jogalkalmazás a jogbiztonság követelményével és a lelkiismereti és vallásszabadsághoz fűződő jog érvényesülésével kapcsolatban alapvető joggal összefüggő visszásság veszélyét hordozza magában.” (10-11. o.)

Végül a jelentés intézkedéseként a következőket tartalmazza: „A vizsgálatunk során feltárt alapjoggal összefüggő visszásságok jövőbeni bekövetkezése megelőzése érdekében az Ajbt. 37. § alapján felkérem az *emberi erőforrások miniszterét*, hogy a jogi szabályozás egyértelművé tételével, és a joggyakorlat ahhoz történő igazításával teremtsen meg annak lehetőségét, hogy a lelkiismereti aggályok miatt kérelmezett külföldi oltóanyagok egyedi importjával összefüggő eljárások a jövőben – a jelentésünkben is összefoglalt szempontok alapján – gördülékenyen mehessenek végbe, és a jogi környezet ténylegesen is biztosítsa az alternatív jogkövető magatartás reális lehetőségét, és így a lelkiismereti és vallásszabadság gyakorlását az oltásra kötelezettek részére.” (11. o.)

^{T*} Főszerkesztői megjegyzés: a Magyar Bioetikai Szemle Szerkesztőbizottságának döntése alapján 2016. november 2-án kelt e-mailemmel az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet főigazgatójához fordultam, „tekintettel arra, hogy a folyóirat következő számában a művileg abortált emberi magzatokból, embriókból származó sejtek, sejtvonalak felhasználásával gyártott vakcinák használatának erkölcsi kihívásaival foglalkozó írásokat tervezünk közzéadni, és ehhez szeretnénk naprakészen informálódni.”, kértem, „szíveskedjen tájékoztatást adni a gyógyszerhatóság által engedélyezett, forgalomban lévő azon oltóanyagokról, amelyek előállításakor művileg abortált emberi magzatokból, embriókból származó sejteket, sejtvonalakat használtak fel, és azokról is, amelyek esetében nem emberi magzati, embrionális sejtek, sejtvonalak felhasználásával készült a vakcina.” – 2016. december 2-ig válasz nem érkezett.

AZ ÉLETVÉDŐ FÓRUM ÁLLÁSFOGLALÁSA
AZ EMBERI EMBRIONÁLIS ÖSSEJTEKKEL KAPCSOLATOS KUTATÁSRÓL
(2008. június 19.)

Az Életvédő Fórum a születés előtti emberi élet és méltóság védelme érdekében az emberi embrionális őssejtekkel kapcsolatos kutatásról a következő állásfoglalást alkotja:

Az emberi embriót a fogantatás pillanatától személyként kell tisztelni és védeni; eszközként való „felhasználása” megengedhetetlen. A minden emberi lényt megillető méltósággal kapcsolatos felelősséget a kutatók sem háríthatják el.

Emberi embriót kutatási, például őssejt-kinyerési célból nem szabad sem létrehozni, sem „felhasználni”. Mint emberi lénynek joga van az élethez, az egészséghez, a testi épséghez és az emberi méltósághoz is. Minden, nem az érdekében és védelmében történő, fejlődését sértő vagy veszélyeztető beavatkozás megsérti ezt a követelményt.

Semmilyen jónak tartott cél nem igazolhat egy olyan eszközt, amely az emberi embrió életének kioltására irányul. A jó cél nem teszi jóvá az önmagában rossz eszközt még akkor sem, ha az emberi embrionális őssejtek előállítására és felhasználására mellé sokan a legszörnyűbb betegségekben szenvedők képeit állítják, azt sugallva, hogy aki nem támogatja az emberi embrionális őssejtekkel kapcsolatos kutatást, az nem kívánja enyhíteni ezeknek az embereknek a nyomorát.

Az emberi lény soha nem tehető pusztá tárgy- vagy eszköz-értékűvé; „biológiai anyag”-ként való „használata” súlyosan elítélendő cselekmény; élete annak kezdetén sem szolgáltatható ki egy másik ember vagy akár a társadalom céljaira.

Nyilvánvalóan tilos emberi és állati ivarsejt egymással történő megtermékenyítése is.

Az a(z őssejt-)kutatás engedhető meg, amely nem veszélyezteti az emberi lény épségét, életét és méltóságát. A „felnőtt” őssejtekkel végzett kutatások, amelyek humánusak, erkölcsi és jogi szempontból elfogadhatóak, s reménykeltőek.

AZ ÉLETVÉDŐ FÓRUM ÁLLÁSFOGLALÁSA
A SZÜLETENDŐ GYERMEK NEMÉNEK MEGVÁLASZTÁSÁRA IRÁNYULÓ
BEAVATKOZÁSRÓL
(2007. szeptember 8.)

Az Életvédő Fórum a születendő gyermek nemének megválasztására irányuló beavatkozásról – az emberi lény életének, méltóságának, önazonosságának, illetőleg sérthetetlenségének védelme, valamint a közösség és az emberi faj, az emberi genetikai örökség megóvása iránt érzett felelősségnél fogva, a gyermekeket nemre való tekintet nélkül elfogadó szemlélet erősítése érdekében – a következő állásfoglalást alkotja:

A születendő gyermek nemének megválasztására irányuló, nem gyógyító jellegű beavatkozás az emberi lényt eszközzé, egyszerű biológiai anyaggá alacsonyítja, sérti az emberi méltóságot, ellenkezik az emberi méltóság védelmének elvével, ezért elfogadhatatlan.

A természet rendjébe történő mesterséges, manipulatív beavatkozás beláthatatlan következményekkel járhat, hatalmas károkat okozhat. Ezért nem egyszerűen jogellenes, s nemzetközi jogi egyezményekkel is tiltott cselekményről van szó, hanem súlyos bűncselekményként – a magyar jogban öt évig terjedő szabadságvesztéssel – van büntetni rendelve [1978. évi IV. tv. 173/C. § (1) bek., 2002. évi VI. tv. 2. § 14. cikk, 1997. évi CLIV. tv. 182. § (1) bek.].

A büntetőjogi fenyegetettség a beavatkozás fokozott veszélyessége, és a szabályok megszegésének súlyos következményei, az alkotmányos alapjog, az emberi méltóság sérelme miatt – alkotmányos követelményként – indokolt.

Mindezen túl, a beavatkozás az „in vitro” megtermékenyítéssel jár együtt, amelynek során egyidejűleg több megtermékenyített petesejt közül csak a kívánt nemnek megfelelő embriók kerülnek beültetésre, a többiek sorsa végzetes. Az emberi élet és méltóság elleni támadás ezen módja is – miként az emberi reprodukcióra irányuló különleges eljárásokról szóló, 2006. március 25-ei állásfoglalás (www.katcsal.hu) tartalmazza – egyértelműen elutasítandó.

Hangsúlyozni kell, hogy nem minden etikus, ami technikailag lehetséges, mivel nem minden beavatkozás válik javára az embernek; a cél nem szentesíti az eszközt, a jót nem szabad a rosszon keresztül elérni; a jó cél nem tesz jóvá egy önmagában rossz eszközt. Az olyan beavatkozások megengedhetők, amelyek nem sértik az emberi lény biológiai természetét, és gyógyító hatásúak.

Az emberi genetikai örökséget megváltoztató beavatkozások (manipulációk), amelyek nem közvetlenül terápiás jellegűek, amelyeknek a célja emberi lények nemük vagy más, genetikailag meghatározott tulajdonságaik alapján történő válogatásnak megfelelő létrehozása, amelyek megváltoztatják az egyén és az emberi faj genetikai örökségét, ellentétben vannak az emberi lény személyi méltóságával, integritásával, identitásával. Ezért ezek a beavatkozások semmiképpen nem igazolhatók az emberiség jövőjére való kedvező hatásokra hivatkozva; sohasem igazolhatja semmiféle társadalmi vagy tudományos haszon, sem semmiféle ideológiai cél az emberi genomon (gének összességén) végzett beavatkozást, ha az nem gyógyító jellegű; vagyis a genetikai, kromoszómális beavatkozás célja az emberi lény természetes fejlődése kell, hogy legyen. Az ilyen típusú beavatkozás semmiképpen sem helyettesítheti az emberi élet kezdetét, a házastársi szövetségben egyesült szülők biológiai és lelki egyesüléséhez is kötött utódnemzést. Az ilyen beavatkozás, amellyel mesterséges módon fogan a gyermek, amiatt is elfogadhatatlan, mert szétválasztják a nemi aktust az élet továbbadásának aktusától. Ebben az esetben a gyermek létét megalapozó cselekedet többé már nem olyan aktus, amelyben a házastársak kölcsönösen odaadják magukat egymásnak, hanem olyan aktus, amely a gyermek életét és identitását orvosok és biológusok hatalmára bízva, és az emberi személy eredete és sorsa felett a technika uralmát vezeti be. Ez az uralmi viszony már önmagában is ellentmond annak a méltóságnak és egyenlőségnek, amelynek közönségesnek kell lennie a szülők és a gyermekek között. A nemzést megfosztják sajátos tökéletességétől, amikor nem a házastársi egyesülés sajátos gesztusának gyümölcseként akarják. Csak a házastársi aktus két jelentése (az egyesülés és a termékenység) közötti összefüggés és az ember egységének tiszteletben tartása van összhangban az emberi személy méltóságának megfelelő nemzéssel.

A házastársak kislány, illetve kislány utáni természetes vágyódása érthető lehet. A gyermek nemének szóban forgó meghatározása és megválasztása, az ezt célzó beavatkozás azonban már nem a gyermek elfogadását, szeretetét szolgáló szemléletet erősíti, hanem éppen ellenkezőleg hat: a gyermekek nem szerinti elfogadása, illetve elutasítása az abortusz gyakorlatát is felerősíti, mert a nem várt nemű gyermek iránti szülői szeretet, pozitív viszonyulás jóval kisebb mértékben jelenik meg. A jog szocializációs funkcióját e tekintetben sem szabad lebecsülni. A gyermek neme megválasztásának bevezetése azon szülők körében is csökkentené a gyermekek nemtől függetlenül történő szeretetteljes elfogadását, akik nem kívánták meghatározni, illetve megválasztani születendő gyermekeik nemét. A nemek megválasztásának bevezetése azt a látszatot keltheti, mintha ez természetes, helyes lenne. Ez a gondolkodás pedig felerősödne, és a megfogant, sőt a megszületett (nem kívánt nemű) gyermekek elutasításához, a szülői felelősségteljes gondoskodás csökkenéséhez vezetne.

Végső soron – egyre inkább – az ember szívébe vésett természetes, igaz szeretetet ölné ki, ami ellentmond annak a valóságnak is, amely szerint az ember szeretetre teremtett.

Az édesanya és az édesapa gyermekeiket szeretettel fogadják és nevelik, ez szülői hivatásuk legcsodálatosabb koronája. A gyermek a házasság legszebb ajándéka, és éppen a szülők számára lesz a legnagyobb kincs, akkor is, ha a család sokadik ugyanolyan nemű gyermekeként fogan a világra.

FERENC PÁPA BESZÉDE AZ IRGALMASSÁG CSELEKEDETEIRŐL^T

2016. július 29-én este Ferenc pápa a krakkói ifjúsági találkozó fiataljaival együtt közös kerestúton vett részt. A kerestút egyik különlegessége az volt, hogy az állomásokhoz a Szentatya az irgalmasság cselekedeteit kapcsolta.

Ferenc pápa hangsúlyozta, hogy végigjártuk Jézus kerestútját, és felfedeztük, mennyire fontos, hogy hasonlóvá váljunk hozzá az *irgalmasság tizennégy cselekedete* által. Ezek segítenek, hogy meg tudjunk nyílni Isten irgalmasságára, és kérni a kegyelmet, hogy megértsük: irgalmasság nélkül az ember semmit sem képes tenni, irgalmasság nélkül sem én, sem te, sem mi nem tudunk semmit sem tenni! Nézzük az irgalmasság 14 cselekedetét.

Az irgalmasság hét testi cselekedete: enni adni az éhezőknek, inni adni a szomjazóknak, felöltöztetni a mezíteleneket, szállást adni az úton lévőknek, meglátogatni a betegeket, felkeresni a foglyokat, eltemetni a halottakat.

Az irgalmasság lelki cselekedetei: tanácsot adni a kételkedőknek, tanítani a tudatlanokat, figyelmeztetni a bűnösöket, megvigasztalni a szomorúakat, megbocsátani a sértéseket, türelmesen elviselni a zavaró embereket, imádkozni Istenhez élőkért és holtakért.

A pápa felhívta a figyelmet, hogy arra kaptunk meghívást, hogy szolgáljuk a megfeszített Jézust minden semmibe vett emberben, hogy megérintsük az ő áldott testét abban, aki kirekesztett, éhezik, szomjazik, mezítelen, bebörtönzött, beteg, munkanélküli, üldözött, menekült vagy bevándorló. Ott van a mi Istenünk, ott érintjük meg az Urat! Maga Jézus mondta meg nekünk, ő magyarázta el, milyen „szabály” alapján ítéltetünk meg: valahányszor ezt tesszük legkisebb testvérünknek, neki tesszük (vö. Mt 25,31-46).

A pápa hangsúlyozta, hogy kerestény hitelességünk abban mutatkozik meg, hogy befogadjuk-e a kirekesztettet, aki testi sérült, és hogy befogadjuk-e a bűnöst, aki lelki sérült.

Hozzá tette, hogy ma az emberiségnek olyan férfiakra és nőkre van szüksége, akik életüket nem „félíg-meddig” akarják élni, hanem akik készek a legszegényebb és leggyengébb testvéreik önzetlen szolgálatára szentelni életüket, Krisztust követve, aki egészen odaadta magát a mi üdvösségünkért. A rosszal, a szenvedéssel, a bűnnel szemközt Jézus tanítványa számára az egyetlen lehetséges válasz: önmaga odaadása, életéé is, Krisztust követve, a szolgálat magatartása. Ha valaki – aki keresténynek mondja magát – nem azért él, hogy szolgáljon, az nem szolgál rá, hogy éljen. Életével megtagadja Jézus Krisztust.

A mai estén, kedves fiatalok, az Úr ismét meghív titeket, hogy vállaljatok főszerepet a szolgálatban. Konkrét válasszá akar tenni benneteket az emberiség szükségleteire és szenvedéseire. Azt akarja, hogy az ő irgalmas szeretetének jele legyetek korunk számára! Hogy teljesíteni tudjátok ezt a küldetést, ő megmutatja nektek a személyes elköteleződésnek és önmagatok feláldozásának az útját: ez a kerest útja. A kerest útja a mindent vállaló Krisztus-követés boldogságának útja a mindennapi élet gyakran drámai körülményei között, az az út, amely nem fél a sikertelenségtől, a kirekesztéstől vagy a magánytól, mert betölti az ember szívét Jézus teljességével. A kerest útja Isten életének és stílusának az útja, amelyet Jézus végigjárt velünk egy olyan társadalom ösvényein is, amely nemegyszer megosztott, igazságtalan és romlott.

^T* Forrás: Magyar Kurír 2016. július 29.

A kereszt útja az egyetlen út, amely legyőzi a bűnt, a rosszat és a halált, mert Krisztus feltámadásának ragyogó világosságába torkollik, és megnyitja az új és teljes élet távlatait. Ez a remény és a jövő útja! Aki nagylelkűen és hittel járja, az reményt és jövőt ad az emberiségnek. Aki nagylelkűen és hittel járja, az a remény és jövő magvait veti el. Gondolatait ezzel zárta: és én azt szeretném, hogy ti a remény magvetői legyetek!

GYAKOROLJUNK IRGALMASSÁGOT KÖZÖS OTTHONUNKKAL!

Ferenc pápa üzenete a teremtéssel való törődés világnapjára 2016. szeptember 1.¹

Egységben az ortodox testvérekkel és csatlakozva más keresztény egyházakhoz és közösségekhez, a katolikus egyház ma tartja az éves „világnapot a teremtéssel való törődésért”. E világnap „értékes lehetőséget kínál az egyes hívőknek és a közösségeknek a teremtés megőrzésére irányuló személyes hivatásuk megújítására, hálával tekintve fel Istenre azért a csodálatos műért, amelyet ő gondjainkra bízott, kérve segítségét a teremtés védelmében és irgalmát a bűnök miatt, amelyeket a világ ellen követtünk el, amelyben élünk.”

Nagyon bátorító, hogy a bolygónk jövője iránti aggodalomban a keresztény egyházak és közösségek közösen osztoznak, együtt más vallásokkal. Az utóbbi években ugyanis vallási vezetők és különféle szervezetek sok kezdeményezést indítottak, hogy még inkább érzékenyvé tegyék a közvéleményt a bolygó felelőtlen kizsákmányolásának veszélyére. Itt meg szeretném említeni Bartholomaiosz pátriárkát és hivatalában elődjét, Démétrioszt, akik hosszú évek óta folyamatosan felemelték szavukat a teremtésnek okozott károk és a kizsákmányolás bűne ellen, felhívva a figyelmet az erkölcsi és lelki válságra, mely a környezeti problémák és a pusztulás hátterében áll. A teremtés épsége iránti növekvő figyelemre válaszul a Harmadik Európai Ökumenikus Nagygyűlés (Nagyszében, 2007) javaslatot tett egy „Teremtés időszaka” megünneplésére a szeptember elseje (az isteni teremtés emléknapja az ortodox egyházban) és október negyedike (Assisi Szent Ferenc emléknapja a katolikus egyházban és néhány más nyugati hagyományban) közti ötletes időszakban. Azóta e kezdeményezés az Egyházak Világtanácsa támogatásával sokféle tevékenységet ihletett a világ különböző részein. Az a tény is öröme adhat okot, hogy a hasonló kezdeményezések, melyek a környezeti igazságosságot, a szegényekről való gondoskodást és a társadalommal kapcsolatos felelős elköteleződést mozdítják elő, összehoznak különböző vallási környezetben élő embereket, főként fiatalokat. Keresztényeknek és nem keresztényeknek, hívőknek és jóakarátú embereknek össze kell fognunk, hogy irgalmasságot tanúsítsunk közös otthonunk – a föld – felé, és hogy teljesen megbecsüljük a világot, amelyben élünk, mint az osztozás és a közösség helyét.

1. A föld kiált...

Ezzel az üzenettel megújítom a párbeszédet e bolygó minden lakójával a szegényeket kínzó szenvedésről és a környezet tönkretételéről. Isten egy virágzó kertet ajándékozott nekünk, de mi azt egy „rommal, sivataggal és szennyel” (vö. *Laudato si'* enciklika, 161) borított tereppé változtatjuk. Nem fogadhatjuk el közömbösen a biodiverzitás csökkenését és az ökoszisztémák elpusztítását, amelynek oka gyakran a mi felelőtlen és önző magatartásunk. „Miattunk több ezer faj nem tudja már létével dicsőíteni Istent, és nem tudja közölni velünk saját üzenetét. Ehhez nincs jogunk” (uo., 33).

A bolygó folyamatosan melegszik, részben az emberi tevékenység miatt: 2015 volt a valaha feljegyzett legmelegebb év, és 2016 valószínűleg még inkább az lesz. Ez szárazságokat, áradásokat, tűzvészeket és egyre súlyosabb szélsőséges időjárási jelenségeket okoz. Az éghajlatváltozás hozzájárul a kényszerű migráció által kiváltott szívettépő válságokhoz is. A világ szegényei – noha ők a legkevésbé felelősek az éghajlatváltozásért – a legsebezhetőbbek, és már szenvedik is annak hatásait.

Amint az átfogó ökológia hangsúlyozza, az emberi lények mély összeköttetésben vannak egymással, és a teremtéssel a maga egészében. Amikor a természetet bántjuk, az emberi lényeket is bántjuk. Ugyanakkor minden teremtménynek megvan a maga belső értéke, amelyet tiszteletben kell tartani. Halljuk meg „a föld kiáltását és a szegények kiáltását is” (uo.,

^{T*} <http://w2.vatican.va/content/francesco/it/messages/pont-messages/2016.index.html> (fordította: Nobilis Márió és Tózsér Endre).

^{J¹} Levél „A teremtéssel való törődés világnapja” bevezetésétől, 2015. augusztus 6.

49), és igyekezzünk figyelmesen megérteni, hogyan alapozhatunk meg egy megfelelő és idejében érkező választ.

2. ...mert vétkeztünk

Isten azért ajándékozta nekünk a földet, hogy kímélettel és mértéktartóan műveljük és őrizzük (vö. *Ter* 2,15). „Túlművelni” – azaz rövidlátó és önző módon kizsákmányolni – és nem eléggé őrizni azt: bűn.

A nekünk kedves Bartholomaiosz ökumenikus pátriárka nagy bátorsággal világított rá ismételen és prófétai módon a teremtés ellen elkövetett bűneinkre: „Az, hogy az emberek lerombolják Isten teremtésének biológiai sokféleségét; hogy az emberek veszélyeztetik a föld épségét és hozzájárulnak az éghajlatváltozáshoz, megfosztva a földet természetes erdőségeitől vagy elpusztítva a vizes területeket; hogy az emberek szennyezik a vizeket, a talajt, a levegőt: ezek mind bűnök.”, „ A természet ellen elkövetett bűncselekmény” ugyanis „bűncselekmény önmagunk ellen és bűn Isten ellen.”

Szembesülve azzal, ami otthonunkkal történik, az irgalmasság szentévé „mély belső megtérésre” (*Laudato si'* enciklika, 217) hívhatja a keresztény hívőket, amit a bűnbocsánat szentsége különleges módon is támogat. Ebben a jubileumi évben tanuljuk meg kérni Isten irgalmát a teremtés ellen elkövetett bűnökért, amelyeket mostanáig nem tudtunk felismerni és megvallani; kötelezzük el magunkat, hogy konkrét lépéseket teszünk az ökológiai megtérés útján, ami megkívánja az önmagunkkal, a felebaráttal, a teremtéssel és a Teremtővel szembeni felelősségünk világos tudatosítását (vö. *uo.*, 10; 229).

3. Lelkiismeret-vizsgálat és bűnbánat

Az első lépés egy ilyen úton mindig a lelkiismeret-vizsgálat, amely „hálát és ingyenességet foglal magában, vagyis az Atya szeretetéből kapott világ ajándékként való elismerését, ami következményként ingyenesen lemondó tetteket és nagylelkű cselekedeteket eredményez [...]. Azt a szeretetteli tudatot is magában foglalja, hogy nem a többi teremtménytől elkülönítve létezzünk, hanem gyönyörű egyetemes közösséget alkotunk a világ többi élőlényével. A hívő ember nem kívülről, hanem belülről nézi a világot, és felismeri azokat a köteleket, amelyekkel az Atya egybekapcsolt minket az összes élőlényel” (*uo.*, 220).

Ehhez az irgalommal és jósággal teljes Atyához, aki minden egyes gyermekének hazatérésére vár, bátran odafordulhatunk, beismerve bűneinket a teremtéssel, a szegényekkel és a jövő nemzedékekkel szemben. „Abban a mértékben, ahogyan mindannyian okozunk kis ökológiai károkat”, meg vagyunk hívva arra, hogy elismerjük „a mi – kicsi vagy nagy – részünket a környezet eltorzításában és rombolásában”. Ez az első lépés a megtérés útján.

2000-ben, amely szintén jubileumi év volt, elődöm, Szent II. János Pál meghívta a katolikusokat, hogy adjanak elégtételt mind a múltbeli és jelenlegi vallási türelmetlenségért, mind pedig a zsidókkal, a nőekkel, a bennszülött népekkel, a bevándorlókkal, a szegényekkel és a még meg nem születettekkel szembeni igazságtalanságokért. Az irgalmasság jelenlegi rendkívüli szentévében meghívok mindenkit, hogy tegyen ugyanígy. Mint egyének, akik már hozzászoktunk olyan életstílusokhoz, amelyeket akár a helytelenül értelmezett jóléti kultúra erőltet ránk, akár az a „féktelen vágy, [...] hogy többet fogyassunk, mint amennyire valójában szükségünk van” (*uo.*, 123), és mint egy olyan rendszer résztvevői, „amely »a nyereség minden áron« mentalitását tette uralkodóvá, nem törődve a társadalmi kirekesztéssel vagy a természet pusztításával”,² – bánjuk meg a rosszat, amit közös otthonunknak okoztunk.

Egy komoly lelkiismeret-vizsgálat után, és ezzel a bánattal eltelve megvallhatjuk a Teremtő ellen, a teremtés ellen és testvéreink ellen elkövetett bűneinket. „A Katolikus Egyház katekizmusá úgy láttatja velünk a gyóntatószéket, mint olyan helyet, ahol az igazság szabadabbá

² Beszéd Santa Barbarában, Kalifornia (1997. november 8.).

³ I. Bartholomaiosz: Üzenet a teremtésvédelmi imanapra (2012. szeptember 1.).

⁴ Beszéd a népi mozgalmak II. világtalálkozóján, Santa Cruz de la Sierra (Bolívia), 2015. július 9.

tesz minket egy találkozás számára.” Tudjuk, hogy „Isten nagyobb a mi bűnünkénél”, minden bűnnél, beleértve a teremtés ellenieket is. Meggyónjuk őket, mert megbántuk, és szeretnénk változtatni. Isten irgalmas kegyelme pedig, melyet a szentségben kapunk, segít ezt megtennünk.

4. Irányválttatás

A lelkiismeret-vizsgálat, a bűnbánat és bűneinknek az irgalomban gazdag Atya előtti megvallása elvezet az élet megváltoztatásának szilárd elhatározásához. Ennek pedig a teremtés iránt felelősebb konkrét viselkedéshez és magatartáshoz kell vezetnie, mint például egy megfontolt műanyag- és papírhasználatához, a víz, az élelem és az elektromos energia pazarlásának elkerüléséhez, a hulladék szelektív gyűjtéséhez, gondos bánásmóddhoz a többi élőlényel, a közösségi közlekedés használatához és a közlekedési eszközök megosztásához másokkal, és így tovább (vö. *Laudato si'* enciklika, 211). Ne higgyük, hogy ezek az erőfeszítések túl kicsik a világ megváltoztatásához. Az ilyen cselekedetek „olyan jót hoznak létre e földön, amely mindig – ha olykor láthatatlanul is – igyekszik tovaterjedni” (uo., 212), és „olyan prófétai és szemlélődő életstílusra bátorítanak, amely a fogyasztáshoz való ragaszkodás megszálottsága nélkül képes a mélységes öröme” (uo., 222).

Az életválttatás szándékának át kell hatnia azt a módot is, ahogyan saját kultúránk és társadalmunk építéséhez hozzájárulunk. Ugyanis „a természet gondozása olyan életstílus része, amely magában foglalja az együttélés és a közösségalkotás képességét” (uo., 228). A gazdaságot és a politikát, a társadalmat és a kultúrát nem uralhatja rövid távú gondolkodásmód és a közvetlen pénzbeli vagy választási haszonra törekvés. Ellenkezőleg, a legsürgősebben át kell állítani ezeket a törekvéseket a közjó felé, amely magában foglalja a fenntarthatóságot és a teremtéssel való törődést.

Egy konkrét eset az „ökológiai adósság” a világ északi és déli fele között (vö. uo., 51–52). Ennek visszafizetése megkívánná a legszegényebb országok környezeti helyzetével való törődést, olyan pénzügyi forrásokat és technikai segítséget nyújtva nekik, amelyek segítik őket az éghajlatváltozás következményeinek kezelésében és a fenntartható fejlesztés előmozdításában.

Közös otthonunk védelme növekvő politikai konszenzust kíván. E tekintetben elégedettségre adhat okot, hogy 2015 szeptemberében a világ országai elfogadták a Fenntartható Fejlesztési Célokat, és hogy 2015 decemberében megalkották a Párizsi egyezményt az éghajlatváltozásról, amely kitűzi a globális hőmérséklet-növekedés visszafogásának sok erőfeszítést kívánó, de alapvető fontosságú célját. Most a kormányokon a sor, hogy tiszteletben tartsák a vállalt kötelezettségeket, miközben a vállalatoknak is felelősen meg kell tenniük a maguk részét, és a polgárok feladata kikövetelni, hogy mindez megtörténjen, sőt, hogy egyre ambiciózusabb célok felé haladjunk.

Az irányválttatás ugyanis azt jelenti, hogy „végtelékig tiszteljük az eredeti parancsot: megőrizni a teremtést minden rossztól, mind a saját javunk, mind a többi emberi lény java érdekében”. Egy kérdés, amely segíthet, hogy ne tévesszük szem elől a célt: „Milyen világot szeretnénk hagyni azokra, akik utánunk jönnek, a gyermekekre, akik most nőnek fel?” (*Laudato si'* enciklika, 160).

5. Az irgalmasság egyik új cselekedete

„Semmi sem egyesít jobban Istennel, mint egy irgalmas tett – akár arról az irgalmasságról van szó, amellyel az Úr megbocsátja bűneinket, akár a kegyelemről van szó, amelyet azért ad nekünk, hogy gyakoroljuk az irgalmasság cselekedeteit az ő nevében.”⁵

⁵ Harmadik elmélkedés, Lelkinap a papok jubileuma alkalmából, Szent Pál-bazilika, 2016. június 6.

⁶ Kihallgatás, 2016. március 30.

⁷ I. Bartholomaios: Üzenet a teremtésvédelmi imanapra (1997. szeptember 1.).

⁸ Első elmélkedés, Lelkinap a papok jubileuma alkalmából, Szent Pál bazilika, 2016. június 6.

Szent Jakab nyomán szólva: „az irgalmasság tettek nélkül önmagában halott. [...] Globalizált világunk változásai miatt az anyagi és lelki szegénység bizonyos formái elszaporodtak: adjunk tehát teret a szeretet fantáziájának, hogy új cselekvési módokat találjunk. Így az irgalmasság útja egyre konkrétabbá válik.”

A keresztény élethez hozzátartozik az irgalmasság hagyományos testi és lelki cselekedeteinek gyakorlása.⁹ „Általában egyenként gondolunk az irgalmasság cselekedeteire, és úgy, mint amelyek intézményekhez kötődnek: kórházak a betegeknek, szegénykonyhák az éhezőknek, szállók azoknak, akik az utcán laknak, iskolák azoknak, akiknek oktatásra van szükségük, a gyóntatószék és a lelkivezetés annak, akinek tanácsra és bűnbocsánatra van szüksége... De ha egységben tekintjük őket, akkor az az üzenetük, hogy az irgalmasság tárgya maga az emberi élet a maga teljességében.”¹⁰

Az emberi élet a maga teljességében nyilvánvalóan magában foglalja a közös ház gondozását. Ezért veszem a bátorságot, hogy kiegészítést javasoljak az irgalmasság hét cselekedetének két hagyományos listájához, hozzáfűzve mindkettőhöz *a közös otthonnal való törődést*.

Mint az irgalmasság lelki cselekedete a közös otthonnal való törődés megkívánja „a világ hálás szemlélését” (*Laudato si'* enciklika, 214), amely „lehetővé teszi, hogy minden dolgon keresztül felfedezzünk egyfajta tanítást, amelyet Isten közölni akar velünk” (*uo.*, 85). Mint az irgalmasság testi cselekedete a közös otthonnal való törődés megkívánja „a mindennapi élet egyszerű gesztusait [...], amelyek megtörik az erőszak, a kizsákmányolás és az önzés logikáját [...], és megnyilvánul mindazokban a tettekben, amelyek egy jobb világot igyekeznek építeni” (*uo.*, 230–231).

6. Összegzésként: imádkozzunk!

Bűneink és a rémisztő kihívások ellenére, melyekkel szembesülünk, soha nem veszítjük el a reményt: „A Teremtő nem hagy magunkra minket, sosem fordít hátat szeretettervének megvalósításában, nem bánja meg, hogy megteremtett minket [...], mert végérvényesen eggyé vált földünkkel, és szeretete mindig segít, hogy új utakat találjunk” (*uo.*, 13; 245). Különösen szeptember 1-jén, és aztán az év összes többi napján, imádkozzuk:

„Szegények Istene,
segíts, hogy megmentésük azokat,
akik e földön magukra hagyva és elfeledve élnek,
de akik oly értékesek szemedben! [...]
Szeretet Istene,
mutasd meg helyünket ebben a világban,
hogy szereteted eszközei legyünk
minden élőlény számára ezen a földön” (*uo.*, 246).
Irgalmasság Istene,
add meg nekünk, hogy elfogadjuk bocsánatodat,
és továbbadjuk irgalmasságodat egész közös otthonunk számára.
Áldott légy!
Ámen.

A Vatikánból, 2016. szeptember 1.

⁹ Kihallgatás, 2016. június 30.

¹⁰ Az irgalmasság testi cselekedetei: az éhezőknek ételt adni, a hajléktalanoknak szállást adni, a ruhátlanokat felöltöztetni, a betegeket és börtönben levőket látogatni, a halottakat eltemetni. Az irgalmasság lelki cselekedetei: a bűnösöket meginteni, a tudatlanokat tanítani, a kételkedőknek jó tanácsot adni, a szomorúakat vigasztalni, a bántalmakat békével tűrni, az ellenünk vétkezőknek megbocsátani, az élőkért és holtakért imádkozni.

¹¹ Harmadik elmélkedés, Lelkinap a papok jubileuma alkalmából, Szent Pál bazilika, 2016. június 6.

VERESS GÁBOR

**EMLÉKHELY A GYERMEKÁLDÁSÉRT ÉS
EMLÉKHELY A MEG NEM SZÜLETETT GYERMEKEKÉRT^T**

A Veszprémi Főegyházmegye Családpasztorációs Irodája és a Reményforrás Egyesület két új imahelyet hozott létre a családok gyermekáldásáért és a meg nem született gyermekekért a Devecser és Kolontár között elhelyezkedő, egykori Jézus-ösvény területén.

A két, egymástól mintegy két kilométerre található imahely a devecseri iszapkatasztrófa során nagyrészt megsemmisült Jézus-ösvény részén található. A Devecser és Kolontár település közötti szentkutat és környékét, amely közel másfél évszázada létezik, csodás módon elkerülte a vörösiszap-katasztrófa, a forrása iható, amelynek számos csodát tulajdonítanak a környékbeli. A szentkút életet fakasztó vizénél méltó helyet talál az az imahely, amelyet a *családok gyermekáldásáért* emeltek. Innen haladhatunk tovább a Torna patak mentén a kolontári templom dombjánál rejlő betlehemi barlanghoz, amely ezentúl a *meg nem született magzatgyermekek* emlékét is őrzi. A magzatgyermekek emlékére kis fatáblákat írhatnak meg és helyezhetnek el a zarándokok a barlangban.

A szentkúti búcsúi miséket az utóbbi években Fogolykiváltó Boldogasszony ünnepéhez kapcsolódva szeptember végén tartják, viszont pár éve elevenítették fel a régi hagyományt, hogy Szent Anna napját is megünneplik. A Devecser és Kolontár között található szentkútnál július 31-én több százan gyűltek össze a Szent Anna-napi búcsúra, hogy együtt imádkozzanak a gyermekáldásért és a meg nem született magzatgyermekekért.

A búcsúi szentmisét Márfi Gyula érsek mutatta be Szijártó László esperes, pápai plébánossal, Bali Tibor helyettes esperes, külsővati plébánossal, Fodor János plébánossal és Somlai Péter túskevári plébánossal. A főpásztor Szent Annáról beszélt, aki a főegyházmegye védőszentje is, hangsúlyozva a nők tiszteletét és azt, hogy Jézus volt az, aki „felemelte” a női nemet, szakítva az akkori hagyományokkal. Beszédében kiemelte, hogy nagyon fontos, hogy egy gyermek megtapasztalja az anyai, nagymamái szeretetet, gyengédséget. Nem elég, ha csak tudást adunk át neki, hanem a szívüket formálni, az akaratukat nemesíteni is szükséges és meg kell tanítani őket imádkozni. Arra figyelmeztetett, hogy a szívünkkel igyekezzünk szeretni a Jóistent, tisztelni a Szűzanyát, a szenteket, köztük Szent Annát s tudjunk hozzájuk hasonlóvá válni az imádságban. A szentmise végén a Burucs házaspár, Tamás és Barbara, az emléktáblák megálmodói, megtervezői beszéltek az imahelyek létrejöttéről, végül Márfi Gyula érsek megáldotta a felújított szentkutat, gyermekáldásért imádkozók és a meg nem született magzatgyermekekért imádkozók emléktábláját és a családokat.

A két imaszándék, amelyekért az imahelyek létrejöttek, sok család életében meghatározó, ugyanakkor kevés hasonló kezdeményezés valósult meg eddig az országban. A létrehozók remélik, hogy ezek a zarándokhelyek a főegyházmegye olyan kincseivé válnak, ahol a Szűzanya pártfogását is kérve a házaspárok reményt és erőt kapnak családi életük kiteljesedéséhez.

^T* Forrás: Veszprémi Főegyházmegye Családpasztorációs Iroda, Magyar Kurír 2016. augusztus 2.

HÁMORI ANTAL

**DR. LESZKOVSKY GYÖRGY PÁL MÁRIA OP
KITÜNTETÉSE AZ ÉLET VÉDELMEÉRT**

**BESZÉD DR. LESZKOVSKY GYÖRGY PÁL MÁRIA OP TISZTELETÉRE,
A GAIZLER GYULA-EMLÉKÉREM ÁTADÁSA ALKALMÁBÓL^T**

Dr. Leszkovszky György Pál Mária OP, római katolikus szerzetes pap, orvos, gyógyszerkutató, 1934. november 23-án, Budapesten született. 1953-ban a budapesti Rákóczi Ferenc Gimnáziumban érettségizett; ugyanezen év szeptember 13. napján titokban lépett a domonkos rendbe, és a Pál Mária nevet kapta. Elöljárói tanácsára elvégezte az orvosi egyetemet, közben titokban filozófiát és teológiát is tanult. Az ideiglenes fogadalmát 1954. október 14-én tette le, amit katonai szolgálat után 1955. augusztus 16-án, majd 1960. május 1-jén megújított. 1960. december 1-jén ünnepélyes fogadalmat tett, 1963. július 7-én szentelték pappá. Végzős egyetemi hallgatóként demonstrátor az Élettani Intézetben és mentőorvos; 1959-ben szerzett oklevelet, és tartományfőnöke utasítására kutatóként helyezkedett el. 1989-ig, nyugdíjazásáig a Chinoin Gyógyszergyár újonnan alapított gyógyszerhatástani kutató laboratóriumában dolgozott, szakértőként több alkalommal vett részt nemzetközi gyógyszeripari kiállításokon.⁷⁰

Pál atya kezdetben otthon, 1969-től mellékoltároknál, 1970-től nyilvánosan misézik. 1971-ben a Keleti Kongregációtól engedélyt kapott az örmény szertartás végzésére is. 1974–1980 között naponként misézett latin szertartás szerint a budai örmény kápolnában, 1981–1989 között a budai Szent Imre-kápolnában, az Örmény Katolikus Lelkészségen plébániai kormányzó is volt. 1979–1989 között lengyel nyelven látott el papi szolgálatot a kőbányai lengyel lelkészség templomában, elsőáldozási, bérnálási felkészítést és jegyesoktatást is végzett. 1989 óta nyilvánosan is domonkos, kiegészítő a pesti Rózsafüzér Királynője plébánián. 1993-ban beköltözött a kolostorba, néhány évig prior, és novíciusmester is volt. A tartományfőnök, illetve a rendtartomány képviselőjeként 1980-ban Walberbergben (NSZK), 1989-ben Oaklandban (Kalifornia, USA), 1992-ben Mexikóban vett részt az általános káptalanon.⁷¹

Pál atya 1991 óta a *Magyar Katolikus Orvosok Szent Lukács Egyesülete* tagja, 1994 óta az Egyesület Tudósító nevű folyóiratának szerkesztője.⁷² Számos életvédő mű szerzője, fordítója. Magyarra fordította például az Egészségügyben Dolgozók Lelkigondozásának Pápai Tanácsa által kiadott Egészségügyben Dolgozók Chartáját; ld. Egészségügy Pápai Tanácsa: *Az Egészségügyben Dolgozók Chartája*, Vatikánváros, 1994., in Római Dokumentumok IX. Az Egészségügy Pápai Tanácsa dokumentuma, Budapest, 1998. Szent István Társulat, az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, 134 oldal; a Pápai Életvédő Akadémia *Erkölcsei meggondolások abortált emberi magzatokból származó sejtekből előállított oltóanyagokról* című, 2005-ben megjelent dokumentumát; ld. Magyar Bioetikai Szemle 22 (2016/3) 26-32.; és *Ferenc pápa katolikus nőgyógyászokhoz intézett, 2013. szeptember 20-ai beszédét*; ld. Magyar Bioetikai Szemle 22 (2016/1) 39-41.

Pál atya életvédő szolgálatát jelzi, hogy az *Életvédő Fórum*nak is hosszú éveken át aktív tagja, rendkívül értékes, precíz konferencia-beszédei, hozzászólásai mindig az életet védik,

^T* Elhangzott a Magyar Bioetikai Társaság konferenciáján, Budapesten, 2016. október 8-án, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának Szent II. János Pál pápáról elnevezett dísztermében.

⁷⁰ Ld. Magyar Katolikus Lexikon VII. Budapest, 2002. Szent István Társulat, az Apostoli Szentszék Könyvkiadója (926; ISBN 963 361 332 9) 818.

⁷¹ Ld. uo.

⁷² Ld. uo.

szaktudása kimagasló, az élet- és családvédelmi állásfoglalások megalkotásában kiemelkedő szerepet játszik; a *Magyar Bioetikai Társaságnak* is tagja, a Magyar Katolikus Orvosok Szent Lukács Egyesületével való szoros együttműködés egyik főszereplője.

A rendkívül értékes életvédő szolgálatát szerkesztői megjegyzései is mutatják; például a *Tudósító* 2011. évi júniusi számában a következőket írta:

„Vannak a tanulmányban helyes megállapítások. Helyes, hogy óv a technikai megvalósíthatóság bővületétől. Nem feltétlenül helyes és követendő mindaz, amire napjainkban lehetőségünk van. Meg kell fontolnunk, az eszközök, műszerek, modern eljárások valóban szolgálják-e az ember jólétét és életének célját.

Helyes megállapítás, hogy nem lehet emberi vágy vagy elgondolás a törvények alapja, különösen, ha ellentétben áll a természet törvényével, tehát Isten akaratával.

Helyes, hogy az ember élete nem rendelhető alá mások érdekeinek, az ember nem használható fel egyszerűen eszközként, még mások gyógyítása érdekében sem.

Az első pillanatban helyesnek tűnő elv az is, hogy kerülendők a végletes szélsőségek, tehát a döntéseket mindig konkrét helyzetekben, lehetőleg minden szempontot megfontolva kell meghoznunk.

Nem szabad azonban elfelednünk, hogy a nehézségeket áthidalni igyekvő, kompromisszumos megoldás nem fogadható el a minden emberit felülmúló hatalommal szemben. Isten rendelkezései nem bocsáthatók alkuba semmilyen szempont vagy érv alapján. Ezért az embrió életének értelméről végső fokon nem dönthet semmilyen egyeztető tanácskozás vagy bármennyire is széles alapú körületekintés. A »Ne ölj« parancsa abszolút érvényű. Teljes körű elfogadása, tehát az embrió életének az első pillanattól kezdődően megkövetelt védelme nem merev-makacs ragaszkodás valamilyen elgondoláshoz, hanem a valóságnak, az Isten által teremtett rendnek az elismerése. Az embrió ember, nem csak valami kezdő lépés az emberré levés felé. Ez nem hitbeli kérdés, hanem biológiai tény. Ebből következik, hogy személy, és a tanulmány álláspontjától eltérően ennek megfelelő méltóság és jogok illetik meg.

A preimplantációs diagnosztika (PID) a magzatok szelektálására irányul: betegség, baj elhárítására a nem megfelelő minőségű embriók fejlődésének megakadályozásával (vagyis megölésükkel). A cél azonban nem szentesíti az eszközt: a következő nemzedék egészségének, jólétének biztosítása nem teszi erkölcsileg elfogadhatóvá a beteg vagy hátrányos helyzetű egyének (embriók) megölését. A természetbe beleírt renden alapuló keresztény erkölcsi felfogás értelmében tehát egyértelműen »nem« a válasz a tanulmány címében felvetett kérdésre.

Fokozza ennek az elutasításnak a súlyát, hogy a PID alkalmazásának előfeltétele az embriók in vitro előállítás. Lehetetlen ugyanis sejteket elkülöníteni az embrióból másképpen, mint mikroszkóp alatt. Ez viszont el sem képzelhető az anyai szervezetben, a zigóta vándorlása miatt pontosan meg sem határozható helyen... A mesterséges utód-előállítás pedig önmagában is elutasítandó. (Lásd az állásfoglalást: *Tudósító* XXVII/4 141-143, 2010.)

Járvékosan erősíti tovább az elutasítást, hogy sejtek kimetszése az embrióból a meghozandó döntéstől függetlenül is súlyosbítja az embriót érintő életveszélyt. Az embriót pedig létrejöttének módjától függetlenül megilleti az életéhez és annak védelméhez való jog, tehát nem tehető ki (még fokozottabb) életveszélynek.⁷³

2016-ban a Magyar Bioetikai Társaság Elnöksége dr. Leszkovszky György Pál Mária OP atyának – az élet védelmében kifejtett szolgálatáért – adományozza a Gaizler Gyula-émlékéremet.⁷⁴

73 Ld. Leszkovszky Gy. Pál: A szerkesztő megjegyzése, in A Magyar Katolikus Orvosok Szent Lukács Egyesületének *Tudósítója* 28 (2011/2) 73-74.

74 Ld. a Magyar Bioetikai Társaság Elnökségének 2016. június 1-ei, a Gaizler Gyula-émlékérem adományozásáról szóló határozata (megjelent a Magyar Bioetikai Szemle 2016/1. számában). A Magyar Bioetikai Társaság „Gaizler Gyula emlékérem” – 2015. évi – alapításáról szóló okirat alapján a díj évente egy

Pál atya több évtizedes, kiemelkedő életvédő szolgálata, tudósi munkássága rendkívüli mértékben, igen termékenyen hatott és hat az életvédő etikai, bioetikai, jogi és teológiai gondolkodásra, tudományos írásai, előadásai nagyon jelentős hatással vannak az élet védelmére. *Istennek legyen hála érte! Szívből kívánjuk, hogy elnyerje jutalmát érte!*

A MAGYAR BIOETIKAI TÁRSASÁG ELŐZŐ ELNÖKÉNEK ÉS TAGJÁNAK KITÜNTETÉSE

Áder János köztársasági elnök 2016. augusztus 2-án a környezetjog területén végzett elsőrangú kutatói és oktatói tevékenysége elismeréseként *Bándi Gyula* jogász, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kara Környezetjogi és Versenyjogi Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára részére a MAGYAR ÉRDEMREND tisztikeresztje polgári tagozata kitüntetését adományozta [294/2016. (VIII. 22.) KE határozat, Magyar Közlöny 2016. évi 122. szám 12552-12556.].

Áder János köztársasági elnök 2016. augusztus 2-án több mint négy évtizede példaértékű elkötelezettséggel végzett orvosi munkája, valamint jelentős szakmai közéleti tevékenysége elismeréseként *dr. Faigl Ilona*, az újbudai Szent Kristóf Szakrendelő háziorvosa, a Dr. Batthyány László Orvostudományi Egyetem elnöke részére a MAGYAR ARANY ÉRDEMKERESZT polgári tagozata kitüntetését adományozta [296/2016. (VIII. 22.) KE határozat, Magyar Közlöny 2016. évi 122. szám 12563-12569.].

HÁMORI ANTAL FŐSZERKESZTŐI PROGRAMJA^T

*Tisztelt Közgyűlés! Tisztelt Elnök Asszony! Tisztelt Hölgyeim és Uraim!
Szeretettel köszöntöm Önöket!*

Dr. Makó János főszerkesztő úr ez év tavaszán arról tájékoztatott, hogy szeretné, ha én lennék a Magyar Bioetikai Szemle főszerkesztője, amely szándékhoz Dr. Rojkovich Bernadette, a Magyar Bioetikai Társaság elnöke csatlakozott. Főszerkesztő úrnak jeleztem, ha ez a megtiszteltetés bekövetkezne, örülnék, ha új tisztség betöltőjeként ő lenne a Szerkesztőbizottság elnöke. Mindkettőnk szándéka arra terjedt ki, hogy e változás esetén Dr. Veress Gábor professzor úr lenne a szerkesztő, amelyet Dr. Rojkovich Bernadette elnök asszony szintén támogatott.

Tekintettel arra, hogy mindketten kifejezték, egyetértenek azzal, hogy a Szerkesztőbizottság Tagjait a 2016. június 1-jei szerkesztőbizottsági ülést megelőzően tájékoztassam az általuk említett előterjesztés szerinti „leendő főszerkesztői elképzeléseimről”, 2016. május 23-án a Szerkesztőbizottság Tagjaival megosztottam azokat. Ebbéli szándékom az volt, hogy a Szerkesztőbizottság Tagjainak több ideje legyen gondolkodni a „főszerkesztői programon”, illetve ekként azok a Szerkesztőbizottsági Tagok is informáltak lehetnek e tekintetben, akik esetleg nem tudnak részt venni a június 1-jei ülésen, és így előzetesen véleményüket nyilvánítani.

Ennek keretében kifejtettem: a főszerkesztői tisztség betöltését is szolgálatnak tekintem, a Szerkesztőbizottság minden Tagjára számítanék, minden Szerkesztőbizottsági Taggal

alkalommal legfeljebb két díjazottnak adományozható. Dr. Gaizler Gyula (1922-1996) OESSH, CSc, orvos, teológus, bioetikus, címzetes egyetemi tanár, a Pápai Életvédő Akadémia tagja, a Magyar Bioetikai Társaság alapító elnöke, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar első bioetikai oktatója [részletesen ld. pl. Magyar Katolikus Orvosok Szent Lukács Egyesületének Tudósítójá 31 (2014/4) 152-157., uo. 29 (2012/3) 92-93., Magyar Bioetikai Szemle 20 (2014/3) 96-98., Magyar Sion 8 (2014/1) 142-144., Ökumené 20 (2014/1) 2-4., Tál és Kendő 23 (2012/3) 13.].

^T* Elhangzott a Magyar Bioetikai Társaság Közgyűlésén, Budapesten, 2016. október 8-án.

személyesen egyeztetnék, kérném véleményeiket, javaslataikat, észrevételeiket; szeretném, ha a Szerkesztőbizottság tovább bővülne tudományos minősítésű, tekintélyes, hozzáértő személyekkel, a bioetika MTA szerinti besorolására is figyelemmel, növelendő folyóiratunk tudományos elismertségét, kategóriáját; szeretném erősíteni az életvédelem és a környezetvédelem ügyét, növelni az e témájú, magas színvonalú írások arányát; a Szerkesztőbizottság működését pedig a következőképpen valósítanám meg, a sok éves tapasztalatokra, más (negyedéves) tudományos folyóiratok gyakorlatára is figyelemmel: a Szerkesztőbizottság negyedévente ülésezne, az írásokat a Szerkesztőbizottság minden Tagja előzetesen megkapná, hogy a legalább két anonim lektori vélemény beérkezését követően a Szerkesztőbizottság ülésén így születhessen döntés, minden Tagnak egy szavazata volna, de a fő felelősség a főszerkesztő vállát nyomná, szavazategyenlőség esetén az ő szavazata döntene, a Szerkesztőbizottság vezetője a főszerkesztő lenne, aki képviseli a Szerkesztőbizottságot, fő szabály szerint tartja a kapcsolatot például a szerzőkkel, a lektorokkal, a tördelővel, a nyomdával, a Kiadó törvényes képviselőjével, vagyis a Magyar Bioetikai Társaság Elnökével, szervezi a Szerkesztőbizottság üléseit, intézi a folyóirat ügyeit (kivételesen: lektori felkérés főszerkesztői cikk esetében); az írások a főszerkesztő e-mailcímére érkeznének; a Szerkesztőbizottság ülései a Magyar Bioetikai Társaság Elnökségének üléseitől – a tapasztalatokra is figyelemmel – külön válna, a szerkesztőbizottsági üléseken megtárgyalnánk az ülés elé kerülő írásokat, ehhez a helyszín a Budapesti Gazdasági Egyetemen lévő tanári szobám lenne, ahol rendelkezésre állnának a szükséges technikai eszközök is.

Annak a véleményemnek is hangot adtam, amely szerint a Magyar Bioetikai Társaság mint kiadó nincs abban a gazdasági helyzetben, hogy bárkinek is díjazást biztosítson, így a Szerkesztőbizottság Tagjainak, a szerzőknek, a lektoroknak sem, kivétel a nyomda és esetleg a tördelő (erre korábban is volt példa), ha nem tudjuk megoldani belső szolgálattal. A szerzőknek szóló tájékoztató és a fentieket értelemszerűen tükröző impresszum tervezetének elkészítését is vállaltam, és teljesítettem is, miként a lektori nyomtatvány tervezetének előterjesztését is, az impresszum-tervezetet már a 2016. május 31-ei e-mailemmel megküldtem és a 2016. június 1-jei szerkesztőbizottsági ülésen is átadtam.

A 2016. május 23-ai e-mailemben tájékoztattam továbbá a Szerkesztőbizottság Tagjait, hogy a szóban forgó eljárást miként gondolnám, a minél nagyobb legitimitáció érdekében is: „ha a tisztelt Szerkesztőbizottság úgy határoz, hogy én legyek a főszerkesztő, akkor ezt követően jelölés alapján születhetne meg az a szerkesztőbizottsági határozat, hogy Dr. Makó János úr legyen a Szerkesztőbizottság elnöke. Ez után lehetne arról határozni jelölés alapján, hogy Dr. Veress Gábor professzor úr legyen a szerkesztő, vállalás esetén. Mindezek után a 2016. június 1-jei elnökségi ülésen a Magyar Bioetikai Társaság Elnöksége hozhatna egyetértő határozatot, vagyis a Szerkesztőbizottság határozata az Elnökség egyetértésével születhetne meg. Ha mindez bekövetkezne, akkor a Magyar Bioetikai Társaság Közgyűlése a következő ülésén e határozatokat jóváhagyhatná (konjunktív feltétel).” – jobbító szándékú, értékes észrevételeiket, javaslataikat, véleményeiket természetesen 2016. június 1. előtt is köszönettel kértem.

A „teljesség” érdekében a 2016. május 24-ei e-mailemben arról is tájékoztattam a Szerkesztőbizottság Tagjait, hogy Dr. Makó János főszerkesztő úrral arra gondoltunk, ha megszületnének az említett döntések, akkor a 2015. évfolyam hátralévő számai az ő főszerkesztésével jelennének meg (ezeket ő gondozza, reményeink szerint nem sokára meg fog születni a 3. és a 4. szám is), én pedig a 2016/1. számmal venném át a főszerkesztői szolgálatot, 2016. június 1-jei hatállyal, de az említett közgyűlési jóváhagyási feltétellel („függő jogi helyzet”), vagyis így a 2016/1. szám előkészítését 2016. június 1. estétől meg lehet kezdeni.

Az 1/2016. (VI. 1.) MBSZ határozat szerint: „A Szerkesztőbizottság egyhangúan javasolja, hogy a Magyar Bioetikai Társaság Elnöksége a Szerkesztőbizottság

főszerkesztőjének és vezetőjének Dr. Hámori Antalt a 2016. május 23-ai és a 2016. május 31-ei e-mailjében ismertetett programjával kinevezze.”

A 2/2016. (VI. 1.) MBSZ határozat szerint: „A Szerkesztőbizottság egyhangúan javasolja, hogy a Magyar Bioetikai Társaság Elnöksége a Szerkesztőbizottság elnökének Dr. Makó Jánost kinevezze.”

A 3/2016. (VI. 1.) MBSZ határozat szerint: „A Szerkesztőbizottság egyhangúan javasolja, hogy a Magyar Bioetikai Társaság Elnöksége a Szerkesztőbizottság szerkesztőjének Prof. Dr. Veress Gábort kinevezze.”

Az 1/2016. (VI. 1.) MBT Elnökségi határozat szerint: „Az Elnökség egyhangúan egyetért a Magyar Bioetikai Szemle Szerkesztőbizottságának 1/2016. (VI. 1.) MBSZ határozatával, és az abban foglaltak szerint Dr. Hámori Antalt 2016. június 1-jei hatállyal, a 2016. május 23-ai és a 2016. május 31-ei e-mailjében ismertetett programjával kinevezi a Magyar Bioetikai Szemle Szerkesztőbizottsága főszerkesztőjének és vezetőjének.”

A 2/2016. (VI. 1.) MBT Elnökségi határozat szerint: „Az Elnökség egyhangúan egyetért a Magyar Bioetikai Szemle Szerkesztőbizottságának 2/2016. (VI. 1.) MBSZ határozatával, és Dr. Makó Jánost 2016. június 1-jei hatállyal kinevezi a Magyar Bioetikai Szemle Szerkesztőbizottsága elnökének.”

A 3/2016. (VI. 1.) MBT Elnökségi határozat szerint: „Az Elnökség egyhangúan egyetért a Magyar Bioetikai Szemle Szerkesztőbizottságának 3/2016. (VI. 1.) MBSZ határozatával, és Prof. Dr. Veress Gábort 2016. június 1-jei hatállyal kinevezi a Magyar Bioetikai Szemle Szerkesztőbizottsága szerkesztőjének.”

2016. június 1-től a főszerkesztői szolgálatot megkezdtem és azóta is töretlen lelkesedéssel folytatom: például minden Szerkesztőbizottsági Taggal e-mailben – négy szemközt is – egyeztettem, és folyamatosan egyeztetek, rendszeresen tájékoztatom őket, a Szerkesztőbizottság elfogadta az impresszumot, a szerzőknek szóló tájékoztatót, a lektori nyomtatványt, jelentős költségmegtakarítás és minőségjavítás érdekében kezdettől, sőt a 2015/4. számtól fogva ingyenesen ellátom a szerkesztési és a tördelési feladatokat, intézem a kiadói jelentéseket is, Prof. dr. habil., dr. jur. Frivaldszky János PhD, tanszékvezető egyetemi tanár úrral, dr. med. Jávor András tanár úrral, dr. jur. Kertész Gábor PhD, lic. iur. can., LLM, főiskolai tanár úrral, Prof. dr. habil. Kuminetz Géza PhD, lic. theol., tanszékvezető egyetemi tanár úrral és Turgonyi Zoltán PhD úrral, a Magyar Tudományos Akadémia tudományos főmunkatársával bővült a Szerkesztőbizottság, szakcikkek megjelentetése végett számos tudóssal és fiatal szerzővel – köztük a Magyar Bioetikai Társaság Ifjúsági Szekciójának Tagjaival – főszerkesztőként is felvettem a kapcsolatot, a Magyar Bioetikai Társaság és a Magyar Bioetikai Szemle Szerkesztőbizottsága alapító elnöke, Dr. Gaizler Gyula tanár úr halálának 20. évfordulója alkalmából, órá emlékezve a 2016. évi évfolyamra – megemlékező írásokkal – meghirdettem a „Gaizler Gyula-emlékévet”, Társaságunk második elnöke, Ferencz Antal professzor úr születésének 80. évfordulója alkalmából pedig a 2017. évi évfolyamra – hasonlóképpen – a „Ferencz Antal-emlékévet”, az egyes számok elkészítését jó előre megtervezve, tematikusan felépítve szervezem, folyóiratunk nyomdai minőségének javítása és költségének jelentős mérséklése, a jóval nagyobb gazdasági biztonságosság, a Magyar Bioetikai Társaság és a Magyar Bioetikai Szemle hosszútávon kiszámítható, gazdaságilag stabil működésének kellő biztosítása érdekében javasoltam nyomdaváltást, amely szintén elfogadást nyert, és ezzel nagymértékben csökkentettük a kiadásokat, így az is garantált, hogy a tagdíjakat jó néhány évig nem kell emelni, mindemellett a borító jobbá tételén is aktívan munkálkodunk, 2016. augusztus 26-án a fentiekben említetteknek megfelelően szerkesztőbizottsági ülést tartottunk, 2016. június 1. után megjelent a Magyar Bioetikai Szemle 2015/3., 2015/4., 2016/1., 2016/2. száma, a jelen állás szerint néhány héten belül megjelenik a 2016/3. száma, és természetesen december első felére várható a 2016/4. szám.

Végül, köszönöm Makó János doktor úrnak másfél évtizedes, áldozatos főszerkesztői szolgálatát, és hogy a jövőben is számíthatunk órá; köszönöm Veress Gábor professzor úrnak, hogy vállalta a szerkesztői tisztség betöltését, és hogy baráti, szeretetteljes együttműködésben szolgálhatunk; köszönöm a tekintélyes Szerkesztőbizottság igen tisztelt, valamennyi Tagjának a támogatásukat, értékes szolgálatukat. Köszönöm a kiadó Magyar Bioetikai Társaság törvényes képviselőjének, dr. med. Rojkovich Bernadette PhD elnök asszonynak a folyóiratunk kiadása során is megjelenő együttműködő szolgálatát. Köszönöm a mélyen tisztelt Lektoroknak az önzetlen áldozatvállalásukat, amely nélkül ugyancsak nem jöhetne létre a Magyar Bioetikai Szemle immáron 22. évfolyama. S hálásan köszönöm a szeretett Olvasóknak, hogy olvassák a folyóiratunkat.

A fentiek alapján tisztelettel kérem a Közgyűlés említettek szerinti jóváhagyását.
Köszönöm megtisztelő figyelmüket.

A MAGYAR BIOETIKAI TÁRSASÁG KÖZGYŰLÉSI TÁJÉKOZTATÓJA

A Magyar Bioetikai Társaság Közgyűlése 2016. október 8-án elfogadta a 2015. évi tevékenységről szóló elnöki beszámolót, közhasznúsági jelentést, költségvetési beszámolót, felügyelő bizottsági jelentést, kuratóriumi beszámolót, valamint jóváhagyta Dr. Hámori Antal szerkesztőbizottság-vezetői, főszerkesztői és Dr. Makó János szerkesztőbizottság-elnöki kinevezését.

MEGHÍVÓ A MAGYAR BIOETIKAI TÁRSASÁG TUDOMÁNYOS ÜLÉSEIRE

A Magyar Bioetikai Társaság Elnöksége szeretettel hív és vár mindenkit a Társaság tudományos üléseire, amelyeknek helyszíne és időpontjai: Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar, Budapest VIII. kerület, Szentkirályi u. 28-30. 2. em. dékáni tanácsterem; 2016. december 7. 17,30: a Semmelweis Egyetem Katolikus Baráti Körének bemutatkozó előadása; 2017. február 8. 17,30: a Magyar Bioetikai Társaság Ifjúsági Szekciójának szervezésében „Napjaink legégetőbb bioetikai kérdései”.

A MAGYAR BIOETIKAI TÁRSASÁG ELNÖKSÉGÉNEK KÖZLEMÉNYE

A Magyar Bioetikai Társaság ezúton is köszönetet mond valamennyi kedves támogatójának, akik 2015. évi személyi jövedelmük 1%-át a Társaság javára ajánlották fel. Az összeggel folyóiratunk kiadásához nyújtottak segítséget. Tisztelettel kérjük Tagtársainkat és a bioetika iránt érdeklődőket, hogy a jövőben is támogassák Társaságunkat. A Magyar Bioetikai Társaság adószáma: 18052277-1-42. Támogatásukat előre is nagyon köszönjük!

Tisztelettel kérjük Tagtársainkat, hogy tagdíjfizetésüket a Magyar Bioetikai Társaság OTP-nél vezetett 11706016-20752620 számú számlájára szíveskedjenek teljesíteni. Az éves tagdíj 4.000 Ft, nyugdíjasoknak 3.000 Ft. Köszönjük!

SZERZŐINK

+ dr. med., dr. theol. Gaizler Gyula CSc, c. egyetemi tanár, a Pápai Életvédő Akadémia tagja, a Magyar Bioetikai Társaság alapító elnöke

dr. jur. Hámori Antal OESSH, PhD, lic. iur. can., a Budapesti Gazdasági Egyetem docense, a Magyar Bioetikai Társaság Elnökségének tagja

dr. Leszkovszky Gy. Pál OP, ny. farmakológus, szerzetes pap, a Magyar Katolikus Orvosok Szent Lukács Egyesületének Tudósítója szerkesztője, a Gaizler Gyula-émlékérem kitüntetettje
dr. med. Makó János CSc, belgyógyász, nefrológus

Prof. dr. habil. Veress Gábor DSc, a Veszprémi Egyetem ny. egyetemi tanára, a Magyar Bioetikai Társaság Elnökségének tagja

Szerzőink figyelmébe

A Magyar Bioetikai Szemle a bioetika és határterületeinek tudományos igényű tanulmányozását, fejlesztését elősegítendő, különös tekintettel a tudományos technikai fejlődésnek az emberrel és környezetével kapcsolatos alapvető etikai kérdéseire, az emberi élet és méltóság – ezzel összefüggésben a család és a nagyobb értékközösségek –, valamint az egészséges környezet tisztelétét, védelmét és szeretetét szolgáló, tudományos igényességgel megalkotott, orvosi, etikai, jogi, teológiai, inter-, illetve multidiszciplináris szakkikket, tanulmányokat és recenziókat (esetenként konferencia-előadások szerkesztett változatait, hazai és nemzetközi forrásokat, híreket) tartalmazó, a Magyar Tudományos Akadémia Magyar Tudományos Művek Tárában lektorált tudományos folyóiratként nyilvántartott, negyedévente megjelenő kiadvány.

A Szerkesztőbizottság a mű megjelenéséről legalább kettő, teljesen anonim módon történt lektorálás keretében keletkezett lektori vélemény birtokában dönt; másodközlésre nem fogad el kéziratot, és a kisebb, nem tartalmi, hanem formai jellegű javításra, stilizálásra fenntartja a jogot. A kéziratok a Hamori.Antal@uni-bge.hu címre küldendők. A kiadó szerzői díjat nem tud fizetni.

Formátum: Times New Roman betűtípus, főszöveg 12-es, lábjegyzet 10-es betűméret, szimpla sorköz, sorkizártság, a cím, az alcím, a fejezetcím félkövér, a szövegben dőlt rész lehet (félkövér és aláhúzott nem).

Hivatkozások (lábjegyzetben): szerző(k) teljes neve, kettőspont, mű címe, vessző [in, kötet címe, vessző, Szerk. szerkesztő(k) teljes neve (ha van)], kiadás helye, vessző, kiadás éve, pont, kiadó neve, vessző [folyóirat esetén: in, név, évfolyamszám, zárójelben év/szám], hivatkozott oldalszám(ok), pont; példák:

- könyv: Gaizler Gyula: A bioetika alapkérdései, Budapest, 1997. Magyar Bioetikai Alapítvány, 422.
- könyvfejezet (-rész): Ferencz Antal: Az új genetika kihívásai, in Biogenetika és etika (Sapientia Füzetek 4.), Budapest, 2005. Vigilia Kiadó, 7-16.
- folyóirat: Hámori Antal: A magzati élet védelme Magyarország Alaptörvényében, in Magyar Bioetikai Szemle 17 (2011/3-4) 130-150.

További hivatkozások: a következő lábjegyzetben uo. és az adott oldalszám(ok), ha az oldalszám(ok) nem egyező(ek); későbbi lábjegyzetben, vagy ha az előzőben több szerző, illetve mű szerepel: szerző családneve i. m. és az adott oldalszám(ok), ha az oldalszám(ok) nem egyező(ek); ha ugyanattól a szerzőtől több írás hivatkozott, a családnév után a kiadás éve zárójelben; ha a több írás ugyanabból az évből való, az évszámot „a”, „b”, stb. betű követi.

A Szerkesztőbizottság szeretettel várja az írásokat.

Tartalom

Lectori salutem!	1
KONFERENCIA-ELŐADÁS	
Gaizler Gyula: Bioetikai gondok hazánkban	2
MEGEMLÉKEZÉS	
Makó János: Prof. Dr. Gaizler Gyulára emlékezem!	4
TANULMÁNY	
Hámori Antal: Javaslatok a családvédelmi szempontok hatékonyabb figyelembevételére kamarai tagsággal járó tevékenységek szüneteltetése és betegállomány idején	6
FÓRUM	
Hámori Antal: Reflexió a Magyar Orvosi Kamara 2012. január 1-én hatályba lépett Etikai Kódexének „az ún. orvosi javallatra történő abortusz lehetősége” szövegrészehez	23
DOKUMENTUMOK	
Pápai Életvédő Akadémia: Erkölcsi meggondolások abortált emberi magzatokból származó sejtekből előállított oltóanyagokról (fordította: Leszkovszky Gy. Pál)	26
A Magyar Katolikus Orvosok Szent Lukács Egyesületének állásfoglalása az emberi embrionális sejtek felhasználásával készült védőoltásokról	32
Az alapvető jogok biztosa és a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes Közös jelentése az AJB-3119/2014. számú ügyben (kivonat)	33
Az Életvédő Fórum állásfoglalása az emberi embrionális őssejtekkel kapcsolatos kutatásról	35
Az Életvédő Fórum állásfoglalása a születendő gyermek nemének megválasztására irányuló beavatkozásról	35
Ferenc pápa beszéde az irgalmasság cselekedeteiről	37
Gyakoroljunk irgalmasságot közös otthonunkkal! Ferenc pápa üzenete a teremtéssel való törődés világnapjára	38
HÍREK – ESEMÉNYEK	
Veress Gábor: Emlékhely a gyermekáldásért és emlékhely a meg nem született gyermekekért	42
Hámori Antal: Dr. Leszkovszky György Pál Mária OP kitüntetése az élet védelméért. Beszéd dr. Leszkovszky György Pál Mária OP tiszteletére, a Gaizler Gyula-emlékérem átadása alkalmából	43
A Magyar Bioetikai Társaság előző elnökének és tagjának kitüntetése	45
Hámori Antal főszerkesztői programja	45
A Magyar Bioetikai Társaság közgyűlési tájékoztatója	48
Meghívó a Magyar Bioetikai Társaság tudományos üléseire	48
A Magyar Bioetikai Társaság Elnökségének közleménye	48
Szerzőink	48